Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

225.

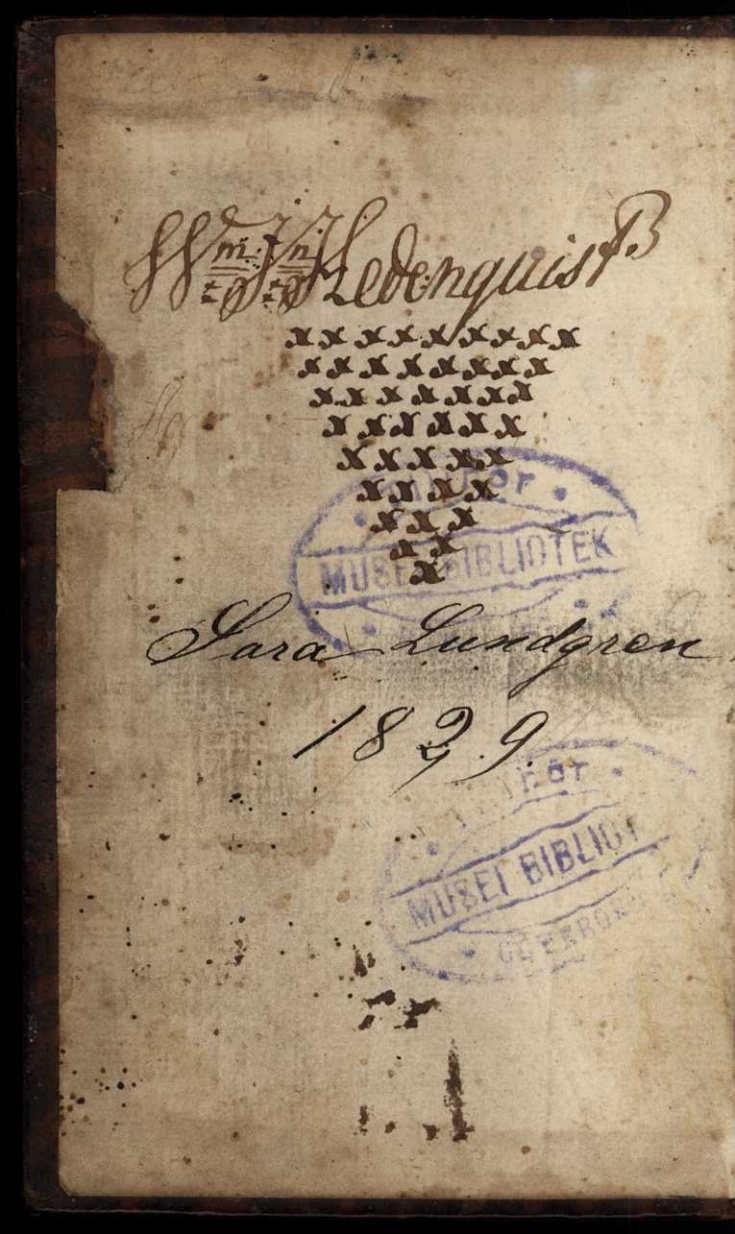

SWm. Jn. Hedenquist B

Sara Lundgren

1829

MUSEI BIBLIOTEK
MUSEI BIBLIOT

Perr Johan Föd: 7: 3:
Agusti: 1812:

Johan Godberg
Ar: 1809:
Gothe Borg 9: 31:
Oktoberg

Lasin

BIBLIOTEK · GÖTEBORGS · UNIVERSITETS

Allmänna Sektionen

Religionsvet.

Johann Godberg
Göttleberg den 17

Genom underwisning af de Gamla ledas de Unga til Wijsheten.

Bergquist sculpsit 1743.

MYTHOLOGIE,

Eller

Kort Beskrifning

Om the

Hedniska Afgudar,

Jemte

Nyttig Förklaring,

Öfwer

Poeternas Dikter.

Samlad och utgifwen

Af

L. ACHARIUS.

STOCKHÖLM,

Uplagd af Directeuren PET. MOMMA,
Med thes bekostnad.
1743.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBL.

Benägne Läsare.

Med thenna korta Beskrifning på Swenska, om Hedningarnes diktade Gudar, så wäl här i Swerige som i andra Länder, har man tänkt göra tig nöje.

Tu finner här i kort sammandrag, doch förmodeligen klart och tydeligen, thet förnämsta af hwad åtskillige i främmande Språk, härom skrifwit; så wäl som några egna tankar therwid, och thet nu på Moders-Målet, så at then swårigheten, at först lära Språket innan man kommer til saken, här är häfwen.

The uti Poëtiska Skrifter förefallande åtskillige Hedniske namn, som tu här på Registret igenfinner, lärer tu i Boken få åstundad uttydning på.

Hwad diup lärdom the Hedniska Philosopher under theße dikter welat inplanta, och

hwad nytta äfwen wi theraf hämta kunna, thet lemnar man tig sielf at döma, når tu litet ögnat på sakerne.

The therwid fogade Kopparstycken, som är en kostsam tilsats, hoppas man ej åro tig obehagelige. Kan ske the och kunde tiena Fruentimren til någon anledning wid ritningar och broderier: At förtiga then nytta, som unga studerande lära af thetta wärket kunna sig göra.

Om man i öfrigit uti alt ej träffat titt tycke, så lärer tu doch, antingen benägit uttyda thet härwid hafde goda upsåt, eller och sielf gie något bättre i dagsliuset.

För-

Första Boken.

CAP. I.

§ 1.

MAn röner i sanning en ganska stor nytta af kunskapen om the urgamla Dikter och Fabler, som the forna wise Poëter inmängt i sina Skrifter. Ty then, som med öpna förstånds ögon ingår i theras betraktelse, finner hela Philosophiens diuphet fördolder under theße dikter. Man wet at de forna Lärde welat på sådant sätt kringspri-da sin Philosophie, at icke gemene mans enfaldighet skulle få tilfälle at illa fatta några underliga saker, och således lätt afwika ifrån Religion och sin Dygde-wandel. Men sedan saken på följande tider blef uptäkt och en rättare

wäg at philoſophera i dagsliuſet bragter, haſwa fä brydt ſig om thenna Lärdomen, ja, anſedt henne, ſom the galna Menniſkors fäfänga Theologie, ſom käringaktiga Sagor, och Poëternas orimliga Tanke-ſpel. Förthenſkul haſwa then rena och ſanna Theologiens Skrifware och the Andelige Fäder i grymma ord och utlätelſer utfarit öfwer theras misbruk, ſom på följande tider bragt, igenom åtſkillig widſkeppelſe, Gudomlig wördnad och ära åt Naturliga ting, ifrån then ſanna, lefwande och fullkomliga Guden. Thertil har okunnigheten om theßa dikters Konſtbygnad, warit en orſak, efter theras förklaringar och uttydningar endaſt rört then yttra barken af theßa dikter och Fabler. Ty fä äro ſom blottat theßa diupa och förbolda Fablers hemligheter; fä ſom framdragit Philoſophiens läroſatzer ur theßa Fablers dunkla mörker i liuſet: the ther antingen uptäcka Naturens krafter och wärkningar, eller förbättra ſederna, eller bana wägen til lefwernets inrättande, eller at förſtä Stiernornas krafter och rörelſer. Och

man faller så mycket billigare i förundran theröfwer, som man ej rätt begriper, hwarken Poëternas eller Philosophernas eller andra Scribenters meningar, utan en flitig Fablernas undersökande, ther doch en sådan kunskaps nytta länder til alla. Hwilket emedan thet så är, finner man nödigt at giöra thetta klart för Lärdoms giriga hiernar, som åstunda hemta sin förnöjelse ur theßas mörka gömmor. Hwilket förmodeligen lärer bringa både nöje och nytta. Ty hwilken är en sådan wishetens föraktare, som ej åstundar ransaka diupet af then Wishetens Läro-satzer, hwilka warit förklädde af the gamla wisa i åtskilliga Fabler, at the ej skulle igenkännas och illa handteras af gemene man? Men här anföres inga uttydningar om Menniskor, som blifwit förwandlade i träd eller andra liflöfa kroppar, utan hwilka med nytta anföras. Nemligen, the allenast, som upmuntra Menniskorna til Himmelska tingens kunskap, som underwisa henne til Dygdewandel, som afskräcka henne ifrån otilbörliga wälluster, som uptäcka Na-

turens hemligheter som bidraga til thet menskliga lefwernets nödwändiga wetenskaper och fullkomlighet, eller ock til at rätt förstå the förnämsta Scribenter.

§. 2.

Om Fablernas nytta.

Utaf Fablernas kunskap framblomstras i sanning en så ädel nytta, at then med inga ord rätt afmälas. Men thes godhet kan ingen smaka, utan then som af Naturen är begåfwad med stort snille, och som med sinnets skarphet nogare undersökt the gamla skrifter. Wi kunna therföre hemta, som läkarena göra, nyttiga Medicamenter ur förgiftiga örter och diur, och utplocka hwad bäst är til wår wälfärd. Och lemna thet som ingen nytta oß kan bringa. Men at thenna kunskapen otroligen kan gagna oß, thet har Plato förnuftigt wisat, tå han befalt barnens första lärdom börjas af wackra Fabler. Hans ord lyda så: **Mödrar och Ammor äligger at berätta och föreälja för the späda barnen utwalda Fabler, och med större flitighet underwisa theras sinnen**

nen ån öfwa theras kroppar. Ty hwilken är okunnig, at alla Gudarnas hemligheter ligga gömde under theßa Fabler? Ty emedan Religion, Gudarnas fruktan, Trohet, Fromhet och Mätteligheten skulle inympas i qwinliga sinnen och en oförfaren myckenhet, som hwarken begrep Guds Natur, ej eller föredrog, utan någon fruktan för Gudarne, sin lefwernets fullkomlighet för rof, och otuktigt wäsende, så hafwa the wise uptänkt ej allenast sådane Fabelaktiga berättelser om Gudarna, utan ock Fabelaktiga bilder och widunders likheter. Thesutan bringa theßa Fablers kunskap tröst under menskliga eländigheter, några bortdrifwa ifrån oß förskräckelse och sinnes förwillelse, några förstöra oärbara tankar, några afmåla lyckans obeständighet, och underrätta oß at tåla henne med tappert Hieltemod. Några afholla oß ifrån grymhet och otrohet. Andre äro upfundne at afskräcka Menniskorna ifrån stygga gierningar. Andre uppmuntra oß til ädelmodighet, at upphöja oß ur girighetens orenlighet. Andre locka oß at älska Dygden. Ty här-

ifrån finna wi lärosatzer at rätt frambringa wärt lefwerne, med nöje förfocka, hwilkas alfwarsamhet wi utan sådant nöjes beblandande skulle finna en ledsna före.

§. 3.

Om ätskillige Folkslags Gudar.

Ibland the gamla Gudar, hafwa några warit **Himmelske**, några **Jordiske**, några **Watn-Gudar**, en del af theßa sidsta hafwa dyrkats som Guda makter öfwer **Haf**, en del öfwer **Floderna**, en del öfwer **Källorna**. Ibland the Jordiska woro somlige **Bergs-Gudar**, somlige öfwer **Skogar** och **Herdar** föreståndare, och somlige öfwer **Åkermännerne** som sades bo på sláta fálten. Ibland the **Himmelska** föreslodo en del the **Högsta Menskliga tingen**: en del **Wädren** och **wißa Himmelska orter**. Andre höllos före bebo **Underjordiska** orter och handhafwa the fördömdas straff. Men therutinnan hafwa the först kommit öfwerens, at the kallat the Himmelska kropparna, som Solen, Månen och Stiernorna, Gudar

dar, för theras hastiga rörelse, til hwilken mening Ægyptierne warit upbofsmän. Ja, Ægyptiernes enfaldighet dyrkade ock Widunder och Skade-Diur för sina Gudar, som Hundar, Oxar och Ormar, ja, Örter och Wäxter. Uttaf Ægyptierne hafwa Grækerne bekommit sina Gudar, och thet är nästan en oändelig myckenhet af theras Gudar, som Grækeland uphögt med Ceremonier, Altare och Tempel.

Men när Xerxes inföll i Grækeland med sin Krigsmakt, har han upbrånt alla Grækiska Afguda Tempel, och bewist, at en Gud ej kan inneslutas innom något rum, hwilkom all ting bör wara fritt och öppet.

The Romare hafwa på en lång tid ej haft några Guda bilder; Efter Numa lärde at Gud woro en ren tanka, intet född och intet underkastad the dödeligas syn. Och Demosthenes har sagt: at the dödeliga Menniskornas hierta, som woro förskantzat med Rätträdighet, Dygd och Lagwördnad, woro Gudarnas angenämaste Tempel och Boning. Men i längden afweko the ifrån thenna Guds dyrkan och

inrättade sina Tempel, hwarest the til Guds lof sammankommo, och ärade bilder, som ärestoder efter Guds wänner samt uphögde sina afledna Hieltar ibland Gudarnas antal. Judarne hafwa icke haft sådana bilder i sina Städer, utan dyrkat **En tanka**, som en högsta Gud. Men the andre Nationer hafwa alle haft egna Gudar, at nästan hwar Stad dyrkat sina egna Afgudar. Och det woro ganska långt at upräkna alla theras galenskaper. Thet är wist, at ifrån Ægyptierne hafwa mästadelen fått sin Religions början, men sedan igenom egen widskeppelse fallit i större willfarelser; som the Græker, hwilka åkallat Horkarlar, Röfware, Fyllhundar och the lastefullaste Menniskor som Gudar. Men the Ahemenser, som the woro något wisare, och höllo ingen för Gud, utan ewigt, och thet aldrabästa wäsende; ty the kunde förstå at thet woro nödwändigt något sådant, fast the ej wiste hurudant thet woro, eller ock dristade sig ej sådant bekänna af fruktan för the öfrige Græker, så hafwa the uprättat et altare

åt

åt then Okända Gudenom. Thenne Gudarnas myckenhet hafwa the inweklat i så många Fabler, så at nästan ingen kunnat eller lärer nänsin kunna utreda alla theras oredigheter. Thenna meningen om Gudarnas myckenhet har warat in til Platonis tider. Hwilken något ombytte the Grækers gamla Theologie, emedan han trodde thet wara en Gud allenast, som ständigt regerar thetta synliga. Hwilken han nu kallade Werldenes Siäl, nu sielfwa Werlden nu then Kraften som war inguten i the Naturliga kropparna. The Romare åter igen, när Grækeland war undertrykt, förde ock med sig hem the Grækers Religion och theras Gudstienst och Bruk. Man bifogar härjemte orsaken til thenna säfånga Menniskornas religion: hwilken i synnerhet warit fyradubbel.

Then Första war thet mensckliga sinnets förwända galenskap, som nekade thet omäteliga ursprunget til alt godt, gräfwande sig usla brunnar, som intet watn gifwa och förgåta then klara källan hwari lefwande watn är. Så tilgick thet, när nä-

gon til kropsens storlek eller sinnets förtreflighet uphögde sig och sina gåfwor i större klarhet ibland Menniskorna, rörde thet först then gemene mans förundran, som så småningom wändes til wördnad, och förskaffade them en Gudomlig dyrkan efter hand.

Then Andra har warit undersåtarenas för stora smickran och beröm til sina Furstar. Ty at the thesto wänligare skulle upofra sig theras högfärd, hafwa the upreft them Altare och såsom Gudar wördat theras åminnelse med Rökwärk, ja ofta tå theras Regenter ännu lefde.

Then Tredie war en omättelig kärlek för odödeligheten, hwilken måstadelen mente sig bekomma igenom sina Stoders och Bilders uprättande, och at theras namn skulle undanryckas then förtärande tiden och döden, om the efter döden, lefde i Koppar eller Marmor.

Then Fierde war en omsorg at fortplanta hos efterwerlden, theras Äre-minne, som giort i theras tid någon wälgierning. At the thet skulle ernå, hafwa the updiktat them för Gudar.

Then

Then som först upfunnit thetta falska Gudarnas tilbedning och bruk, förmenes Ninus warit, hwilken holles för then förste Assyriske Monarch, i thet han skänkte sin döda Fader Belum eller Nimrod Gudomlig åra, på thet han skulle giöra honom odödlig, hwilket man får omröra wid förklaringen om Jupiter.

Therpå togo sig andre Nationer tilfälle at gifwa sig Gudar. The Africaner dyrkade Himmelen; Perserne Elden, Watnet och Wädren; Libyerne Sol och Måne; Thebanerne Ägg och Lekattor. Babylonierne Hwalfisken; Schyterne, som Doct. Rudbeck i sin berömliga *Atlantica* kallar Swenska, hafwa dyrkat *Jupiter* eller **Jofur**, *Junonem* Jofurs hustru. **Disa** eller **Göja**, *Apollo* eller **Baldur**. Martem och Plutonem **Oden** och Blutmadur, Saturnum eller **Utgarthaloki**, som ock kallas **Skyrmer** och **Sadur**. *Neptunum* eller Necken, *Mercurium* eller Merkurs-madur, *Venerem* eller **Frigga**; Andra at förtiga. Hwilken mening man med tyster wördnad nu går förbi, tils en

önske-

önſkeligare tilfälle öpnar ſig at therom widlyftigare handla.

Man indelar aldrabäſt then Heduiſka Guda mängden i Sex Claſſer.

1. The Himmelſke Gudar och Gudinnor.
2. The Jordiſke.
3. Watn-Gudar.
4. The Underjordiſke.
5. The Mindre Gudar.
6. Half-Gudar och Hieltar.

§. 4.

At allenaſt en Gud gies.

Faſt thenna saken ſynes höra til Theologien, om thet är en eller flere Gudar, doch ſynes then kunna och begwämligen driſwas wid thetta tilfället tå man talar om många Gudar. Thet gies therföre många skäl, som öfwertyga thet. Ty om thet goſwes flere Gudar, ſå är thet klart, at thetta theras ſtora antal måſte wara för hwar och ens oförmögenhet. Om hwar och en nu wore oförmögen, huru wore the tå Gudar? The ſkulle på thet ſättet ſomlige bliſwa undergifne then mäkti-

mäktigare, och således aftaga. Hwilket för en Gud är eländigt. Theruttan om thet wore flere Gudar, skulle the antingen ware af lika eller olika makt och wälde. Om några woro olike, så woro somlige swagare och ringare än the andre, och således intet Gudar. Om alla äter igen woro like, och then ene wille förhindra hwad then andre wille giöra, så kunde saken hwarken ske eller intet ske, hwilket man ej kan utan löje åhöra. Thet skulle således wara en ständig split och hat emellan thessa Gudar, hälst ther gofwos ständiga orsaker, som aldrig skulle uphöra. Antingen skall lyckan herska öfwer Gudarna, eller skola ständiga trätor och oenigheter wara them emellan. Hwilket ingenthera kan sägas om Gud. Therföre måste thet giés en enig Gud, som tillika är then bäste, then mäktigaste, och Ewig warelse. The gemlas Gudar äro therföre inge, emedan the äro många, och mycket eländigare än menniskorna; hälst Poëterne sagt: at the sofwa, dricka sig drukna och äfwen af älsk-

hog

hog plägas. Ty hwilken wet ej, at sömn, mat och drick brukas för kroppsens swaghet skull, emedan thet alt förfriskar kroppen. Therföre äro ej theße the gamlas Gudar några Gudar, utan theße Fabler inneholla dels Naturens fördolda saker, dels förbättra sederna, dels äro the ock blott gemene mans påfund och galenskaper.

§. 5.

Om the Öfre Gudars offer.

The gamle hafwa tillägnat hwart och et slags Gudar sina särskilta offer. The Öfre Gudarne skedde offer och upreste altare på höga berg och orter, och ther intet berg war, hafwa the bygt Altaren något högre. Thet war ock wanligit at Kyrkorne wändes åt öster, och bygdes så at the med öppna fenster kunde insläppa Morgon-Solen, hälst thet war brukligit, at the under sin Gudstiensts förrättande, som til the Öfre Gudarne skedde under dagningen, skulle wända sig emot Solens upgång, då the under sit offers förrättande krönte Offren, Altaren och

menni-

menniskorna som offren förrättade. Och som wiße träd woro wißa Gudar helgade, förthenskul kröntes Prästerne med ätkilliga slags Cronor och Krantsar. The diur, som utwaldes til offer, förwarades en lång tid förut och utmärktes ibland hiorden ifrån arbetsdiuren. Theßa offer-djuren utsågos med synnerlig flitighet; ingen fördes til Altaren utan thet ägde en synnerlig fägring, och en ren Färg; thet som war skadat eller ofullkomligit kom intet thit. På Offer-Prästernas kläder skulle ingen fläck wara; och wiße färgor på theras kläder woro tillägnade wißa Gudar. Med the Himmelska öfwerenskom purpurfärgadd klädedrägt. Thesutan förrättade under tiden qwinnor, under tiden männer, offren. Men om någon kom til Altaret och war behäftad med någon mißgiärning och synd, woro offren Gudarne obehagelige, efter the framboros af onda menniskors sölade händer. Förthenskull skulle och Prästerne i 9. dygn afholla sig ifrån kärleks saker. Ej eller efterlåts thet någon at med otwagna händer komma til Offret.

Ty

Ty the gamle höllo före at siälens och kroppens rening woro förenade: Så at når någon efter begångit dråp aftwådde händer och kropp i watn, han giordes straxt ren. Orsaken thertil war, at som Gud wore et rent wäsende, borde ock ingen oren nalkas honom. Thet war thesutan en stor förförg wid weden, som skulle brukas wid offren. Intet Offer antändes, utan i then wed som efter lagen til hwar och en Guds Offer war förordnad. Wid Veneris offer brändes Myrten och wid Jovis Eketråd, &c.

Om nu intet alt lagligen och ordentligen förrättades, så instundade almänna plågor. Prästen, som ingick i Offer rummet, och lade weden på Altaret, betäkte sit hufwud med en Präste-Mössa, och åkallade then okända Gudens namn, på et obekant och främmande språk. Då kom eld af sig sielf och itände weden. Gudarnas Tempel hafwa thesutan warit holne i största årewördning hos thessa Gamla Hedningar, så at når någon flydde til Gudarnas altare understod ingen sig honom therifrån rycka.

The

The aktade ock altid Tre-talet wid'sina offers förrättningar. Ty för än the skulle ofra then stora Gudenom, giorde the 3. gånger också et offer af Blomster, Träds qwistar och Diur åt andarne, som the mente skulle bortbåra theras Böner och Guds tienst til then högsta Guden. Ther på när Prästen förrättat sina böner, beständes Offer-diuret med watn, hwari war miöl och salt beblandade. Så beredes Yxor och Knifwar, och så slagtades och upbrändes diuret. Men wid Himmelska Gudarnas offrande hade man intet afseende på bloden: Men förr än thet sönderstyckade diurets Lemmar lades på the antände Altaren, kastades et Rökwärk i Elden, hwarutinnan win också gjöts til Gudarnas åra. Under thet sögs och spelades Frögdesänger åt the Himmelska Gudar. Hälst the mente Muſicaliſke Inſtrumenters klang, som med något nöje rörer luften, skulle behaga andarne, som sades ther bo och wara Gudarnas härhollder; Dels ock at böja the närwarande Menniſkornas sinnen och tankar ifrån enskylte tanke-lekar til the odödeliga makters wördnad: Ty jag wet ej hwad

för något Gudomligit Muſiquen intrycker i wåra ſinnen. Men theras dikter och ſånger woro intet annat än Guda wälgierningars upräknande. Ther på höllo the Gåſtabod och tackade Gudarna, at the fått them til ſina gåſter, och ſidſt upbrändes Offer-diurens tungor i en helig Eld, med win beguten. Hwilket ſkedde, utan twifwel, Mercurio, Gudarnas bod-bärare, til åra.

§. 6.

Om Watn-Gudarnes Offer.

Nu ſom the andar, hwilka ſades regera watnet, höllos efter rummets natur för grofware, förthenſkul offrades i theras Gudadyrkande några grofware kroppar än ſom lukt och ſång woro. Ty tå win offrades i the Ofra Gudarnas Gudstienſt, och lukten eller rökwärket af the utwaldeſta diurens upbrända kroppar upſändes til them, ſlagtades åt theſſa Watn-Gudar en Oxe, hwars blod ſamlades i bägare. Och theſſas offer woro ſwarta. Bloden utgiöts ſedan ur Bägarena, under bön, uti Hafwet. Hwar och en ſom ſkulle ſegla, innan han ſteg i ſkeppet, eller ock ſteg ur thet,

ſkulle

skulle giöra sit offer, at giuta win i watn under böner. Nu emedan också Nymphæne höllos för Watnets Gudinnor fingo the åfwen offer; nemligen, miöd, honing och miölk.

§. 7.

Om the Underjordiskas Offer.

Theßas offer skedde allenast nattetid / och theras offer woro swarta. Och tå the stryptes, skulle the holla hufwudet nedslaget til Jorden, och thet skedde i upgrafna gropar, giutande win uti blodet, under bediandet. Men Plutoni, the Underjordiska Gudarnes Konung, offrades som åt en Himmelsk Gud. Men them öfrigom offrades alt efter then befalning, som theras orakel utgaf. Orsaken, at swarta offerdiur offrades åt theßa Underjordiska Gudar, war, at the icke skulle skada Menniskorna; emedan the mente, at alt ondt kom ifrån them. The offrande kläddes i swarta kläder.

§. 8.

Om the Dödas Offer.

The gamle offrade ej allenast sina Gudar, utan ock the döda, så at

enär någon mentes nederstiga til Helfwetis eller Underjordiska Gudarna, skulle the med årliga Solenniteter lika som återkalla them therifrån, eller fira theras åminnelse. Och tå någon war hardt intil döden, skulle hans hår afskäras, och således förjas til thens åra, som död war. Hwilka hår lades sedan i grafwen, som et offer åt underjordiska makterne. Tå några förnäme och förmögne Män afledo, upråttades them en Piramid; och om the dogo i Fält, upbrändes Fångar them til åra, i stället för offer, ja och andra älskade diur: tå wännerne framboro på thet bålet, som liket skulle brinna på, många skånker och gåfwor at öka lukten och smaken. Sedan samlades askan och benen i en Gyllende eller Silfwer-kruka som beständes inuti med win. Med them, som hemma dogo, upbrändes tillika alla theras förnämsta ägodelar. Åt them, som frånwarande afledo, upkastades högder för Altare, och wid roten af högden offrades win och diurens blod. Sielfwa backarne utpryddes med cypreff, och swarta band: ånga woro tå tilstädes som ej hade (ibland

Qwin-

Qwinnor) utslagne hår. The hus hwarutinnan the döde mäst klädt dödsens pilar, utpryddes med cypress, at ej någon okunnig skulle ther ingå och besölas: hwilket träd sades aldrig mera qwikna når thet en gång war afhugget. Theras aska begrofs sedan. Och når årligen theras begrafningars åminnelse begiks, slagtades swarta Får, och theras blod göts i the upgrafna grifter. Då stod en på högden och ropade tre gångor the dödas siålar. Om the kallade siålar ej kommo til theßa begrafningar, så räknades the icke ibland the döda.

§. 9.

Om Offer-diuren.

The brukade ej en ringa försiktighet wid diurens utwäljande til hwar och len Gudstienst. Emedan olika diur slagtades åt goda Gudarne; nemligen, goda diur, at the thy skulle giöra them godt; och onda, åt onda andarna, at the ej skulle skada them; åt the onda ofrades swarta diur; åt the goda, hwita; åt the ofruktsamma, ofruktsama; åt the fruktsamma digra diur; åt Gudarna, mankö-

net af diuren; men åt Gudinnorna qwinkönet. Sedan offrades ock diur som hade någon likhet med Guda-Makterna. Som åt Solen slagtades en Häst för thes snällhet. Frukt-Gudinnan Ceres fick förstlingen af Frukten. Och Krigs-Guden Mars fick för sin grymhet och raseri en wild oxe til offer. Thesutan giordes offren, dels til at rådfråga sig; Dels at tacka Gudarne; Dels at begära något; Dels at försona the wreda Öfwer-Makter; Dels til theras åra, at dyrka och wörda them. Eljest woro hos them många sätt at spå: Nu af Foglarnes flykt på höger och wänster, mat och låte; Nu af Tordöns liungande och Stiernornas förfarenhet; Nu af eldens, watnets och jordens betraktande; och oräkneliga andra sätt at förtiga.

The gamle Göther brukade ock under sit mörker 9. slags offer eller diur och äfwen Menniſko-offer. Men then i lotten utnämde Offer-Menniſkan, dränktes lefwande i en källa wid offer-platsen, sedan uphängdes thes döda lekamen i näſtliggande Lund, och then, som således stildes ifrån werl-

den

den, troddes wara salig. Ja, Konungen sielf blef undertiden offer, som kan widare ses af Joh. Magn. Tå the drogo til strids, brukade the at offra Hästar på altaren, och theras afskurne hufwuden på störar satte, boro the fram för Krigshären.

§. 10.

Följer nu om Gudarne.

Och först the Himmelske, hwilke warit:

Jupiter, Apollo, Mars, Mercurius, Bacchus.

The Himmelska Gudinnor woro Juno, Vesta, Minerva, Venus, Latona, Bellona, *Aurora*

Andra Boken.

Om Himmelske Gudarne.

CAP. I.

Om Jupiter.

§. 1.

Jupiter höllts af the gamle Hedningar för Menniskornas Fader,

och Gudarnes Konung. Han satt på en Elphenbens och Gyllende Thron, hollande i högra handen Liungelden, som han kastade på the under sina fötter liggande Jättarna, eller som Doct. Rudbeck kallar Gigantes, Hrim Tustarne, hwilka han öfwerwann. I wänstra handen förer han en Spira af Cypress giorder, at betekna hans ewiga regemente, emedan thet trädet säjes ständigt grönska. På thenne Spiran sitter en Örn, antingen, efter han af en Örn är upfostrader, eller at then setat på hans hufwud, hwilket betydt hans regemente; eller at then gifwit honom liungeld och blixt, då han stride med Gigantes. Hwadan Örnen kallades Jovis wapnedragare. Han hade Gyldene Skor och en Gyldene Kappa, utsmyckad med åskillige blomster och diurs bilder. Under tiden finner man honom och annorlunda prydder. The woro nästan oräknelige som dyrkades under namn af Jupiter, ty emedan then första giorde Menniskomen, och i synnerhet Athenienserne, stora wälgiernin-gar, blefwo sedan mästedelen af Konungarne kallade Joves. Lika som Cæ-

sars

lars namn har hedrat sina efterträdare. Doch har then warit then aldraförnämste, som war Opis och Saturni Son, hwilkom alla the andras bedrifter och bragder tilskrifwas.

§. 2.

Hans Upfostran.

Thenne säges föd och upfostrad på Ida, et Berg på Ön Creta. När nu thenne förmente Menniskornes och Gudarnes Fader war nyßfödder, fick hans Fader Saturnus eller Sadur en spådom af oraclet, at han skulle drifwas ur Riket, af sin Son, kom han så öfwerens med Titarne eller Tiode-Konungarne som Doct. Redb. them kallar, at han skulle dräpa alla Söner som blefwo honom födde, hwarföre han ock strax böd til at ur wägen rycka thenna. Men hans moder Rhea eller Opis, Saturni Gemål, upfödde honom hemligen sielf en tid, men tå hon ej säg sig säkert thet längre kunna giöra, fick hon honom åt Curetes, Gudinnan Cybeles Präster, eller ock, som andre mena, åt Nympher at upfödas på andra ställen; men hans Moder säjes giedt Saturno, som plåga-

de upåta alla sina barn, en stor sten inbunden i en poße, i stället för Jupiter, hwilken han strax upswälgde. Om Jovis upfostran än en stor skiljaktighet hos Scribenterne. Somlige påstå honom wara upfostrad under ofwannämde Präster och Nymphers händer; somlige utaf Binen, som infunno sig, på samma ställe hwarest the klingande trummor och spelen som rördes wid hans bortoförande undan sin faders grymhet, skulle fördölja hans skrikande och gråtande; Tå säjes Binen kommit at upföda honom med Honingssötma. Andre säja Örnen honom upfödt, hwadan Örnen blifwit til tacksamhets tekn upsatt ibland Stiernorna. Andre af Amalthæa, en Printzeßa. Andre af dufwor; eller ock af en Biörninna. Andre mena han sugit sin Modersmiölk ur en Gets bröst och spenar, som the mena kallats Amalthæa, hwilkens horn Jupiter sedan förärt sina ammor, til en belöning för theras möda. Hwilket ägde then underliga förmon, at eho som thet hade, skulle ingen ting kunna åstunda och begära, som han ej strax bekomme. Hwadan är kommit

mit namnet Cornu Copiæ eller Ymnighetens Horn, hwarom mera en annan gång. Thet säjes ock, at Jupiter brukat thenna döda Getens hud för sin sköld, under kriget emot Gigantes eller Resarne. Hwilken sköld kallades *Ægis*, thet är: **af en Get.** Geten blef sedan satter ibland Stiernorna, och, med en annan hud öfwerdragen, lefwande giord.

§. 3.

Hans Bedrifter.

Så snart Jupiter nådde sina mognare år, giorde han sig bekant för werlden igenom åtskillige bedrifter; hwaribland märkwärdigast äro följande:

Titarna och Gigantes öfwerwan han med Krig och frälste sin Fader Saturnus ur fängelset. Men som then samme litet therefter stälte försåt för Jupiter, störte han honom ifrån Tronen, dref honom ur Riket och delade thet med sine bröder, *Neptuno* Nacken och *Platone* eller Blut-Mader eller Döden, hwarom bättre neder. Therpå giorde han Menniskomen stora wälgiernin-

gar;

gar; Han öfwertalte the otamde Folken at lefwa efter then Lag han gaf them. Han inrättade wißa äktenskaper, och the som förde ett beſtaktigt lefwerne omwände han til Gudarnes dyrkan. Han bewiſte at all ting ſtyrdes af en gudommelig förſyn, och inrättade ty Altare, Präſter och Ceremonier. Hwilken, Jupiter, efter han war upfödder på et obekant ſtälle, föregofwo the doch honom wara Himmelens och Guds Son, för ſit ſinnes ädelhet ſkul, för hwilken orſak han äfwen want thet namnet Jupiter eller Juvans Pater, En hielpande Fader. Ja, han bekom ock Gudomelig ära och kallades Gudarnes och Menniſkiornes Fader. Doch, ſom Jupiter bekommit riket igenom wåld, war han ej förutan förſåts ſtämplare. Ty Ægæon tillika med the andre Jättarne bödo tilſat ſtörta honom åter ifrån Riket. Men han blef af Jupiter kaſtad med blixt och dunder under berget Ætna, hwilket, ſå ofta han rörde ſig, ſprutade berget mycken eld ifrån ſig.

Sedan når ryktet ſteg up för Jovis öron om the dödligas ogudakti-

ga

ga wäsende, skulle han undersöka thenn sakens wißhet, steg så ned från högden på Jorden och kom i Konungens af Arcadien Lycaonis Hof. Hwareſt tå Jupiter påstod sig wara en Gud och dyrkades af alla andra, giorde Lycaon åtlöje af honom, och til at försöka om Jupiter war en Gud, som han föregaf, stryper han en af sit husfolk, och framsätter hans kött stekt til en måltid för Jupiter. Hwilken grymhet som Jupiter fattade afsky före, nedsände han liungeld, som antände hans Hof, och wände eller förbytte Lycaon i en warg.

Han giorde thesutan många andra gierningar, som äro både lastefulle och stygga at nämna. Ty hwad last är som han ej begått? Man wil för Historiens skul nämna några få.

Juno, sin Syster, som han förwände i en Gök, förkränkte han, i förhopning at få äkta henne.

Danaën, Konung Acrisii dotter, som war innesluten på et Slott, förkränkte han; ty hennes fader war spådder af Oraclet, at han skulle dräpas af sin måg. Hwadan lät han förwara sin

dotter

dotter, *Danae*, i et befäst torn, hwarest ingen mansperson fick inkomma; men Jupiter wände sig i Guld-regn och ran af teglet i hennes sköte, tå han straxt blef man och förkränkte henne.

Leda, Konungens i Laconien Tyndaridis Gemål, älskade han, hwilkens genkärlek, när han ej kunde bekomma, förbytte han sig i en Swan, hwadan Swanen är satter ibland stiernorna, och med sin liufliga sång beredande sig hennes gunst, flög Leda i famnen och besof henne.

Antiopa, the Thebaners Konungs Lycis Gemål, förkränkte han under en Satyrs gestalt.

Alcmena, Amphitryons maka, besof han under thes frånwarande Mans antagne skapnad, hwaraf föddes Hercules.

Ægina, Konung Æsopi dotter, beröfwade han thes Jungfrudom, i thet han förwände sig i eld.

Clytoria, en underskön Jungfru, bestal han thes förstling af kärleken, tå han wände sig i en myra.

Calisto, en Nymph och Printzeßa, beröfwade han ock sin Jungfrudoms blomma; Hwilken blef af Junone förwän-

wånder i en Biörninna, then Jupiter uphögde ibland Stiernorna, hwadan *Ursa major* eller stora Biörnen.

Ganymedes, en Printz af en underskön skapnad, bortröfwade Jupiter med en Örn, tå han på berget Ida jagade; hwilken Örn, hwari Jupiter sielf säjes sig förwändt, bortförd Ganymedes til Himmelen, ther han, som Gudarnes Munskånk, blandade nectar åt them.

Europa, Konung Agenors dotter i Phoenicien, säjes ägt all skönhetens rikedom. Hwilkens kärlek at få smaka, Jupiter fant sig ingen bättre wåg, än at förwända sig i en hwit och skön Oxe, och nedersteg wid samma Hafsstrand, som Europa tillika med sina Jungfrur plägade spatzera. Thenne Oxen förundrade Europa sig öfwer för thes skönhet, och tå hon skildes ifrån sit följe, honom nogare at betrakta, sättandes sig på hans rygg, samm han bort med henne öfwer hafwet til Creta, tå han förbytte sig åter igen i sin wanliga skapnad, och ägde henne til hustru. Uraf henne har altså thenne werldenes del fått sit namn. Thenna Europa sägs nu brodren *Cadmus* fån-

fångt

sångt sökt kring hela werlden, och som han ej understod sig wända hem til fadren, efter han belagt honom med Landsflyktighet, så framt han ej funno henne. Ty bygde han en stad ej långt ifrån Parnassen. Ty tå han länge sökt henne, gick han at rådfråga Gudarne, och fick til swars: at han ej skulle mera söka Europa, utan bygga en Stad ther som en Oxe låg på marken, och wiste honom wägen. Tå han nu reste igenom Bœotien, mötte honom en Oxe, som lade sig sedan hwareſt Theben är upbygd: Men tå han wille til et Offer slagta Oxen åt Pallas, och thertil bortskickade sina Camerader at hemta watn ifrån en källa, blefwo the dräpne af en Drake, som then källan waktade.

Men Cadmus gick sielf efter, slog ihiäl Draken, och tå han, på Gudinnans Minervæ befalning, kringspridde Drakens tänder, upwäxte theraf en liten krigshär, hwilka straxt sins emellan slogos och utödade hwarandra, förutan fem som sedan hulpo til at bebo och bygga the orterna. Men Cadmus och hans hustru Hermione

eller

eller Harmonia blefwo sedan förwände i Ormar.

§. 4.

Om Jovis Namn.

Jupiter hade nästan oräkneliga Namn, men the förnämsta äro: *Ammon* eller *Hammon*, et Grækiskt namn, och dyrkades i Libyen under en wädurs bild. Therföre at han under en sådan skapnad uptäkte en källa för Bacchus, når han reste i rabiska Öknen, eller ock för thet, han i Krig utryddde sin Hielm med et **Wädurs Huf-wud**. *Cham*, som war Noachs Son afgudadyrkaren. *Belus* som ock kallades *Beel*, *Beelphegor*, *Beelzebub*, &c. eller Nimrod säges blifwit hollen af the Babylonier och Assyrier, hwilka han regerade öfwer, utan Föräldrar, och therföre then förste ibland Gudarne. **Baal**, en Herre och Regent nämnes i 1. Kon. 16. 31. **Baal Sebub**. 2. Kon. 1. 3. 2c. Flugo-Konung, som warit then samme utan twifwel.

§. 5.

Theßa Dikters Förklaring.

Jupiter har i sanning warit en

Konung på Ön Creta, som lefwat på samma tid, som Patriarchen Abraham. Thenne delade riket med sina bröder Neptuno och Plutone, sedan han fördrifwit sin fader. Och emedan Jupiter bekom the i Öster belägne orter, Pluto the i Wäster, och Neptunus the wid Hafwet gräntzande Riken, hafwa Poëterne tagit sig tilfälle at dikta thet Jupiter woro Himmelens, Neptunus Hafwets och Pluto the Underjordiskas Gudar och Konungar, efter Konungarne fordom kallades Gudar.

Jupiter sägjes blifwit upfostrad af Binen; förty all tings Elementer föda sig inbördes, utan Man- och Qwin-kön; äfwen af en Get, emedan thet Djuret wistas eller wil ät höga ställen. Andre säga honom upammad af Amalthea, Konung Melissæi dotter, med Getemiölk; eller af hennes Syster, Melissa, hwilken blef kallad Apis, thet är et Bi: hwadan Fabeln om binens upammande. Han sägjes sedan, når han war födder, undanrykter sin Fader Saturni rofgirighet. Hwad betyder thet annat, än at ingen ting är säkert för rikedomar, ja, icke en gång ibland the närskylta

skylta? Poëterne hafwa thesutan upreſt emot honom Titarna och Ægæon, hwilka grymma folk eller Jättar boro thet ena berget tilſammans på thet andra, och begynte therifrån ſkiuta til Himmelen och kaſta ſtora ſtenar och klippor thit up; hwilka af them föllo på Jorden, bleſwo berg, och the ſom kommo i Haſwen, bleſwo klippor. Men the bleſwo af Jupiter ſtörte til afgrunden. Hwad wil thetta annat ſäja, än at Konungar kringrännas och twingas af utlänningar och närſkylta, når thet är hopp och öpning at beſtiga en Konga-Thron. Ty ther mäſte trohet, nit och wördnad för the odödelige Gudarne gie ſwiga, hwareſt glantzen af ſtora rikedomar framſträlar; eller hwareſt ſtor makt kan något uträtta: ty then ſom ſitter i egendom af ſådant, trotzar under tiden ſielfwa Öfwermakten. The gamle ſade och, at blygſlen och billigheten ſettat wid hans ſidor, når han upfoſtrades til en wis Prints; emedan en wiſer Konung äger underſåtarenas ſtörſta wördnad, men en tyran ingen, utan oförrätt och fruktan.

Med Lycaons Fabel hafwa the påbudit oß, at öfwa kärlek emot alla främlingar och gäster; emedan Gud ofta förkläder sig i the fattigas skapnader och i sina lemmar besöker the dödeligas hemwist: hälst then som ringa aktar Gudens närwarelse, har at förwänta et swårt straff; men the fromme och gode åter Gudarnes benägenhet.

At Jupiter når han war blefwen Gudarnes och Menniskornes Konung, steg neder i guld til Danaën, hwad betyder thet annat, än at alting står öppet för girighet och skänker. Ty hwad bröst är så härdt och beiernat, at ej guldet kan giöra thet blött? Eller hwad är så befäst och tilslutet, at ej okyskheten thit inträngер sig? Och hwad wägg blir ej säker och öpen, når en Gud wänder sig i guld, eller når Jupiter med penningar kan besticka wakten? Hans förbytning i en Swan at förkränka Leda, hwad betyder thet annat än, at ofta en skön hud betäcker stygga affecter, och at thet är **offt pflagd i fogru skinne.**

The

The andra skapnader och wildiurs hamnar, som Jupiter sig antagit för Qwinno-kärlek skul, hwad utmärker thet annat än, at the ikläda sig wildiurs affecter och seder, som olagligen gå at söka och dränka sig i förbudna och syndiga kärleks wälluster. Och at the tå i frukten för Menniskio wåld samt Guds hämd, nu räddas, nu åro rasande. Thesutan är ock thetta så ofta om Jupiter uptänkt: Ty thet äro få som kunna rätt skicka sig under then Konungsliga wärdigheten; och ingen kan beholla then samma och tillika begå några otidigheter.

At Ganymedes bliswit af en Örn til Jupiter förder, är, at en wis man älskas af Gud, och en sådan kommer allenast närmast til Guds Natur. Ty Ganymedes är Menniskans siäl, hwilken Gud för sin slughet skul rycker up til sig, och then siälen är täckast, som minst är besölad med menskliga orenligheter och kropsens laster, hwilken Gud flitigt drager til sig. Ty ingen ting ibland alt dödeligit kommer närmare til Guds natur än wisheten. Och hwad är thet annat at wara Jo-

vis munskänk, än at Gud underligen förlustar sig öfwer the wisa gierningar och skyldigheter, som komma ifrån en wis siäl. Then Gudomliga godheten törstar altid efter wår wishet. Hwilken när wi äga, så säjas wi närmast komma til hans natur igenom Kärlek och Öskyldighet, och tå blanda wi nectar åt Gud then aldrahögsta. Och hwad kan wara liufligare än wishet, emedan wi therigenom giöras likasom til Gudar och uphöja oß ur Jordenes stoft och gyttia til the Himmelska tingen.

Europa åter hwad henne anbelangar, så har then Oxen i sanning warit et Skepp, hwarpå Europa blef röfwad och Skeppets namn eller kännemärke warit en Oxe, hwarmed the Cretenser, på sin Konungs befalning, hemförd Europa. The hafwa thes utan afmålat med thenne Jovis förbytning i en Oxe, at ingen last är, til hwilkens utöfwande en okyscher kärlek ej driffwer en, få framt icke förnuftet then afböjer; Han säjes förwänd i en Oxe, at afmåla kärlekens styghet och raseri.

Cadmus åter igen, har i sanning warit Konung uti Sidon, af the Cadmo-

neer

xeer som Moses upräknar Gen. 15. v. 19. som intagit Hermons Berg, hwadan Cadmi Hustru kallades Harmonia. Thenne sägjes dräpit en Drake, hwarmed förstås en Röfware, som dräpit några af Cadmi följeslagare. Han sägjes kringkastat Drakens tänder, thet är, Röfwarens kamerater blefwo förskingrade, så snart theras anförare war dräpen. Men alt giorde han på Minervæ befalning, thet är, at en Menniska har nödigt både försiktighet och Guds hielp i alla saker, doch i synnerhet, wid Krigs förrätningar. Elliest säga andre, at thenne Fabel om the utsådde tänder betyder thet Phœniciska språket, och han sägjes upfunnit 17. af the Grækiska Bokstäfwer, och först lärt sättet at skrifwa. Hans Hustru *Harmonia* war Veneris och Martis dotter, at gifwa tilkänna, thet musiquen ej allenast upråttar the under ängslan och menniskliga bekymmer liggande sinnen, utan ock upmuntrar the manliga hiertan til Krigsmod i fält. The sägjas bägge förbytte i Ormar; emedan thet ordet *Hevæer*, som woro alt et Folkslag med them, betyder hos the Syrer en Orm.

§. 6.

Andre wilja förstå igenom Jupiter Himmelen och luften med alt som therutinnan sker, liungeld, regn och dunder och andra Himmels-bloß. Andre förstå igenom *Juno* luften och med *Jupiter* Elden, hwarmed luften blir upwärmder och tienar til många tings upkomst. Andre kalla Jupiter, Æther, then Himmelska wärman och *Juno* för Jorden hans Hustru, hwadan så mycket wäxer. Andre utmärkia med Jovis namn **Werldenes Siäl** som är kringspridder i alla menskliga kroppar och i alla werldenes delar, hwilka Förklaringar Phyſici lämpa til at förklara naturen, men Philoſopherne beholla then i förra §. giorde uttydning til wårt lefwernes förbätring.

§. 7.

Om Göthernas Josur.

Thor, som menas hafwa regerat i Norden, wid paß 900. år efter syndaſloden, blef efter sin död, för sin godhet och rätträdighet skul, räknad ibland Gudarne, dyrkades uti et präktigt Tempel wid Upſala, under en Bild-

lika

likasom Jupiter. Han höllts för then mäktigaste ibland Gudarne, satt på en Stol ther et Hyende låg uppå. Hans Majestät höllts så stort, at ingen ting fants i Himmelen och på Jorden, som honom aktades jemlikt. Uppå sit Hufwud hade han en Crona och en Spira i sin hand, och rundt omkring sig tolf Stiernor, på thet hans dyrkare skulle tro honom wara Jupiter, som förr är omtalt, och förde sit regemente i skyn, samt war en Herre öfwer dön och liungeld, storm och owäder, moln och solskin, etc. Honom til åra dyrkades en dag i weckan, Thores-Dag, och then förste Månaden Thores-Månad, samt häraf är kommit ordet: Thorn-Dön. Om nu thenne Thor warit then samme, som then ofwanföre beskrefne Jupiter, är wäl något owist; doch synes man thet kunna tro af the skäl, som Doct. Rudbeck i sin Atlantica brukar: Först, af thes målning och afbild, som af föregående synes; Och sedan, at Grækerne afmålade honom med en Tiurs horn och Menniskos ansikte; och Thors wapn är en Tiur och en Orn, som sitter på hans hufwud. Han kallades

Minnatyr, Manna-Diur, hwilket betyder Krigsman; ty Orn, af örlig, then rofaktigaste Fogel, och Oxe-pannan gier tilkänna omsorg om Husholdet och Landtbruket. **Thors** körswän kallas Thor-Dyfwel. The Grækers Jupiter kallades Konungars Gud: Thenne Thor kallades *Asmunder*, thet är, Kungars Gud, Af As, theras högsta äre-titul och **Munder**, Minnur.

Thor kallas han af **töras**, wåga, hwadan Thor en drisig, mäktig. Jorden sades wara Jovis Moder, Hustru och Dotter, och thenne Thor kallades **Jofur**, en Far för sit Land; ty Jo är Jorden, hwarom mera under Junonis namn, och **Fur**, far eller fadur, som drager försorg ther om, hwadan en Konung, som måste födas af Jorden, kan ock sägas hafwa henne til Moder, och för sin omsorg, til Hustru och Dotter. Och hafwa the igenom **Jofur** beteknat, huru Regementen, Äktenskap, Hushold, Lag och Rätt äro begynte. Hans wapn war en Klubba hwarmed han öfwerwan Gigantes, Hrim Tussarne och Titanas, Diode-Konungarna. Han kallas **Jomala** eller **Gamala**, Jordenes

nes Man och Herre: Ty **Ha** är jord och **Male** en Härjeman. Kallades **Thyß** eller **Thurßon** Jordenes Son: Ty **dy this** eller **dis** är Jorden, och Son then som födes. Homerus kallar honom ἀγόχον af ἀἰξ **bock** och ὀχέω åka, hwadan Oke-Thor, men han kallas ej så för thet han blifwit upfödd med Gete-Miölk, utan efter han på gamla penningar ses rida på en Bock; hwilket bör så förstås, at efter han förde krig öfwer berg och dalar liknade han: en Get eller Bock, som springer öfwer Berg och Moras, therföre kallades ock Schytherne eller **Skyttarne**, som sades bodt i Swerige, sådane som ägde **Geta Fötter** för thes snällhet skull / hwilka hade sit namn af **Skiuta**, med Bogar. Så sades ock theße Swenske blifwit förbytte i Wargar och Gripar, för sit Siöröfweri skul, och sin årliga Siö-utrustning. Hwadan ock Swerige kallades Vergion, Warg-ön: En Ö ther sådane rof-girige Mån sades bo, hwilke lupo Warg, så länge the woro på sit Siöröfweri.

CAP. 2.

CAP. 2.

Om Apollo.

§. 1.

Hans Bild.

Han afmålades en Yngling utan skägg, förande i högra handen Pilar, en Boge eller Sköld, och i then wänstra en Cithra eller Luta, hwarwid stodo Gratiæ eller wänlighets Gudinnorne; krönter på Hufwudet med en Lager Krants och klädder i en Gyllende drägt. Och emedan han hade en tredubbel makt, sades han wara **Solen** på Himmelen, Liber pater på Jorden, och Apollo hos the Underjordiska. Han afmålas måstadelen med theße 3. ting.

1:mo, **En Luta**, för the Himmelska Kropparnes liufliga öfwerensstämmelse, och skulle utwisa at han woro en Himmelsk Konung.

2:d, **En Sköld**, för thet bewarande och then wälfärd, han giorde the Jordiske kroppar, och skulle gie tilkänna honom wara en Jordisk Konung.

3:tio

3:tio, Med pilar, at utwisa honom wara the Underjordiskas Konung, hwilken sänder sina Pilar til the Underjordiska makter.

§. 2.

Hans upfostran.

The hafwa warit flere Apollines, men som theras bedrifter ej warit stora, föras alla til then enda Apollo som diktades wara född af Jupiter, och Latona. Hwilket så tilgick. Gudinnan Latona, hwilken Jupiter för thes fägrings förträfflighet älskade och besof, blef af Juno, hennes Gemål, dreswen ur Himmelen, når födslotiden instundade, befallande therjemte Jorden at ej gifwa henne något rum at föda på, samt sände thesutan en Orm, wid namn Pytho, som skulle förfölja henne kring hela werlden. Men thet war alt förgäfwes. Ty Latona kom på en Ö Delus, som förr legat under watnet, och ther omfattade hon et Palmträd eller ock et Oljoträd, och födde Diana samt Apollo, hwilken ihjälsköt Pythonem.

§. 3.

Hans Bedrifter.

Apollo har i synnerhet igenom fyra wägar upstigit til Gudomelig åra.

1:mo, Först igenom Läkedomens upfinnande.

2:do, Sedan igenom Musiquens, och

3:tio Äfwen igenom Poësiens och Wältalighetens upfinnande, hwadan han sades förestå Muserna eller Wishets Gudinnorna. Och 4:to, Sidst höllts han före upfunnit Konsten at Spå och Skiuta.

Medelst hwilka wälgierningar, han så förpliktat sig the medlefwande, at han blifwit räknad ibland Gudarnas antal. Eljest har han ock giort många bedrifter, hwaribland theße äro förnämst:

Cycloperna, Gudarnas Smeder, beskiöt han med sina Pilar, at hämna sin Sons Æsculapii död, som Jupiter med liungeld förorsakat, therföre at han återkallade the döda til lifwet, igenom Läkedomen. Och förthenskull blef Apollo störtad af Himmelen och beröfwad sin Gudomlighet, måste wara

ra Landsflyktig på Jorden, och af armod dreſwen at föda och gå i wall med Admeti hiord. Då, under thetta ſit ledſamma leſwerne, och at framdriſwa ſin tid, ſäjes han upfunnit Cithran och thes bruk. Då Mercurius fått tilfälle at ſtiäla hans boſkap och hiord. Hwilken når Apollo klagade öfwer och hotade honom at återſtälla the borttagne Oxarne, tog han ock hans Cithra och Pilkoger, hwaröfwer Apollo måſte wända ſin wrede i löje.

Sedan ſäjes han upbygt Trojæ Murar under Lute-klang, om man får tro Poëterna. Nägre ſäja, at then ſtenen har wiſas, på hwilkens Apollo ſäjes lagt ſin Cithra, af hwilkens widrörelſe han ſäjes bliſwit ſå klingande, at ſå ofta then ſlöttes med någon ſten gaf then et lute-klang ifrån ſig.

Hyacinthus, en dägelig goße, hwilken Apollo högt älſkade, och oförwarandes dräpte, giorde Apollo at af hans blod uprunno Hyacinthe-blomſter.

Cyparissus älſkade han ockſå högeligen. Thenne ynglingen, ſom älſkade ock ganſka mycket en wackert Hiort, then han upfoſtrat ifrån ſin barndom, hwilken når han

han oförsiktigt blef dräpen, och Cyparissi sorg theröfwer war otröstelig, blef Apollo af medömkan bewekter och wände honom i et träd af sit namn, Cypress. Ty tå han skulle dö, bad han af Öfwer-Makterne, at han måtte få förja i all sin tid, hwilket ock skedde, ty Cypress brukades wid alla dödliga tilfällen.

Daphne, en ganska blygsint Jungfru, när Apollo häftigt älskade, och efterfölgde henne tå hon undflydde honom, blef hon förbytter i et Lagerbärs-Trä, hwilket är et kyskt Träd, thet ei tillåter förkränka sig, hwarken af köldens eller warmans wåldsamhet; utan altid oförkränkter grönskar. Om thetta Jungfru-trädet berättas, at när en Målare skulle aftaga Apollinis Bild på en tafla, giord af Lager-Träd, så säjes then kastat ifrån sig alla färgor, lika som thet warit någon känsel i trädet, och at Daphne ännu lefde i thet döda trädet, som hade afsky för then okyska Gudens Beläte och afmälning, at betekna, thet thetta trädet älskar skuggiga orter eller undflyr Solen.

Leu-

Leucothoe en Printzeßa, hwilken lät Apollo älska sig, men som hon blef af sin Fader therföre lefwande begrafwen och Apollo ej kunde giöra henne lefwande igen, lät han dock uprinna af thes aska en ört, som man brukade wid Gudarnes rökwärk, på thet at thes lukt och rök dock måtte upstiga til högden.

Clytia, hennes Syster, som uptäkt Apollinis kärlek för sin Fader, efter hon såg sig förstuten af Apollo, förtwinade af kärlek, at hon blef förbytter i en Ros, som ständigt wände sit anlete til Solen, och therföre kallades Heliotropium, Sol-blomman.

Midas, Konungen i Phrygien gaf han Åsne öron, för thet han så däraktigt tildömt Pan segren, tå han täflade med Apollo i Muſiquens förtreflighet. Thenna förſmädelsen böd wål Midas til at fördölja med sina här, och bad sin Barberare intet utsprida thet; men han kunde thet intet dölja, utan gick bort, och grafde en grop, ropade med sakta röst: at Konung Midas hade Åsne-öron, och upfylte sedan gropen med mull, och gick bort. Hwar-

af wärte rör som wid minsta wåder åter skallade theße orden; Konung Midas har Åsne-öron.

§. 4.

Hans Namn.

Apollo hade många Namn men the mäst bekante äro:

Apollo, som är af Grækiskan α och πολλου, intet många, utan at han allena behåller klarheten.

Delphicus, af Staden Delphis i Boeotien, hwilken hålles för Jordenes medelpunct, emedan twänne Örnar ther råkas, hwilka på Jovis befalning blifwit utsläpte then ena ifrån Öster then andra ifrån Wäster, och efter lika flygt ther möttes åt. I thenne Staden hade nu Apollo sit Tempel, som war mycket namnkunnigt, hwareft han gaf the rådfrågande swar: dock ej förr än han thet bekommit af Jupiter. Och thetta är samma Oracler, som uphörde wid Christi Födelse, och när Keyser Augustus frågade orsaken til thes tystnad, säges han fått til swar, theßa orden: En Hebræisk Yngling, en Gud som här-

skar

skar öfwer alla Gudar, har befalt mig wika här ifrån, och stiga ned i then Angsliga Afgrunden, therföre, O Keysare! wik ifrån mina Altare.

Phoebus, en renare, för thet igenom hans hielp och Medicinens uträtning the Mensklige kropparne giöras rena och hellbregdas.

Pythius, en som gaf råd. Ty ingen af Gudarna blef oftare rådfrågad än thenne uti Delphiska Templet. Men theße Oraclen utgofwos af en Qwinna, hwilken kallades Pythia af Pythio. Thenne satt på en trefot, och bekom then orene anden i sin kropp, tå hon straxt begynte yra och rasa, ref ut sina hår, utspottade fradga ur munnen och i sit raseri uttalade twetydiga ingifna ord.

Thenna **trefoten** säjes warit en Gyllende Stol eller käril med trenne fötter under, hwilken några Fiskare funnit i sin not tå the then updragit som blef sedan efter stor split skänkt åt Oraclet i Delphis.

§. 5.

Thes Förklaring.

At Apollo intet annat warit än Solen, therutinnan komma alla öfwerens. Ty the fyra ofwanföre nämde egenskaper kunna begwämligen lämpas til honom. Först **Wetenskapen** at Spå och the fördolda tings kundskap; ty thet hörer Solen til at uptäcka en ting med sit lius, som bortdrifwer alt mörker.

Thet andra war **Läkare konsten**, ty ingen ting är mera nyttigt och nödigt för werlden än Solen, then ock med sina warma Strålar upliswar både Menniskor och Diur, samt framlockar hälsosamma örter. Thet tredie war **Förfarenheten at Skiuta** hwilket kommer öfwerens med Solens strålar, them hon lika som Pilar nedsänder på Jorden, och för theras längd skul, målades Apollo med et utslagit långt Hår. Thet fierde war *Musiquen*, hwilket ock är enligit med Solen; ty hon likasom mitt ibland Planeterna med sin rörelse troddes giöra någon sammanstämmelse, och spela på

en

en Cithra af 7. strängar, emedan Planeterna äfwen äro så många. Han afmålas altid en Yngling, emedan the höga Himmelens kroppar ej tóna någon ålderdom, och Solenes kraft är altid then samma. Wänlighets Gudinnorna sades stå wid haus högra hand, emedan han giör Menniskorna mycket godt. Honom helgades Olje-Trädet, hwilket älskar Solen, och aldrig wäxer på kalla Orter eller the ställen ther Solenes warma ej kommer. Lagerträdet, som ständigt grönskar och aldrig föråldras, samt bidraget äfwen til thes spådom som tilskrefs Apollini, emedan thes blad lagde under Bolstren sägjes förskaffa samma drömmar. En Swan war honom tillägnad, efter han sägjes se sin dödsstund förut, och under sång och nöje dö. En tupp emedan han bebodar Solens ankomst.

Latona, en som ligger fördold, säges hans Moder, emedan all ting woro i mörker inweklade för Solens och Månens skapelse, och at then Muficaliska harmoniens liuflighet giör at man glömmer bort alt ondt. Af henne sägas Apollo och Diana födde; Sol och Må-

ne, emedan all ting begynte at synas och likasom ur sit oordentlige werldsämne framlysa, så snart Gud skapade liuset. Och thenne Apollo eller Solen sades straxt i sin barndom dräpa Ormen Pythonem, som förfölgde hans Moder. Thermed förstås, at tå straxt Solen i werldens gryning, uttorkade med sine warma strålars Pilar the dunster och tökn som på Jorden war, eller ock then slem, gytia, som på Jorden war efter Synda-Flodens Watn. Ty Pytho et Grækiskt ord betyder thet som förruenar. Æsculap hålles ock för Apollinis Son, efter han wiste at bruka örter til läkedom. Han säges ihiälskutit Cycloperna Gudarnas Smeder. Men hwad betyder thet annat än at the dunster som förskaffat Påstaktiga siukdomar, blifwit af Solenes Strålar fördrefne; hwilka sägas wara Jovis smeder, emedan Tordön upkomma af dunster och töknen, som ifrån Jorden til skyn updragas / och således sades Jupiter dräpa Æsculapius eller Läkedomen, emedan Påsten öfwerända kastar Läkedom och hälsan. Sedan steg Apollo ned af Himmelen, ty Solens

lens natur syntes på någon tid likasom wänligare och nådigare wisa sig, än tilförne tå han sades beta Admæti Hiordar, efter Solens werme gifwer Boskapen riker föda och foder.

Hwadan the dödliga trodt Solen wara en regerare öfwer all ting. Han sades med sin Lute-klang och Neptuni Watn-Gudens tilhielp uphygt Trojæ murar. Hwad förstås annat ther med, än at Sten-murarna först medelst watnets beblandning ihop murats och sedan igenom Solenes warma torkats. At Apollo älskat Hyacinthum betyder thet Gud älskar the wisa menniskor.

Midas Konungen i Phrygien, har warit ganska girig och riker, så at han ganska sparsamt åt; hwadan Fabeln kommit at alt hwad han rörde wid, blifwit Guld. Men som han war i alt annat oförfaren hafwa the tilfrifwit honom åsne-öron / och som ej hörde en gång med blygsel sina underlåtares och andras elaka omdömen om hans onda regering. Jemwäl ock söges han bekommit åsne-öronen när han så illa dömde om Appollinis spel;

förty alla förmätna straffas för sin okunnighet, och then som menar sig weta alt hwad han intet wet, han har ingen kunskap. Sedan förmanas Menniskorna härigenom at ej döma om thet the ej förstå, emedan förmätna omdömen ägga Guds hämd öfwer sig. Och at intet brott kan länge ligga fördolt, thet utwisar hans barberarares tystlhet.

Således hafwa the afmålat under theßa dikter Elementernas krafter: Ty the Fabler som diktade äro om Gudarne, synas höra til Astronomiska och Naturliga tings betraktande; men the, som handla om Menniskorna böra förklaras til theras lefwernes förbättring. Nu fast än Apollo och Solen är alt ett, äro dock några saker giorde af Solen som aldrig tilägnas Apollo, hwarföre man nu särskilt therom får handla.

§. 6.

Om Solen.

Solen, efter then syntes en Herre ibland Stiernorna, Liusets föreståndare, och med sit lopp betiente alla

alla diur, then och i en ständig rörelse beſåg Jorden, höllts hon af the gamla för en Gud. Hon kallades hos Latinerna Sol af Solus allena, för thet hon lika ſom allena lyſer efter thes eld förduntklar the öfriga Stiernors glants. The Perſer kallade Solen *Mitra*: thes bild war en kropp i Perſiſk klädedrägt, med et Leyon huſwud och med en Biſkopsmöſſa uppå, hwilken med båda händer höllt en yrer Oxe i hornen. Thenne war i ſtörſta wördnad hos them. Och the Perſers Konungar ſingo endaſt på then dagen dricka ſig drukna. The Egyptier kallade Solen *Horus*, hwadan kommit at dagens delar eller timar kallas horæ, han afmålades med en Spira på hwars ända et öga lyſte, at betekna thet Solen ſer alt, och man igenom thes lius ſer alt. Thes bedrifter haſwa ej annat warit hos Poëterna än kärleks ſaker.

Solens barn.

Phaëton, hwilken på ſin moders Clymenes inrådande ſteg up til Solens Hof och begärte otwifwelaktiga tekn at han wore hans ſon. Solen

tog emot honom wänligen och swor wid afgrunden sielf, at hwad han begärte skulle han bekomma: Hwilken ed ingen af Gudarne kunde rygga: therföre begärte Phaëton en dag få köra Solens wagn, hwilken höga och otidiga önskan Fadren wäl wille afråda honom från, doch som han thertil twingades af hans böner och sin ed, efterlät han honom thet. Men Phaëton, som han ej kunde styra Hästarna rätta wägen, utan itände Himmel ach Jord med eld, störtades han af Jupiter ifrån wagnen ned i en flod. Tå hans systrar, som utan uppehåll greto öfwer hans olycka, blefwo af Gudarnas medömkan förwände i poppelträd. Grunden til thenna Fabeln är Historisk: Ty alla Fabler hafwa gemenligen någon Historiens del til grund. I Italien skedde en stor brand och wäldeld wid floden Eridanus när Phaëton regerade, eller ock en owanlig hetta som förtorkade alla wäxter, hwilken säges nedfallit wid Eridani stränder hwadan dikten om Phaëtons fall i floden Eridanus. Andre mena Phaëton fallit i floden, hwadan hans Systrar

som

som honom sörgde, sägas blifwit förbytte i träd, efter the theröfwer blifwit så beströrte. Eljeſt betyder thet kal efter Solens warma upkomma åtskilliga slags träd och plantor. Wi kunna ock til lefwernets förbättring förklara thenna Poeternes mening, nemligen at the störſta Regementen böra ej anförtros späda ynglingar eller ock oförfarna Perſoner, emedan the förſigtiga och wiſa hörer endaſt til at härſka öfwer andra. Andra förmätna Menniſkor kunna ock häraf lära, hwilken utgång och ändalykt the böra förwänta, tå the omätteligen uphöja ſig.

Circe Solens dotter, ganſka förſaren i troldom, af daga tog ſin Gemål, och therföre blef af ſina undersåtare ur Riket fördrefwen, flydde så til Italien och bodde ther på et ſtälle. Hon kunde med förtrollad mat och dricka förwända ſine gäſter i allahanda slags Diur, hwilket hon giorde med Konung Ulyſſis kammerater, ſom af ſtormwäder blefwo thit dreſne wid återreſan til Iraca ifrån Trojæ förſtörning. Hon böd ock til thet

med

med Ulysses sielf, men, som han war af Minerva, wishets Gudinnan, bewäpnad med en läkedom theremot, uträttade hor intet, utan måste ock på Ulysses befalning återställa them til sin förra skapnad. Härigenom synas the hafwa afmålat wälluften, som kan förwända Menniskorna i willdiur, eller theras laster som somliga med kärleken och okyskheten til orena Swin, andra igenom grymhet til wargar &c. som Ulysses följeslagare. Men Ulysses sielf, thet är hwar och en wis Menniska, blir oöfwerwinnerlig, ty han har en läkedom ther emot, nemligen sin wishet, som är Gudarnes skänk. Eljest kan man ock säga at igenom *Circe*, som sades wara Solens dotter, emedan lystnaden kommer egentligen af hetan i kropparna, kan förstås then menskliga Naturen, som är benägen til alt olofligit, och igenom Ulysses förnuftets rätta bruk, som öfwer them bör herrska,

Pasiphae Solens Dotter, war Kynung Minois gemål, hwilken hade kärlek til en anförare wid namn Taurus, och i hielp af Dædalo, en stor

Konst-

Konſtnär, kom i et litet Trä-bygnad, hwareſt Taurus omgicks med henne, af hwilket bilåger Minotaurus blef född, ſom Poëterna med något andra ord afmåla. Denne Minotaurus kallas ſåſom han wore Minois och Tauri ſon, hwilken blef inneſluten i en Labyrinth, ſom Dædalus förfärdigat. Härigenom hafwa the afbildat, at Menniſkans Siål förmår tå måſt til ſit förnuft och råd, når kroppen likaſom ſkäras och renas igenom Solens wärkan. Thenne Siålen, ſom är then Rätträdigaſte Minois huſtru, ſåges tå afwika ifrån ſin Laglige man och fly til en Tauri, eller ſom Poëterna ſåga til en Oxes kärleks ſamtag, når hon afwiker til olagliga wälluſter, och tå ſynes Siålen ganſka ſtygg, och antagit en wild Oxes ſkapnad. Ty hwem håller ej then för ganſka ſul, ſom låter ſitt ſinne rymma låger för Affecter; man bör bruka Affecterna, men til högdens behag, at förfriſka wåra kroppars kraſter och til andras nytta. Ty utaf wälluſtens och andra Affecters omåttliga bruk födas många widunder eller Mino-tauri ſom efter Minois liknade til halfwa

wa kroppens del en Menniſka, och efter Taurus til then andra halfwa delen en Oxe. Och intet betyder Labyrinthen annat hwareſt Minotaurus bleſ inneſluten, än at then ſom en gång uppoffrat ſig åt olagliga wälluſter, intet kan utan ſtörſta ſwårighet therutur uträda ſig ſedan för ſin ſiſta leſnads dag, eller utan then ſtora Konſtnärens Dædali hielp. Ty *Labyrinthus* war et rum af åtſkilliga krokwägar och oredige omlopp ſom inweklade ſig i hwarandra. Honom förfärdigade Dædalus en konſtig Byggmäſtare, hwilken ſades lärdt all ſin konſt af Minerva, och når han på Creta giort ſig kår och afhållen hos Konungen, bygde han en Labyrinth efter then, ſom war i Ægypten, ſedan giorde han åt Paſiphae något hwarföre han bleſ dömder til band och Bojor, men undſlap på thet ſättet, at han giorde ſig och ſin Son wingar af wax och flög ifrån Creta til Sicilien, men hans Son Icarus emot Fadrens befalning, flög för högt, hwadan hans wingar upſmältes af Solen, och han föll ned i Hafs-botn, hwilket ſå förſtås, at Dædalus förſt

ophittat sätta Master och Segel på Skieppen, och när the skulle segla ifrån Creta geck hans Son för längt uti Hafwet och bleſ begrafwen i thes böljor.

§. 7.

Om Göthernes Baldur.

Doctor Rudbeck påstår at Græker och Latiner förbytt **Baldur** i Apollo. Hwilket the gamla Göther wid sina utfärder skolat utfördt med sig: **Baldur** Bol eller Bold och Bal betyder en mäktig och stark. Hwadan ännu är hos oß öfrigit ordet **Bold**, undertiden lades Ha, som betyder förnäm framföre: Som Ha-Baldur. Och förstodo igen om **Bal-Fegur**, en fager Konung och then fagra Solen. J. 2. Kon. 23. 11. synes, at Hedningarna ärat Solen med hästar och wagn, hållande före at en så snäll Gud borde hafwa the snällaste äktyg: En wagn af 4 hiul: Ty Solen löper igenom fyra årsens tider och giör oß et år.

Tredie

Tredie Capitlet.

Om MERCURIUS.

§. 1.

Hans Bild.

ÆGyptierne afmålade Mercurii Bild, under en Ynglings skarnad med et wänligit ansikte, dels swart dels hwitt, efter han både plägade gå til the öfra och the underjordiske Gudarne. Med qwicka ögon, efter han sades hwarken sofwa nätter eller dagar, hafwande en mößa på Hufwudet med wingar besatt, wingar på skoerne, efter han war Gudarnes bodbärare och Post-förare, hwilken ej borde springa utan flyga. Han förde ock en liten Staf i handen, hwarom sig twänne Ormar slängde, som betydde enhälligheten säkerhet. Han omtalas *Ap:* G. 14: 12,

§. 2.

Hans Upfostran.

Thet hafwa wäl warit flere Mercurii, men then war then förnämsta, hwil-

hwilken blef födder af Jupiter och Maja, hwadan Maj Månad, blifwit honom helgad. The säga at Juno en gång gifwit honom di i sin späda Barndom, tå han något häftigt sugit thes miölk har then utflutit på Himmelen, ur hans fulla mund, hwadan blifwit wintergatan eller **miölk wägen** som hos them kallas. Via lactea och Galaxia.

§. 3.

Hans Ämbete.

Mercurius hade åtskilliga syslor. **Then första** war at uträtta Jovis befalningar, hwadan han kallades Gudarnas bodbärare. **Then andra** war at duka Gudarnas bord och bädda theras sängar, hwadan han kallades theras tienare.

Then tredie war at wara hos them, som skulle dö, och lösa siälarna ur theras krops bojor samt föra them om natten til theras efterjordiska ställen, och tå the lyckfälla siälar upfylt sin tid uti the sälla lustfälten och Glyfis-Wallar, skulle han återkalla them til lifwet och insätta them i nya kroppar.

§. 4.

Hans bedrifter.

Han säjes 1:mo. först upfunnit Bokstäfwerna, samt konsten at tala prydeligen och wäl, hwadan han kallades Hermes en som uttolkar något, och blef hällen för en Gud öfwer Oratorer och Talemän, therföre ock Tungan honom helgades. 2:do säges han upfunnit sättet at göra förbund, mätt och wigt, konsten at handla och sälja, hwadan han fått namnet af Mercibus waror. Mercurius hölts ock för Kiöpmans-Guden. 3:tio. Har han warit tiufwars Gud, ty han öfwerträffade alla tiufwar i then wettenskapen: Ty samma dag, han war född stal han Konung Admeti Boskap, som Apollo waktade och äfwen hans pilkoger. Han stal ifrån Vulcan sina wärktyg, och Spiran ifrån Jupiter. 4:to. Har han ock warit en Konstnär at stifta frid emellan både dödliga och odödliga, hwadan han afmålades med gyllende Kädior, medelst hwilka han ihop bandt theras sinnen. Thenna förmögenheten betydde then ormslängde stafwen han hade i han-

i Handen, hwilken han bekommit af Apollo, för then Luta han honom förärte. At thenne stafwen hade then kraften at kunna åtskilja trådar, giorde han första profwet på twenne Ormar, som han öfwerkom på en wäg, ty då han satte then stafwen emellan them omslängde the sig om stafwen med et inbördes förtroende, och blefwo sedan ständigt sittande på samma staf, hwilken sedan kallades Caduceum, en Härholds staf, och brukades altid til et Frids-tekn af Frids-bebodare.

Han har ock giordt mycket annat, som är mindre wärdt at berätta, Doch kan man ej förbigå thet som följer.

Hermaphroditus födde han af sin Syster Venus, hwilken kallas så af Hermes Mercurius, och *A*phrodite. Venus, en ganska skiön Yngling, til hwilkens fägring en skogs-Nymph wid namn Salmacis blef kär, och som hon ei wan hans genkärlek, stälte hon förstår för honom wid en källa, hwareft då han nedsteg at bada sig, sprang Salmacis åfwen thit, och bad Gudarne at bägges theras kroppar skulle blifwa til en, efter hon ej kunde för-

må honom at älska sig. Hwilket, som thet hände och Hermaphroditus til at tröfta sig wid thenna sin krops förbytning, bad han at flere sådane kroppar måtte bliswa, tå hans Föräldrar på hans bön giorde at hwar och en man som kom til thenna Källa blef en Hermaphrodit.

Battus en Herde, gaf han en Ko, at han skulle tiga med Mercurii Boskaps stöld, som han giorde Apollo, och Battus allena såg: men når han wille försöka hans trohet, och under en ombytt persons gestalt förnimmer hans obeständighet under thet han lofwade honom en dubbel belöning, för thet han gaf tilkänna hans stöld, wände Mercur honom i en sten wid namn Index.

§. 5.

Theßa dikters Förklaring.

Mercurius har warit en man som ägt stort förstånd, hwilken upfunnit deskilligt nyttigt för thet menskliga lefwernet, hwilken sades wara Jovis Son nemligen en Son til then Himmelska godheten: Ty likasom thet hörer til then Menskliga naturen at altid be-

höf-

höfwa något, altså hörer thet then Gudomliga naturen til at äga alt godt, och bispringa the torftiga. Thenne saken har giordt at många dödliga blifwit håldna för Jovis Söner och Gudomliga menniskior. Thesutan hafwa the welat förmana oß til wisheten igenom Fabeln om Mercurio: ty när the welat wisa huru mycket wältaligheten kan uträtta, hafwa, the sagt at Mercur woro Gudarnas och Menniskiornas bodbärare, nemligen at Gudarnas wilja, och the Gudomliga Lagars mening, och wåra sinnens rådslag, som alt är kommit ifrån Gud, förklaras igenom talet. Thenne sades wara Röfwares och tiufwars Gud, at utmärka thet wältaligheten tilsammans fogad med ett lastefult sinne skadar mycket the andra Menniskiorna, och äfwen at the sinnen äro mycket benägna til stöld och annan arghet, hwilka planeten Mercurii Natur wid Födelsen härskar öfwer. Sedan at antingen uttrycka thenna Stiernas snälla lopp eller the sinnens färdighet, öfwer hwilka then härskar; eller och hwar och en wis talemans

lemans färdiga tunga, hafwa the tilägnat Mercurius på hälarna hängande wingar. Thenne, som the kallat Gudarnes bodbärare, betydde ej allenaſt en ymnighet at wäl tala och en wishet, ſom gaf tilkänna Gudarnes wilja, utan then Gudomliga kraften, ſom ingjutes i Menniſkornas ſinnen. Och emedan thenne hölts före ingifwa Menniſkorna drömmar, ſades Mercurius wara drömmars förſtändare: Och at then Gudomliga wiljan ſtyrde al tings början och ända, ſade the thet Mercur förde Själarna til underjordiſka ſtällen. Hwilket alt til ſtrefs honom, efter han förſt lärdt thet werlden wore ſkapad af Gud, och at alting ſtyrdes igenom hans förſyn. Förſt har han obſerverat Stiernornas lopp och bragt dagar och år i en wiß ordning. Hwad åter Kiällan angår, ſom ſades giöra hermaphroditer, bör förſtås om en Källa ſom haft ſå ſkiönt watn, at the Röfware och barbarer, ſom uppehöllo ſig på Bärgen, blifwit theraf föranlåtna at bo ibland Grækerna. Bacchus åter igen ſäges warit en Poet, ſom ſtändigt uprepat

et

et och samma bönhaseri, hwarföre han af Mercurius blifwit föraktad. Och med Index; förstås milstenar eller wägwisare.

§, 6.

Om Göthernas Merkurs-Madur

Merkurs-Madur, en klok och förståndig man, af **Märka** som betyder lära och höra til, hwilket är bokliga konsters rätta beskaffenhet, hwadan har kommit **merkeliga** män eller lärda män: Han kallades så, emedan han på sin Konungs wägnar i landet alt skulle beboda, hwad skie skulle och andra Konungar som wänner eller fiender Frid eller krig förkunna. Thenne håller nu Doct. Rudb. i sin Atlantica före wara Mercurius, som fådt sit namn häraf, hwilket widlöftigare ther kan läsas: Han kallades och *Heimdalus*, som samma berömliga Scribent säger, emedan han borde uttala, thet hemliga honom anförtrodt war til then han sänd war, och bar therföre Konungens märke.

Hans märke och staf bewiser han innehålla wår hela Runaskrift, och

tå han delar then i trenne delar, the 3 Cronor eller högsta wåldens betydelse komma ther af, sedan af the tre bokståfwers utdelande ⁞, ✱, ↑ kunna alla the andra formeras. Sielfwa stafwen kallades Isis. At nu sielfwa bokståfwerna kallades merke och således deras upfinnare Merkurs-man, synes wara samma med Mercurius

Fierde Capitlet.

Om

BACHUS,

§. 1.

Hans Bild.

BAcchus afmålades med en naken kropp, rödt ansigte, okyskt åskådande, matta åtbörder och en weklig kropp. Han war Win-Guden, alla fyllhundars anförare och härskare: Therföre han ock kröntes med en Krona af winqwistar sammanflåtad, hållande i handen en winranka i stället för en spira. Han åkte på en wagn, hwilken Tigrar och Lejon eller och Lodiur och Panther-diur drogo. Och Konungen om-

omgafs med en hop af Satyrer, stygga andar, och efterst följer Silenus på en åsna. Bacchus afmålades mästa delen en yngling utan skägg men med horn, Han omtalas i 2. Macab. 6. v. 7.

§. 2.

Hans upfostran.

Poeterna berätta at Juno, hwilken war swartsiuk på Jovis kärlek til Semele, inrådt henne under en antagen gammal Kiärings skapnad, at begära af Jupiter, thet han wille allenast en gång så komma til henne, som til sin Gemål Juno. Och när Jupiter wid Ed måste förnöja hennes bön, blef Semele af Jovis klarhet och Liungeld brände til aska, och thet Barnet hon geck med blef inympat i Jovis lår, hwilken han sedan födde, och kallade Bacchus, then Mercur sedan förde til Acris, Aristæi Dotter at upfostras.

§. 3.

Hans Namn.

Han hade många namn, hwilka säfängt är at upräkna, man wil allenast nämna theßa.

Bacchus, en som galnas och rasar, eller Jachus, then som skriar.

Biformis, en som har twänne Ansigten, emedan han både afmålades ung och gammal, utan skägg och med skägg, emedan winet Bacchi kiännetekn, plägar giöra Menniskiorna nu glada och nu wreda.

§. 4.

Hans Bedrifter.

Bachus har giordt thet Menskliga slägtet så stora wälgierningar at han blifwit therföre räknad ibland Gudarnas antal: Ty ibland annat upfant han. 1:mo. Konsten at bruka och plantera winet, och at giöra Honung, samt lärde Ægyptierne bruka Jorden til Åker, kallad Osiris. 2:do. Han lärde och sätet at handla och uptäkte först at segla när han regerade öfwer Phoenicierna. 3:tio. Sedan bragte han Menniskorna, som lefde på ett wildt sätt til ett borgerligit samhälde, och til Gudarnas kunskap. 4:to. Han underkufwade Indianerna, och andra ganska många Orter och Landskap. 5:to Han förbytte och all ting hwad Konung Midas i

Phry-

Phrygien rörde wid på hans begiäran i guld, men som hans mat och sälædes blef guld och han snart dödt tog han ock från honom thet på hans bön, i thet han lät honom twå sig i Pactolus, en Flod i Lydien, hwadan ock then floden driswer nu guld-sand. 6:to Tå han seglade til Ön Naxus wände han Skieppsmännerna i Delphiner och störtade them i Hafwet.

§. 5.

Hans Fäster.

Uti hans fäster woro Baccho helgade Tallen, Eken, Winträd och Fikon-träd. Och ibland diuren, Draken och skatan, för the druknas mångordighet.

Bacchanalia, en ibland hans fäster hos the Romare, hwilken både Qwinnor och Män, förrättat i Februarii Månad, tå ingen last war, som ej begeks, hwilken fäst änteligen blef borttagen. Hwilket Pentheus the Thebaners Konung och bød til at giöra, men med en bedröfwelig utgång, ty han blef af Bacchantibus eller the, som firade Bachi fäst sönderrifwen. Sedan blef och Alcithoe, efter hon

tillika

tillika med sina Systrar föraktade Bacchi fäst och bleſwo hemma, förbytte i fladermös.

§. 6.

Theße dikters Hiſtoriſka Förklaring.

Man finner en dubbel mening om theßa dikter. Några wilja förstå igenom Bacchus, *Nimrod*, först för namnets skul: Ty Bacchus, är Cuſi Son, hwilket är Nimrod. Sedan af ordet Nimra, som betyder en Tiger, hwadan Tigrar sades draga Bacchi wagn. Sedan kallades och Bacchus en **wäldig Jägare**. Och sidst säges Bacchus förestå winet, och Nimrod säges först regerat i Babylon hwareſt thet bästa winet hos the gamla fants. Andra hälla före Bachum wara Moſes. Ty bägge sägas the warit i en liten kista inneſlutne och i watnet kastade: Bägge sägas haſwa twänne Mödrar. Bacchus Semele och Jupiter, Moſes sin Moder och Pharaonis Dotter. Bägge kallas Lagstiftare. Bägge sägas haſwa Horn; Ty Moſes, utaf thet han talade med Gud på Bärget syntes få

ett

ett så glandsande Hufwud, at therifrån framstrålade twänne strimmor lika som horn. Bägge sades the funnit upp win, Åkerbruk, Miöd och Honung, efter Moses förde Israels barn til thet förlofwade Landet.

§. 7.

Theßa dikters Sedo-Förklaring.

Igenom Bacchus, förstås elljest winet: hwilken sades wid födelsen inympad i Jovis lår. Ty winet gör thes dyrkare haltande och raglande. Watn-Nympherna upammade Bachus, ty winet bör utblandas med watn Bacchus afmålades en Goße, ty winet giör ett barnsligit förstånd. Han afmålades naken, ty en drucken kan ingen ting dölja, utan uptäcker alla hemligheter, han hade Horn, ty winet gier enom ock så många horn, som Venus. Winet giör thes utan hwar och en dristig och dierf. Qwinnor sades förrätta Bachi Fäst under allehanda laster, ty winet giör de manligaste hiertan weka, och retar them nu til wrede nu til andra laster. Hwadan

Tig-

Tigrar och Lejon draga hans wagn. Han afmålades glad, ty winet giör Menniſkorna glade. Diuren, ſom eljeſt draga hans wagn betyda the Bilder och galenſkaper ſom leka för the druknas ſinnens ögon. Sedan ſades Bachus förwända Skiepsmännerna i Delphiner, hwilka ſpruta watn ur ſina näsborar, Ty när Skieppare öfwerhopa ſig med win kunna the ej allenaſt bliſwa Fiſkarnas mat, utan och at hwar och en drucken liknar ſådane Fiſkar, tå han gier igen the 30, Silfs-Penningar.

Thenne Bachus kallades Muſernas ſöljeſlagare, emedan winets hetta upäggar förſtåndet. Och hwad betyder thet annat at Bachus förbytt några i wißa Diur, än at the igenom winets omåttelige bruk, ſynts ifrån ſitt förſtånd. Penthei Fabel åter lärer oß Guds hämbd, öfwer thes föraktare, ſamt ock at en oförfaren Prjnts är ej ſåker om han på en gång wil ändra Folkens ſeder och bruk.

Fem-

Femte Capitlet.
Om
MARS.

§. 1.
Hans Bild.

MArs Krigs-Guden hade et grymt Ansigte, och war förskräckelig at påse til hela sit wäsende, beklädder öfwer alt med Wapn, kastande i högra handen ett Spiut, som syntes hota all ting med mord och brand, han äkte på en wagn then twenne Hästar drogo, hwilken en yrer Owinna kiörde. Sielfwa hästarne woro **rädhoga** och **förskräckelse** för them sprang en Owinna med refna **Kläder** och utslagit hår, hwilket betydde **Oenigheten**; efteråt följde **roper** och **wreden**. Hans kiörswän war Bellona Krigs-Gudinnan, som hår namn af Bello, **Krig**.

§. 2.
Hans Upfostran.

Mars säges Jovis och Junonis Son; Men af Ovidio diktas han wara född af Junone allena: Ty hon förtröt at Jupiter födt Minerva, therföre kom hon til

til Gudinnan Floræ Trägård och feck en Ört som hade then kraften, at then wid henne rörde skulle blifwa hafwande: Hwilket Juno giorde och afsade Mars, hwilken sedan giftade sig med Neria, kraft och styrka.

§. 3.

Hans Namn.

Mars, kallades så efter han förebod maritus Männerna i krig.

Mavors, efter han omwänder stora ting. Han hade och många andra namn som man här går förbi.

§. 4.

Hans Bedrifter.

Thet är underligit at Poeterna ej diktat några andra bedrifter om thenna förtrefliga KrigsGuden: Än hans Sånge-lag med Venus, hwilket Solen uptäkte, för Venneris kärleks-Gudinnans Man Vulcauus, hwilken giorde ett fint nät af Järntråd omkring them, tå alla Gudarnas samling, gorde åtlöje åt them: Men sedan uplöste Vulcan theße osynliga Näten och släpte them fria igen: Mars han förwände tå en Yngling, som han kär hållit wid

namn

namn Alectryo til en Fogel nemligen en topp, som ett straff för thet han på sin wakt för Martis dör, insomnat, och således låtit Solen thit inkomma när han älskade Venus. Hwadan ock nu kommit at toppen, wid påminnandet af thenna sin gamla försummelse, förebådar med sin sång Solenes ankomst. Toppen kallas på Grækiſko ἀλεκτρυών.

§. 5.

Thenna diktens Förklaring.

Hordom och annan stygg gärning uti ehuru mörka rum then begås, uptäckes then doch: Ty at Venus en skön Qwinna säges wara gifter med Vulcano en wanskaplig eller ful Man, och sedan älskat Martem, som igenom Solen blifwit uptäkt; thet betyder äfwen thet: Then Gudomeliga rättfärdighetens Sol lägger alt i ett klart Lius, som begås i hemliga mörcker, tå äfwen Misgärningsmännen begabbas af både Himmelska, Jordiska och underjordiska makter, hwilka Vulcanus then stygga Diefwulen then Himmelsk Jovis Liungelds-Smed inweklar i sam-

wetes band, ja, och ofta häe i lifwet få höra sådane hotelser, som skiedde til David: 2. Sam: 12. v. 12. **Tu hafwer giort thet hemliga; men jag wil giöra detta för hela *Israel* och på liusa dagen.** Wi komma at bese Martis Son.

Tereus, hwilken han födde med Nymphen Bistonide: Regerade hos the Thracier; Thenne Tereus säges på sin Hustrus Prognes begäran rest til sin Swärfader Pandion Konungen i Athen och påstådt få föra Philomela sin Swägerska, som war mäkta skiön, hem til sin Hustru henne at besöka, men Tereus har under wägen förkränkt thenne Philomela, och at hon ej skulle röia honom, skurit Tungan ur munden. Men hon uptäkte thet för sin Syster Progne antingen igenom någon skrift eller i en wäf, hwarutinnan hon förfärdigade the orden: At Tereus woldtagit henne: Hwadan Progne styckade sönder Terei son Jthys och gaf honom at äta: Men tå förgrymmade sig Tereus så at han med dragit Swärd rusade på sina Systrar, men Progne blef förbytter i en Swala, och Philomela i

en

en Näktergal på thet the kunde undfly, men Tereus i en Uf, hwilken flög något långsammare. Och Ithys i en phasian: Thenna dikten, at the blifwit förbytte i Foglar bör förstås så. At theße Qwinnor efter begängit dråp hafwa flytt til sin Fader, och för sin sorg och ångslan sägas likna Swala och Näktergal. Och Tereus i en Uf, efter then Fogeln först synts på hans graf.

Eljest säges Mars födder af Junos rikedomars Gudinna, efter theraf upkommer afwund och trätor. Och Mars hölts för Krigs Guden; efter han först upfunnit bewäpna Krigsfolket och hålla en wiß ordning i Fält.

§. 6.

Om Göthernes Oden.

At Oden och Mars synes wara samma Gud, bewises theraf, at Oden såg ut som Mars med gyldene Harneſk. Thenne Oden när han war i lifwet, wördades han i alla Landsändar, för sin förfarenhet i Krigssaker, som en Gud. Han dyrkades i Upsala Tempel brede wid Jupiter, the hafwa nämt en dag i weckan efter hans namn. Ho-

nom offrades fångar, efter han skulle göra them bistånd i Krig. Han säges 60. År för Christi födelse upfunnit sättet at offra. Han har och kunnat trolla och förwandla sig i wildiur. **Oden** kallades en mäkta **Blotmand** at räknades bränna dränka &c. Häraf **ödet** är oundwikeligit; Ty döden och ödet kunde ingen undfly.

Siette Capitlet.

Om

The Himmelska Gudinnor.

Och först

Om JUNO.

§. 1.

Hennes Bild.

Juno Jovis Syster och Gemål, åkte på en gyldene wagn, hwilken drogs af Påfoglar. På sitt klarskinande Hufwud hade hon en Krona af Rosor och Liljor bebunden, och förde en prägtig Spira i handen, och war til hela sitt wäsende förtreffelig, ty hon war Gudarnas Drottning. Hennes

piga

piga och bodbärerska war Iris, Regnbogen, hwilken afmälades med Wingar, at utmärka thes snällhet. Hennes syssla war som Mercurii at förloßa Qwinnornas stålar och at åtskilja trätor och twistigheter hwadan hon kallades oenighetens Gudinna.

§. 2.

Hennes Barn och Seder.

Juno har födt Jupiter, Vulcan, Mars och *Hebe*, hwilken för sin skönhet skul förwaltade en tid mundskänks tienssten hos Jupiter, men för något fall mistade thet. Junonis seder regerade swartsiukan mäst: Hwarom upräknas hos Poëterna nästan oräkneliga exempel. Hon förbytte och Argus med hundrade ögon i en Påfogel och thes ögon satte hon på samma Fogels stiert. Thenne Argus war af Juno satter at wakta Io, en Ko, hwarutinnan Jupiter förbytt en skönhet, som han älskade, för Junonis mißtanka skul: Men Argus blef af Mercurii pipa söfder och dräpen, och Io blef återställder i sin förra skapnad och dyrkades hos Egyptierne under namn af Isis. Juno hade ock mån-

ga namn hwilka man nu går förbi. Hon sades wara upfödd af Horis, timmarna; Emedan elementerna sig inbördes betiena hwarje tima och stund.

§. 3.

Thes Förklaring.

Några förstå igenom Juno, Jorden, och Jupiter Himmelen af hwilkas äktenskap, nemligen the Himmelska inflytningars sammanblandelse med the Jordiska dunster, all ting födas. Andra hålla Juno för luften efter hon på Grækiska så betyder, therföre kallas hon Jovis Hustru emedan luften, som i sig är kall, blir upwärmder af Jupiter, thet är, Elden. Iris kallades hennes bodbärare, emedan regnbogan förkunnar regn. Hos Doctor Rudbeck kallas: hon Gio som är Jorden, af göda, föda. Gio eller Disa Thors Hustru, hwadan Hione-lag Jo och Junar, Man och Hustru. Häraf har Göi-Månad fått sitt namn: Dis är ock Jorden lika som af Dea: häraf säges dis Bröst.

Siunde Capitlet.

Om Minerva eller Pallas.

§. 1.

Thes Bild.

Minerva wishets Gudinnan war öfwer alt bewäpnad, efter hon sades wara krigets förståndarinna och påfinnarinna. Hon bar en gyllende stormhatt och therpå skinande Fiädrar. Hon betäkte sin Kropp med en pantzarskiorta af Koppar, hon förde ett Spiut i högra handen och i wänstra en sköld hwarpå war thet Orm-besatte Medusæ Hufwud. En topp war henne helgad emedan then Fogeln är stridsam, och ,en nattugla: Hon afmålades en Jungfru med grym upsyn.

§. 2.

Hennes Upfostran.

Thet hålles före wara sem som hetat Minerva, men man talar nu om then förnämsta. Hennes födelse hafwa Poeterna sålunda afmålat. När Jupiter såg Juno sin Fru wara ofruktsam, stötte han sin

panna för sorg i tu, hwarutur Vulcanus efter tre Månaders förlopp framdrog Pallas eller Minerva, som en bewäpnad Jungfru ur sin Faders hierne.

§. 3.

Hennes Namn.

Hon kallades *Minerva*, likasom en förminskande, a minuere, ty hon förminskar i Krig the dödeligas hufwud, eller af minando, hotande, för thet hon hotar en med wold och makt, eller af monendo, förmanande, efter hon war wishetens Gudinna.

Pallas af Grækiskan, likasom kasta sitt Spiut, hwilket skier i krig, andra namn at förtiga

Palladium war Palladis Bild, hwilket länge förwarades i Trojæ Slott: Emedan thet sades fallit af Himmelen på samma tid, som Slottet och Minervæ Tempel upbygdes, och utwald sig thet rummet hwaresi Templet sedan blef upbygt. Hwilken sak, som then satte alla i förundran, blef thet swarat af Apollinis orakel; At Staden skulle bliftwa så länge oskadder,

der, som thet förwarades innom thes Murar. Förthenskul och under then Trojaniske Krigstiden, når Staden af the Græker skulle öfwerwinnas, blef thet then wise Ulysi pålagt at hemligen inkomma i Staden, och bortstiäla thet, hwilket han ock giorde, och så öfwerwants Troja utan minsta arbete.

§. 4.

Hennes Bedrifter.

Minerva en ganska kysk Jungfru beröfwade Tiresias sin syn, efter han såg henne, tå hon nedsteg i en kiälla sig at bada. Hon förbytte ock så then sköna Medusæ gyldene hår uti Ormar, efter Neptunus förkränkt henne i Minervæ Tempel, och giorde at hwar och en som anså samma Medusæ huswud förwändes i sten

Hon säges och upfunnit åtskilliga konster, ibland andra at spinna och spela.

§. 5.

Diktens Utydning.

Igenom Palladis och Minervæ Fabel, hafwa Poëterna welat afmåla wis-

heten och alla tings kundskap: Ty först säges Minerva klåkter ur Jovis hierna: Ty wisheten upspringer ur then omåteliga wishets källan och et Gudomeligit ursprung. Hon sades sedan bewäpnad stigit in i werlden; Ty the wisas sinnen böra wara omgiordade med sådane råds ädelmodighet och dygde murar, at the ei kunna öfwerwinnas, hwarken af olycka eller laster. Hon war en Jungfru, äfwen som alla wishetens Gudinnor, at utmärka thet Guds godhet ges endast åt rena hiertan. Hon war grym til sin upsyn, ty ett kyskt och wist sinne bör intet ledas til någon kärlek af skiönhet och ögne-retelser. Hon upfant at spinna och wäfwa: Ty thet berömmet bör egenteligen höra Jungfrur til, som willa wara k ska, at ej framdrifwa sin ungdoms wår i lätja, utan efter Lucretiæ eftersyn, äfwen anwända nättren midt ibland sina pigor med spinnande, tå the Kongl. Printzar henne besökte. Pallas säges upfunnit spinrocken: Then bör wara en kysk qwinnas wapn emot kärleken. Hwadan fordom i Brudefärd ock en spinrock bars för bruden. Minerva

va beröfwade Tireſias synen, tå han såg Minerva naken, et klart prof, at then en gång sedt wisheten naken; det är, som nogare beſträlat thes skönhet, han kan wara förutan utwärtes synens bruk och ej förnöja sig af the synliga tingens åskådande, utan endaſt förnöja sig af thet Ewigas och the Himmelska förtrefligheters betraktande. En nattugla helgades Minerva, hwilken ser i mörkret, hwilket och är wisshetens kännetekn som fördrifwer okunnighetens mörker, och ser thet som andra ej se. *Palladium* hennes Bild och Städernas wärn, hwad betyder thet annat, än at Republiquen blomſtrar innom wisshetens förſwar? Thet sades nedfallit af Himmelen, ty alt godt kommer ofwan efter.

§. 6.

Om Minnur.

Minerva och Minnur sägas af minnas eller all ting behålla; Herculeſ sades röfwa the 3. gyllende Äplen ifrån Minerva eller Iduna alla konſters Gudinna, hwarom bättre neder.

Iduna blef förbytt i en Swala:

Ty

Ty the bokliga konster fara som en Fogel kring hela werlden. Härom kan widlyftigare läsas uti then ofta omrörde Doct. Rudb. lärda wärk.

Ottonde Capitlet.

Om Venus.

§. 1.

Hennes Bild.

VEnus kärlekens Gudinna ur hwars wäsende framstrålade idel skönhet, löje, kärlek och liuflighet, som högfärdades öfwer sin däglighet at twinga hiertan; Hon klädde sig i en hög Purpur Räck, som fläktade kring alla sidor, hennes glänzande hår woro bak til opfästade, besådde med rosor och Liljor; Hennes wagn war en Hafs-musla then twänne Dufwor eller Swanor drogo, och kom upp ur hafwets skummande böljor. Hon kallades kärlekens och skönhetens Gudinna, men war i sanning alla slygga wälluströrs Mästarinna.

§. 2.

§. 2.

Hennes Upfostran.

Thet woro åtskillige, hwilka dyrkades under thetta namnet; men then förnämsta sades wara född af hafwets skum, och således lik en pärla, i sin musla legat och blifwit förder til ön Cypern, Thereft horæ eller timmarna henne upammat och wid sin mognad förärdt henne åt Himmelen, tå alla Gudarna täflat om at äga en sådan skönhet, men blef dock sidst gifter med Vulcan.

§. 3.

Hennes Namn.

Hon hade många namn men the förnämsta woro thetta.

Venus af veniendo, somkommer, efter hon tilkommer alla ting eller at therigenom framkomma och födas all ting, eller ock af venusta, skön: Men Doctor Rudb. menar thet ordet komma afwärt Swänska, wän, kärlig.

Astarte under en Stiernas Bild. Cypris och Cypria för hon dyrkades på ön Cypern och Cytherea af ön Cytheris thit hon först blifwit förd.

Mela-

Melanis thet är swart och mörk, ty kärleken älskar mörkret. Verticordia, en som wänder hiertan, för hon plägar the dödligas sinnen med sorg.

§. 4.

Hennes Bedrifter.

Hwad kan man wäl inbilda sig för andra bedrifter, af en mäktig hora, än älendigheter, oordentligheter och plägor? Och thet woro ett ändlöst arbete at uträkna alla them hon bewärnadt til hwars andras inbördes förderf, och hwilka hon förwändt i oskäliga och otamda diur.

Nyctemene af kärlek uptänder til sin Fader, förbytte hon i en nattugla, som skyr liuset: ty ett ondt samwete är altid rädt.

Pyramus och *Thisbe* uptände hon til kärlek för hwarannan: Theße stämde möte ute på marken en gång, och som Thisbe kom förut, men måste fly ifrån rummet för en Lejoninna och lämnade sin Mantel, then Lejonet sönlade. Kom Pyramus efter menande henne wara ihiälriswen, ty stack han sig sielf ihiäl, tå Thisbe kom igen tog

hon

hon samma dart och mördade sig med. Och utaf theras blod upwärte ett mulbärträd. Sådan utgång bekomma the, som föredraga olofliga älskog för sina Föräldras wördnad.

Atalanta som af oraclet war spådder at blifwa olyklig, så snart hon gifte sig, satte sig therföre före at ej gifwa sig i någon annans mans wold, än then henne öfwerwann uti springande; Men then åter ej öfwergeck henne af friarena skulle mista lifwet, som thet ock hände med oräkneliga, men Hippomenes, når hon kämpade med henne kastade the trenne gyldene Äpplen, som Venus honom gedt, af hwilkas uptagande Atalanta blef öfwerwunnen: men som Hippomenes ej tackade Venus therföre utan besof Atalanta i ett heligt rum, blefwo bägge förförwände i Lejon. Hwad betyder Atalanta annat än wälluften, och at then galnas, som med lifsfara henne efterstår? Och then som intet afseende har på the odödliga Gudarnas och the heliga lagars wördnad, huru liknar icke han ett wildiur? Och therföre at wi skola undfly wälluftens farlighe-

ter

ter och ej förakta Gudarnas rum eller them wanwyrda, är thenna Dikten uptänkt.

Paris och *Helena*, har ock Venus uptändt til kärlek emot hwarannan. Ty Paris then Trojanske Konungens Priami Son, efter han wid sin födelse war spådder af oraclet at bli Trojæ undergång, som betydde then brinnande Faklan hans Moder drömde sig se, når hon bar honom, blef han af sina Föräldrar bortdrifwen, och war en tid en Herde. Så hände sig, at Oenighetens Gudinna, som ej blifwit buden til et gästabud, ther hela Guda-hopen woro församlade, kastade in ett guld Äple, hwaruppå theßa orden stodo: **Thetta gifwes then skönaste.** Härutaf upkom nu en träta emillan Juno, Pallas och Venus. Thenna trätan skulle Paris skilja. The komma therföre til thenna sin dommare. Juno lofwade honom makt, Pallas wishet, Venus lofwade honom then skönaste Qwinna, om han tildömde henne thetta gyldene Äplet, såsom then skönaste. Då Paris tildömde thet Veneri, theremot höll ock Venus sin

lofwen: Ty kort ther efter blef Paris igenkänd och röfwade så Helena then skiönaste qwinsperson, ifrån Grekeland, Menelai gemål, hwarföre ock sedan then Tijo åriga belägringen för Troja skedde; och öfwerwants sedan, tå Paris blef dräpen och Helena kom til sin man igen. Med thenna Fabeln hafwa the gamle welat afmåla thet menskliga lefwernets flygtighet, och upägga menniskior, som öfwer andra regera skola til sig wärdiga dygder. Men Paris når han föraktade wisheten blef han förderfwad. Och hwem är nu som ej fördömmer Paridis dom?

§. 5.

Hennes Följeslagare.

Cupido, Gratiæ, Adonis. Cupido kärlekens Gud, Veneris Son eller dräng. Han war **naken**, ty then, som älskar, han beröfwar sig all ting, som Simsons exempel intygar; Han afmålades en **Goße**; förty the älskande äro däraktiga. Han war **blind**, förty then älskande ser ej kärlekens laster och skadeligheter. Med **wingar**: ty ingen är hastigare än kärleken, i dag älskar

man thet man i morgon hatar. Som Davids son Ammons exempel intygar. Cupido war ock med pilar förſedd, ty kärlek ſkiuter långt ifrån: Thet ena ſlags pilarna war af guld och kunde förena hiertan, och thet andra af bly och fördref kärleken. Och thenna lilla Guden war then aldramäktigaſte; ſom kunde härſka öfwer alla the andra.

Gratiæ ſom på Grækiſkan kallades *Charitès*, wänlighets Gudinnorna, woro trenne *Aglaia* ſå kallad af glädie; ty en wälgierning bör bewiſas af gladt hierta. *Thalia*, en ſom grönſkar, ty wälgierningens åminnelſe bör altid blomſtras hos oß. *Euphroſine* war then tredie, af nöjet ſå kallad / emedan wi böra ſå wäl i wälgierningars ärteende, ſom emottagande wara glada. Theße woro nu Veneris ſölie: the afmålades nakne, emedan wälgierningarna böra ej wara förkläda, utan upriktiga. Flickor, förty wälgierningarnas åminnelſe böra aldrig föräldras; åfwen ock ſom Jungfrur; ty wälgiärningarna böra wara kyſka och ej annat begäras eller giſwas än godt och ärbart. The höllo

hwar

hwar annan i händren, ty then ena wälgiärningen följer på then andra.

Adonis en Prints, war Veneris tienare. Hwilken på en Jagt af et wildswin blef dödad, tå Venus förbytte hans blod uti et Blomster. Hwilket betyder at Solen, som är Adonis, är hos oß sex Månader eller hos Jorden, Venus, men blir sedan borttagen af et Diur, hwilket skier när Solen måste wända om wid wäduren tekn.

§. 6.

Thenna diktens Förklaring.

Igenom Venus, hafwa the förstådt kätjan och then okyska kärleken, som kallades skönhetens Gudinna, ty ingen ting kan mer antända et hiärta til wällust, än fägring. Then täcka Venus satt på en wagn, lika som triumpherande öfwer sina nederlagde troppar, efter sina kärleks-krig, hwareft hon brukade the Pilar som kommo ur thes ögon och skar nedi hiertat. Hon bar en spegel, at glaset måtte påminna skönheten, så ofta hon rådfrägade honom, om sin skröplighet och för-

gänglighet. Hon pryddes med blomsterkrona, ty skönhet och blomster nöje förgår snart. Venus sades ock kommit ur hafwet, ty i kärlekens oroliga haf, lida många skepps-brott på sit goda, ther möta en många förwillelses stormwäder och olyckor.

Venus war mycket ryktbar för hor, och blodskam: Ty hwart hån rycker icke kroppens skönhet enom?

Nijonde Capitlet.

Om

Latona.

Om thenna Latona, Solens moder, är talat under namnet Solen och Apollo: Hon blef långt förtrefligare igenom Niobes högfärd och Lyciens bönders omenskelighet. Ty Niobe förhäfde sig öfwer Latona och blef förwänder i marmor. Således förmanas wi ifrån högfärd och förmätenhet. Och at ställa sig i medgången lika, efter et gudförgätit sinne blir hårdt straffat. Sedan wände hon några bönder i grodor, som förnekade henne watn at dricka en gång, när hon wandrade. Således

ledes lära wi häraf wara nögde med litet, och at ej förneka the torftiga hwad naturens lag welat wara allmänt.

Tijonde Capitlet.

Om

AURORA.

§. 1.

Hennes Bild.

Aurora eller Morgonrådnan, Jordens och Himmelens dotter, samt Solens och Månans syster, Stiernornas och wädrens Moder, af ett glänzande ansigte och rosenfärgade fingrar, hon åkte på en gyllende wagn, hwilken twenne hwita hästar drogo, Hon kallades Aurora lika som Aurea hora, den gyllende stunden, ty morgonstund har Guld i mund. Hon war Solens förebådarinna, och Lucifer Morgonstiernan war Auroræ förebådare.

§. 2.

Hennes Bedrifter.

Hon säges bortröfwat twenne yngelingar; Then ena war

Cephalus, en dägelig yngling, säges Aurora röfwat up til Himmelen. Thenne Cephalus ihielskót sirn egen hustu Procris, en Printzeßa menandes thet hon war en hiort.

Tithon war then andra som Aurora för sin skönhet skull rykte up til Himmelen, och gifte sig med, hwaraf hon födde Memnon. Tithon blef på slutet af sin ålder förwänd i en gräshoppa.

Memnon hennes son blef dräpen af Achille uti Trojaniska kriget, tå en källa upsprungit på samma rum: Och när hans kropp förbrändes, blef han på modrens Auroræ böner wänder i en fogel.

§. 3.

Diktens förklaring.

Igenom theßa dikter hafwa the welat trösta oß at toligen uthärda naturens skiften, Tithon blef förbytt i en gräshoppa på sin ålderdom; ty then åldren är mycket knorrig, och at Memnon blef förbytt efter döden i en fogel, är Poëternas smickrande öfwer Printzar, them the giöra odödliga.

Tre-

Tredie Boken
Om
The Jordiſka Guda-Makter.

The Jordiſke Gudar, ſom bebodde Jorden woro i ſynnerhet the förnämſte. *Saturnus*, *Janus*, *Vulcanus*, *Æolus*, *Momus*,

Gudinnorna woro också:
Veſta, *Cybele*, *Ceres*, *Muſerne*, *Themis*.

Förſta Capitlet.
Om
SATURNUS.

§. 1.

Hans Bild.

Then flintſkallige och uttorra gamla Gubben Saturnus hade ett långt ſkägg, grått hår och utgropade ſkulderblad; En öppen och ſkrynklig mund, rinnande ögon och läppar, en krokig näſa, en hopſkrynkter panna, inkrökter haka, förwisnade ögnelock och öron, och krokuta fingrar, i den högra handen hölt han en roſtig Lija, men i wänſter en Orm ſom bet ſig i ſtierten.

§. 2.

Hans Upfostran och Bedrifter.

Saturnus födder af Cælo, Himmelen, och Terra, Jorden, som ock kallades Vesta. Hans bröder woro Cycloperne, Ocean, Titan, och andra. Hans Systrar woro Ceres, och Opis hwilken sednare han tog til äkta. Igenom Modrens tilhielp kom han til Riket efter sin Fader, och Titan blef uteslu-ten, hwilken sedan förskaffade sig folk och störte honom ifrån Thronen; Men Jupiter, Saturni Son hwarom ofwanföre är omrördt slog them och satte sin Fader igen på Thronen; Doch som Saturnus stod efter Jovis wårsta, blef han af honom ock fördrefwen til Italien, hwareft thenne Saturnus hos Konung Janus blef uptagen i stor wänskap; Ty han omwände the Italienska Folken, hwilka lefde likasom otamda diur, til ett Folklikare lefwerne; Tå säges then gyldene tiden warit; Tå allt nöje öfwerflödade på Jorden, och en upplögder Jord bar en riker föda på sina breda skuldror, åt Menniskorna.

§. 3.

§. 3.

Hans Namn.

Saturni namn förmena några härkomna af *Satu*, at så; Efter han först i Italien införde sättet at bruka Jorden. Hwadan han afmålades med en Lija: Hwarmed Jordenes frukt afskäres. Och Saturnus eller ock Ceres sades hafwa kastat sin Lija på Sicilien, ty then ön är mycket fruktsam. Andre mena honom så kallas af *Saturando*, som mättar, efter årswäxten mättar Folket. Och hans Hustru Opis, af Opis hielp, för then hielp hon gier them hungrigom: eller at Saturnus mättar sig af år, ty han hölts före wara eiden sielf.

§. 4.

Hans Offer och Högtid.

Saturni Offer woro Menniskor; the offrade honom med bart Hufwud tå ock waxlius brunno på Altaren, at wisa, thet Menniskorna woro igenom Saturni wälgärning dragne ur mörkret, i sanningens lius. Hans Högtid begiks, i December Månad. Tå alt arbete upphörde, tå tienarena fingo fritt leka med sina Herrar. &c.

§. 5.

Thenna dikts Historiska Förklaring.

At the gamle afmålat igenom Saturnus, Noach, synes theßa ordsaker bestyrka, förty 1:mo. kallas Noach en Åkerman i Gen. 9. v. 20. och Saturnus sades wara Jordenes man. 2:do. Säges bägge planterat wingärdar. 3:tio Säges Noach drucket sig drucken af win. Och på Saturni fäst, drucko the sig druckna af win, och Saturnus förestod dryckenskapen. 4:to. Sades Saturnus och hans Fru bliswit födde af Oceanen och Thetis; ty Noach och hans följe kommo lika som i liuset utur syndafloden och arken. 5:to Förkunnar Noach syndafloden, och Saturnus förebådar regn, 6:to Saturnus sades upäta alla sina barn förutan trenne, Jupiter, Neptunus och Pluto; Noach kan sägas upätitteller förebådat och sedt alla menniskiors undergång i syndafloden, förutan trenne Sem, Cham och Japhet, som synes wara alt ett: At *Cham* eller Jupiter warit alt en, intygar sielfwa ordet: Ty utaf Cham har bliswit Ham

och

och Hammon the Ægyptiers Orakel, hwilket war Jovis namn: Sedan woro bägge sin Faders yngste Söner. Jupiter säges wara Himmelens Herre: Förty Cham feck Africa, hwilken emedan hon til en stor del bar Solen och the andra planeter öfwer Hufwudet, hålles then för wara Himmelen närmast. At åter

Japhet är samma med Neptunus, Hafwets Gud, tyckes sannolikt, emedan Japhet bekom en del af werlden som til en stor del består af öar och halföar. At sist

Sem warit en med Pluto; Tyckes skiedt at förolämpa hans berömliga lefwerne, och efter han säges förstöra all afgudadyrkan hafwa the kallat honom af förakt och spe the underjordiske makters och helfwetets Gud.

§. 6.

Thes Physiska Förklaring.

At med Saturni Fabel är afbildat tiden utmärker sielfwa Grækiska namnet χρόνος som Saturnus kallas och betyder tid. Sedan upswälgde Saturnus sina barn: Ty tiden förtär all ting. Så bär ock Saturnus en Lija, ty tiden afskärer

afskärer alt, och hwad är så hårdt at thes skarpa ägg ej therpå biter? Hans orm utmärker tidens omgång och årets cirkel-lopp.

§. 7.

Om Göthernas Sadur.

Doct. Rudbeck säger thet ordet Saturnus wara Göthiskt af saa utkasta säd: **Sadur** then som sår allahanda slags säd: När man och qwinna lefwa kärligt tilsammans kallas the **såta**: Thenne Sadur skal kallat sig **Niord** när han kom til Italien, at wisa sig kommit ifrån Norden: Han kallades ock **Gro**, thet är wäxa, och *Bures* son af **Bära** thet är föda, hwadan Barne-hörd: Bores ätt kallades Boreades, Ofwerborne, the öfwerste och förnämste i Riket. Elljest kallar Edda honom **Uegareha** coki eller Skyrmerus och **Skrymner**, thet är en som är förskräckelig til krafter. Hans drabanter woro **Huxi** själen och **Logi** elden, at utmärka tidens natur, neml. thes snälla flygt igenom själen, eller tankans hastighet och thes snällhet samt rofgirighet, igenom elden som alt förtärer.

Andra

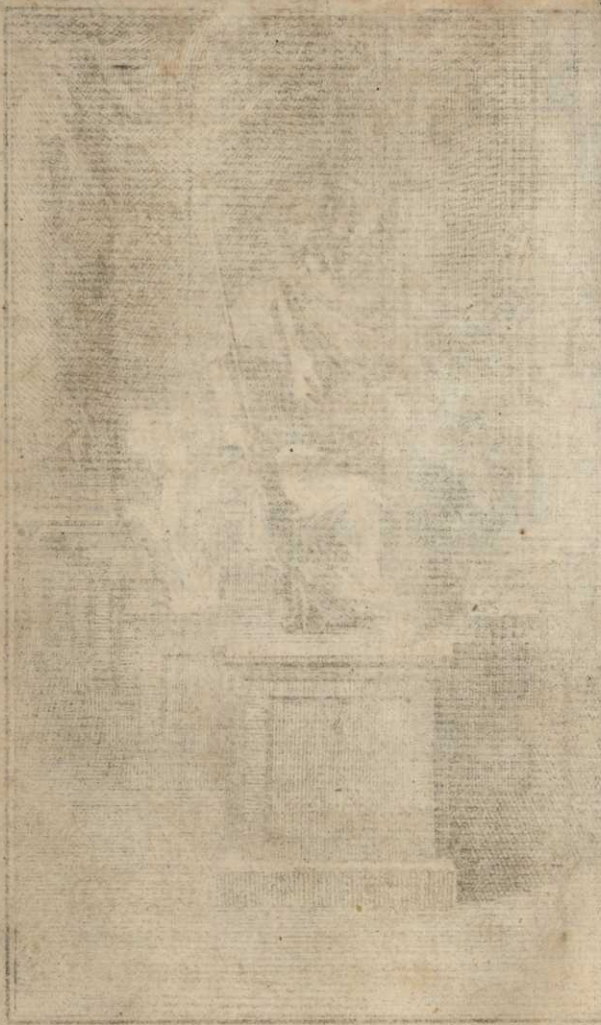

Andra Capitlet
Om
Janus.

§. 1.

Hans Bild.

Janus afmålades med twänne ansigten, et fram åt wändt, och et åt ryggen på et hufwud. Höll i högra handen en nyckel och i wänstra en käpp eller spö, och innunder hans fötter tolf altare.

§. 2.

Hans namn och Bedrifter.

Janus som några säga wara född af Himmelen och Hecate, afmålades med twänne ansigten, för then försigtighet som han ägde at kunna se tilbaka på thet förflutna och se förut på thet, som skulle ske.

Claviger, en som bär Nyckelen; ty han säges upfunnit portar, dörar som efter honom kallas Januæ. Sedan at han är likasom årets och Månadernas dörewärd, som låter them upp: ty han föreståd then första Månaden i

året,

året, hwilken efter honom kallas Januarius, hwadan ock tolf Altare tilägnades honom, efter Månadernas antal, sedan hade han ock en Nyckel, ty Han öpnade likaſom igenom en dör til gången til Gudarna för the dödliga Menniſkors böner.

Patulcius och Clauſius af öpnande och tilſlutande, ty i Krigstider ſtod Jani Tempel öppet, och tå borde man tänka på fred och en ſnar hemkomſt; men igenſlutit i freds tider.

§. 3.

Thenna diktens Förklaring.

Under Janus, ſom warit en urgammal Konung i Italien hafwa the afſkildrat förſigtigheten, hwilken går in med ſit ſinnets ſkarphet i betraktelſen af thet förflutna och thet tilkommande. Han håller en Nyckel: ty ingen ting är ſå undangömt och ſå hemlighet at en förſigtig ſlughet thet ej uplöſer, igenom thenna Nyckelen, ſå fördiupar en ſig i then andras wänſkap, och öpnar ſig wägen til thet underſta af hiertat. Man gaf Janus Altare, Kyrkor och Högtider; ty man bör wörda then o-

måte-

måteliga förſigtighetens rymd: Och ſom Janus, för ſin ſynnerliga guds dyrkan emot Gudarna, want thenna äran, äfwen ſå, ju mer man wördar Gud, ju wärdigare aktas man hos både Gud och Menniſkor.

Tredie Capitlet.

Om

Vulcanus.

§. 1.

Hans Bild och Bedrifter.

Vulcan Gudarnas Smed, hwilken ſmidde Liungelden åt Jupiter och wapn åt the andra gudarna. Thenne Vulcan, ſom war Jovis och Junonis ſon, blef för ſin wanſkaplighet och ſtygga geſtalt dreſwen ur Himmelen ned på ön Lemnus, hwareſt han ſatte ſin ſmidia, och lärde Lemnierna Järnets och Eldens mångfaldiga nytta: Han wille gifta ſig med Minerva, ſom Jupiter honom loſwat, men blef bedragen. Sedan feck han Venus. Thenne Vulcan ſåges aldraförſt ſmidt en Qwinnobild hwilken alla Gudamakter förärdt ätſkilliga gåfwor. Då Jupiter

ſkolat

skolat sändt en ask full af olyckor ned på Jorden; ty Jupiter war wred at Prometheus stulit eld ifrån Himmelen. thenna asken när Epimethei Hustru uplät, utsluppo alla olyckor och plågor på thet Menskliga slägtet, tå allenast hoppet blef öfrigit på botnen. Vulcani betienter woro

§. 2.

Cycloperna.

Theße woro födde af Neptunus och Amphitrite, och så kallade, emedan the hade et enda öga mitt i pannan, rundt som en Circel hwilken på Grækiskan kallas κύκλος.

§. 3.

Hans Söner.

Cacus war en hans Son, som war en arg och skiälmsfull Menniska, ty betyddе ock hans namn en ond. Thenne föröfwade allehanda röfweri uti Italien, och när han stal Herculis Oxar, blef han i sin grotta ihiälslagen af Hercules, hwilken blef dit ledsagad af sina Oxars rytande.

Cacus

Cæculus war then andra, och åfwen en Röfware, hwilken erkändes för Vulcani Son, efter han antingen i eld oskadd blef hittad, eller at hans Moder födt honom, af thet en Eldgnista kommit i hennes barm. Til theßa får man lägga *Polyphemus* en Herde, som war et lika widunder och skadedjur, hwilken, når han i sin grotta upätit sex af Ulyssis följeslagare, dräck Ulysses honom drucken, utbrände så hans endaste öga och dräpte honom.

§. 4.

Diktens Uttydning.

Igenom Vulcan hafwa the förstått Elden: af Vulcanus eller Volicanus, en som flyger; efter elden flyger igenom luften. Han sades wara nedstört på ön Lemnus ifrån Himmelen; ty liungelden faller ofta ther. Thenna fula Vulcan gifte sig nu med Venus; Ty Vulcan är elden och Venus är lågan. En eld som tänder an hiertan, och förorsakar all Vulcani anletes förändring. At han störter ifrån högden, thet är, ifrån sin lyckas högd til älende sina kärleks trälar, wises också härigenom.

Han är född af Jove och Junone, nemligen naturens wärma födes af luften och the Himmelska kroppars wärma. Han sades smida wapn åt the öfrige Gudarna, ty wärman är alla naturliga wärks konstnär. Han giorde Pandoram alla Gudarnas skänk; ty hos hwilka en liflig eld är, och ju renare bloden är: the hafwa sundt snille och försiktighet. Han inweklade Mars och Venus sin hustru i sin hordom innom et fint nät och lät them begabbas af alla. Ty huru lätt wäg finna ej Gudarna på, at uptäcka och straffa the mäktigaste Menniskors fel? Nägre säga Vulcan först regerat uti Ægypten och ther först upfunnit elden; nägre säga at Vulcan är samma som Tulbancain, Cains Soneson, som för synda floden säges upfunnit Koppar- och Järn-wärk, hwilket ock sielfwa namnet tyckes likna. Tulbancains Hustru hette Nahama en skön, och Venus war Vulcani hustru. Han war Jovis och Himmelens Son; ty hwilka the gamla welat räknas ibland urgamla, them hafwa the giordt til Jovis och Himmelens Söner.

Fier-

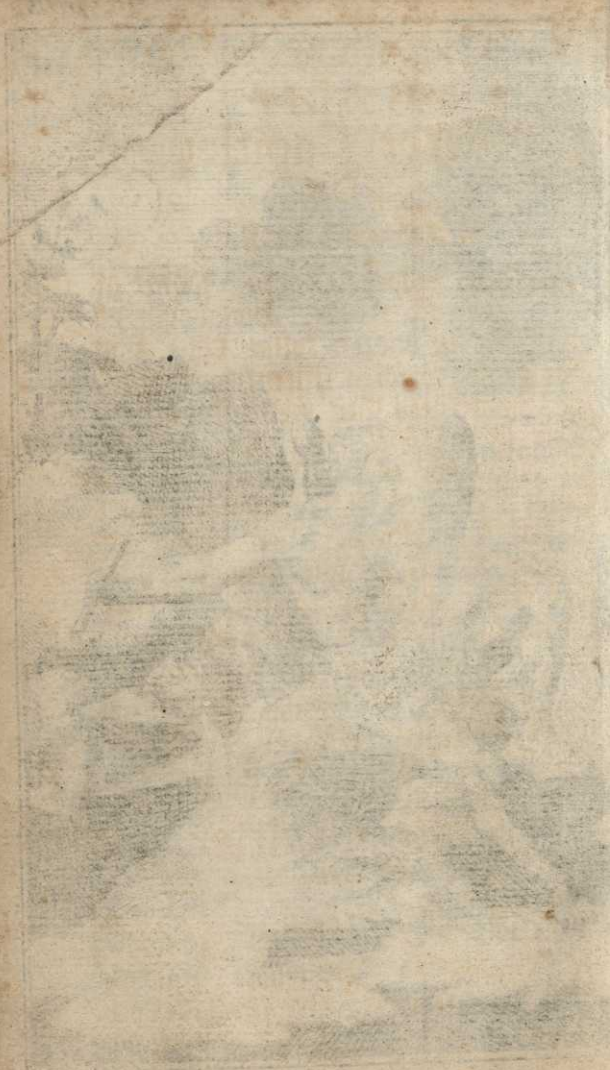

Fierde Capitlet
Om
Æolus.

Æolus, wäder-Guden, födder af Jove och Aceſta. Han bodde på en af the ſiu öar ſom kallas Æolia. Han war ganſka förſaren i ſtiernkikar konſten, och i ſynnerhet i then wettenſkapen, ſom hörer til wädrens natur. Hwadan han blef hållen för **wäder Guden**, efter han kunde ſpå them Seglandom hurudant wäder ſkulle bliſwa. Eljeſt förſtås ock igenom Æolus, en wis man, ſom härſkar öfwer wredens raſeri, och efter tidens lägligher och omſtändigheterna wet mätteligen bruka thenſamma. Sedan haſwa de ock utmärkt här med, at ingen ting ſker utan en Gudomlig förſyn: ja ock at wädren, the oſtadigaſte tingen af alt, intet äro utan ſtyrſel.

Femte Capitlet.
Om
Momus.

Momus en begabbare, giorde intet annat än ſtraffade och

lastade andra Gudars gärningar. Han straffade Neptuni konst som til Mästar-prof, giorde en Oxe, och satte hornen på Hufwudet och ej för ögonen eller i pannan; ty tå sade Momus, hade Oxan med större makt och styrka samt wissare anfall kunnat stöta ut; Minerva som wiste sin konst på en byggnad, sade han hafwa thet felet, at man ej kunde wända om thet, i fall man hade en ond granne. Och *Vulcanus* sade han warit mindre slug at giöra en Menniskia: Ty han hade giordt bättre om han giordt Fönster på bröstet, at man kunnat se hwad i hiertat bodde. Han sades wara födder af **natten** och sömnen, ty thet hörer et förmörkat och sofwande förstånd til at mästra galet andras gierningar. Emedan här i ofullkomligheten, ingen ting blir fulkomligit utan hwad som Gud giör.

Siette Capitlet.

The Jordiska Gudinnor.

Om

VESTA.

§. 1.

§. 1.

Hennes Bild.

Vesta then aldragamlaste; ibland alla Gudinnor, war Himmelens Hustru och Saturni Moder, förde en trumma. Hon räknades ändoch ej ibland the Himmelska, utan ibland the Jordiska Gudinnor, ty hon förmentes wara Jorden sielf. Hwilken kallas Vesta af Vestiendo, beklåda, efter hon beklåder Jorden med plantor och frukt. Hon sitter på Jorden, ty Jorden är orörlig och är nederste werldenes ställe. Hon förer en Trumma, emedan Jorden håller wädrens dundrande blåst uti sit sköte. Omkring henne wäxte Blommor och wäxter, och allehanda diur stodo omkring henne: hwadan hon ock hade uti Rom et Tempel likt et Klot eller Jorden. Thenna Vesta war nu Jorden, och Saturni Moder: Men han hade ock en dotter med sin hustru Rhea, som het Vesta, och war **Elden**, om henne skal man nu handla. Hon war en förståndarinna för alla hus och boningar, hwadan och förstugan kallas efter henne Vestibulum. Hon war en ståndig Jungfru, och aktade sit Jungfruständ,

samt begiärt af Jupiter at ständigt få blifwa i Jungfruståndet, hwilket hon ej allenaſt bekom, utan henne til åra brann ock ſtådze på thes Altare en helig Eld, ſom aldrig utſläktes, hwilken med ſtörſta ömhet förwarades af Nunnor.

§. 2.

Thenna diktens Förklaring.

Igenom Veſta förſtås Elden, men ej Vulcani liungande Eld, ej heller Veneris kärlekseld, utan then dageliga Elden, ſom wi bruka uti hushåldet, ſom ock then lifliga eld och lifs-warma, utan hwilken wi ej kunna lefwa: hwilken är en helig Eld och Gudomligen gifwen.

Siunde Capitlet.

Om Cybele.

§. 1.

Hennes Bild.

Cybele ſom ock hölts för Jorden, bar en Crona med torn uppå; ty Jorden bär Städer och Torn. I handen hölt

hölt hon en Nyckel; ty om wintren innelåser hon likasom sina rikedomar, hwilka hon om wären upläser och utdelar. Hon åker på en wagn; ty Jorden rörres i sin omkrets och luft-himmel. Hennes wagn drages af Lejon, at wisa thet ingen ting är så grymt och otamt, som ej kan under oket ställas af en moderlig benägenhet. Hon har en klädnad utsmyckad med blomster och diurs bilder, hwilket kommer mäkta öfwerens med Jorden som bär blomster och diur.

§. 2.

Hennes Namn.

Hon hade många Namn, ibland andra äro theßa the förnämsta.

Cybele, kallas hon af et berg i Phrygien, hwareſt hon förſt dyrkades.

Opis, rikedom, efter hon gier hielp åt all ting.

Rhea then som flyter, ty hon öfwerflödar med alt godt.

§. 3.

Hennes Fäſt och Präſter.

Hennes fäſt begiks äfwen som Bacchi, under et oordenteligit buller af

trummor, pipor och instrumenter, och folckets skrik, samt stygga ceremonier. Hennes Präster woro

Cureres, som woro klipte ifrån pannan til nacken: Theße sades upamma Jupiter. The kallades Corybantes, Telchines etc.

Ottonde Capitlet
Om
CERES.

§. 1.
Hennes Bild.

Ceres födder af Saturnus och Opis. Hon war så skön, at hon drog äfwen Gudarna til sin kärlek. Hennes bild stod eljest upreſter. Hon hade gult hår, och theruppå en flätad Axe-krona, stora bröst, hållande i högra handen et bloß och i wänstra en samling af Ax.

§. 2.
Thes Förklaring.

Ceres Frukters och Sädes Gudinnan, säges först upfunnit at så säd och theraf giöra bröd, når the tilförene åto Ållon. Hon har therföre en Axhun-

den

den Crona, och gult hår, hwilket är then mognade sädens färg. Hon war präktig: ty jorden i sin sommar-skrud är werldens brude-smycke. Hon hade stora bröst, ty hon föder sina fosterbarn med sina frukter. Hon höll et uptändt bloß i handen: ty thet sades at Pluto bortröfwade Proserpina, hwilken når Ceres wille eftersöka uptände hon et bloß, hwarom mera bätre ned når thet talas om Proserpina. Ceres kallades Saturni och Opis dotter, emedan Saturnus är Tiden och Opis Jorden. Thet berättas at hon legat förbold når Proserpina hennes dotter blef röfwad: förty, then utsådde säden, döljes någon tid uti jorden; men strax blir then framdragen af Jupiter, thet är then wärkande wärman, och naturens drift framskiuter then i liuset. Thet säges at Sicilien warit helgad åt Ceres: ty then ön är ganska fruktbar. Ceres wandrade kring hela werlden: ty Sommaren går på alla orter at utbreda sin pragt. Hon upfödde Eleusi Son, en Prints, wid namn *Triptolemus*: ty då Ceres wandrade i werlden at upsöka sin dotter blef hon herbergerad i hans faders hus

och

och til tacksamhets tekn upfödde hans son med himmelsk miölk: Hwilken hon sedan gaf sin wagn, och sände honom kring hela werlden at lära menniskorna Sädens bruk. Och at hon upfödde honom om natten under eld, betyder, at efter dagjämningen wid winterens instundande, inneslutes wärman under jorden, hwilket giör at rötterna utwidgas och förökas, som wid sommaren bereder en ymnig årswäxt.

Scelles en liten goße förwände hon uti et fläckot diur, för det han föraktade och begabbade henne.

Erisichton som äfwen föraktade henne, belade hon med sådan hunger, at sedan han förtärdt alla sina ägodelar, begynte han äta sig sielf. Således kan ingen undwika elende som föraktar Gud och hans dyrkan. Och then som förslöser sit goda igenom öfwerflöd, han mäste i armod tilbringa sin tid. Hon sades älska *Jasion*, Jovis son, hwilket är Sommarens hetta. Hon hade och åtskilliga Fester, hwareft hon högt dyrkades.

Nijon-

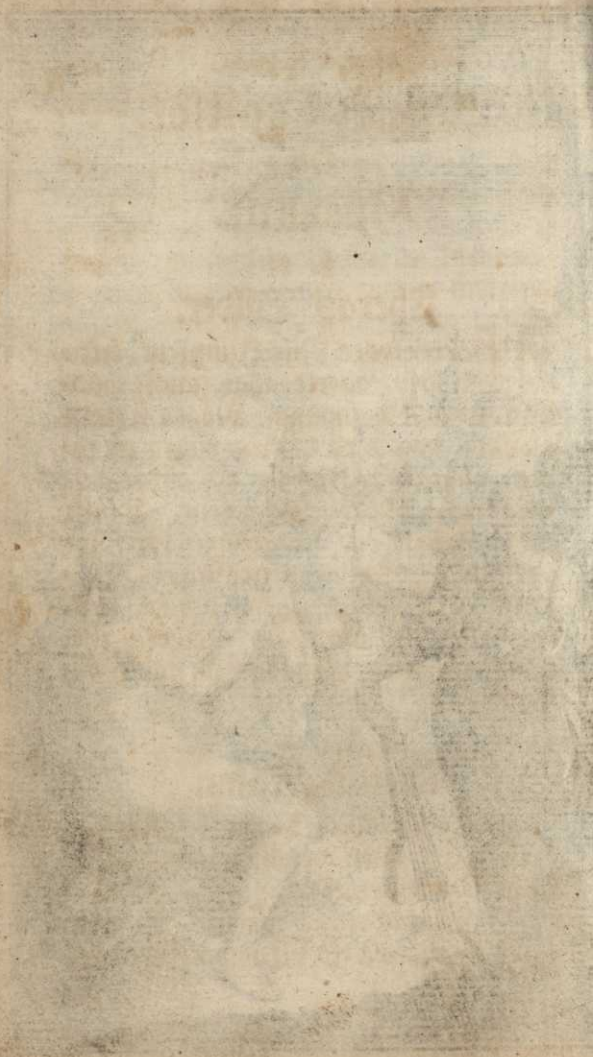

Nionde Capitlet.

Om

MUSERNE.

§. 1.

Theras Bilder.

Muſerne woro Nijo Jungfrur, krönte med Lagerkrantzar, ganſke wänliga, täcka och ſnygga. Några ſpelade på Luta, några på Cithra, några på pipor, några på Cymbaler och andre ſungo i liuflig öfwerensſtämmelſe. Theße woro Poëters och Muſicanters föreſtåndarinnor, och alla wettenſkapers Måſtarinnor. Födde af Jupiter och Mnemolyne eller Minnet, at utmärka thet alla ſtuderande böra äga förſtånd och minne.

§. 2.

Theras Namn.

The kallades Muſer, likaſom undersökande, efter menniſkiorna underſöka hwad the ej weta.

Theras egna namn.

Them hafwa the bekommit hwar och

en

en af sina krops eller sinnets förmoner.

Calliope af sin liufliga röst, hon föreståd wältaligheten.

Clio af Åran, och sina berömliga giärningar, som hon sång.

Erato af kärleks sånger, ty hon föreståd Dants, och kallades Dantsarinna, hon upfann Dants och Poësien.

Thalia af wällust. Henne tilägnades Comœdiers upfinnande.

Melpomene af siungande, hon föreståd Tragoedier.

Terpsichore, som spelade på Cithra.

Euterpe och Euterpia för sin sångs liufligher så kallad, hon föreståd blås-Instrumenter, och upfunnit Logican.

Polyhymnia af minnet Henne tilägnas at sammanskrifwa Historier.

Uranea: af himmelen och the himmelska tingens sång, så kallad.

Theras Almänna Namn.

The kallades *Heliconiades* af Helicon, et Berg. *Parnassides* af Berget Parnassen, hwareft, eho som sof, blef strax en Poët. *Pierides* åfwen af et Berg. Pegasides och Hippocrenides af en skiön källa på Helicons Berg, så kallad af

then

then flygande häſten Pegaſus, hwilken med ſin fot upſtampat then källan. The kallades Aganippides och Caſtalides af twänne källor, hwareſt Muſerne ſades bo: ty the förſte Poëter och Muſici hafwa therifrån kommit.

§. 3.

Theras Antal.

I förſtone hafwa the allenaſt warit trenne; ty alla wettenſkaper delades fordom i trenne delar Philoſophia, Rhetorica, och Matheſis. Men ſom hwar och en af them ſedan delades i 3 delar, hafwa Muſernas antal blifwit ökt til Nije. *Logica*, *Ethica*, och *Phyſica* blef Philoſophiens delar. Rhetorica blef fördelt i Genus Demonſtrativum, Deliberativum & Juridiciale. *Matheſis* uti *Muſica* Geometria, och Arithmetica.

Thamyris, en ganſka ſkön perſon, ſom för ſin förträffeliga ſång wågade täfla med Muſerne, blef öfwerwunnen och blind giord. Således hafwa the welat afſkräcka oß ifrån förmätenhet och Gudarnas förakt.

Tijon-

Tijonde Capitlet.

Om Themis, Aſtræa, och Nemeſis.

THemis Himmelens och Jordenes Dotter, hwars ſyſla war, at befalla menniſkorna giöra hwad rätt och billigt är. Några ſåga at Themis för Appollinis tid utgifwit Afguda ſwar uti Delphis. Thet war ock en Themis, Jupiters Gemål, af hwilken åro födde, rättrådigheten, lag, och frid.

Aſtræa, Auroræ Dotter, eller och Themidis, rättrådighetens föreſtånderſka. Poëterna dikta, at hon flyttat ifrån jorden til himmelen i then gyldne tiden, och kommit til then delen af himmelen, ſom kallas Jungfrun.

Nemeſis en Gudinna, ſom hämnade Skälmſtyckerna och belönade Dygderna; henne ofrade the Romare enär the foro til ſtrid, at utwiſa ſig aldrig föra annat än rättmätiga krig.

Adraſtea kallas hon ock af Adrasto en Konung, ſom förſt upreſt henne Altare.

tare. Hon afmålades med wingar: ty ingen skyldig kan undfly Guds hämd. Hon kallas och *Rahmnusia* af en stad Rhamnute, hwaresi hon hade sin Kyrka. Hon höll i handen en qwist, och förde en Krona, och stod på et hiul, at uttekna hämdens hastighet och snällhet.

Fierde Boken.

Om Skogs och Landt-Gudarna.

Gudar woro *Pan, Sylvanus, Fauni, Satyri, Sileni, Prianus, Aristæus, Terminus.*

Gudinnorna woro, *Diana, Pales, Flora, Feronia, Pomona,* och oräkneliga Nymphar.

Första Capitlet.

Om Pan.

§. 1.

Pan, alla Herdars, och Jägares Gud, samt hela landt lefwernets föreståndare, war halfparten menniska och half-

halfparten Diur. Hans horn woro stora, och hans skägg betäkte hela bröstet. I ena handen höll han et Instrument af sju pipor, och i den andra en staf eller lija. Han war klädd i en fläckig hud, fötterna woro Getafötter. Han kallades Pan af Grækiska ordet πᾶν, alt, emedan han glädde alla Gudarna med sit upfundne spel och Cithra, han bar en Crona af Tallqwistar giord; med rödt ansikte.

§. 2.

Hans upfostran och Bedrifter.

Han sades wara född af Mercurius och Penelope; tå Mercurius som ej kunde bekomma Penelopes genkärlek, säges förbytt sig i en hwit bock, och således bekommit hennes kärlek: tå them födder blef Pan, hwilken Mercurius inweklade i en Hare-hud, och upbögde honom til himmelen: Pan sades spela så wäl at alla skogs-Nympherna dantzade therefter. Ehuru han nu war ganska ful, förbyttes han doch i en hwit Gumse, och blef älskad af Luna, Månan. Han älskade och Nymphen Syrinx, hwilken af gudarnas medömkan blef förbytt i

Waß

waß, hwaraf Pan giorde sina pipor. Efter honom säges Hilpania fådt sit namn, emedan han wid återkomsten, ifrån et Indiskt krig, ther bodt.

§. 3.

Diktens Förklaring.

Några förstå igenom Pan, sielfwa naturen. At Pan straxt i sin födelse blef inweklad i Harehud, betyder, at all tings natur straxt i början är i sin snälla rörelse. Pan säges utiklädd en fläckog hud, hwilken liknelse några föra til stiernorna eller ock til Jordenes skapnad, som föder många slags diur och örter. Pans Getafötter och ludna bakdel, betyder Skogarnas och Trädens mykenhet, och the underjordiska hastiga rörelser. Pan hade, et instrument af 4 pipor, hwilket är wädrens åtskillighet. Pan hade en lija eller staf; som bemärker at afskiära naturens onyttiga wäxter, eller ock stafwen likasom en spira, at thermed öfwer naturen regera. Syrinx en Nymph sades wara älskad af Pan, och när hon ej wille samtycka hans åstundan blef hon förwänd i rör. Ty Pan när han en gång kom

til Ladon, en flod, och fant at några rör fingo klang när han utgrafde them, hwadan han troddes wara en Gud, samt allahanda tings påfinnare. Han älskade Månen, ty all tings ämne, blir likasom befordrat af Stiernornas och Månens wärkan.

Andra Capitlet.

Om

Sylvanus.

Sylvanus, som så kallades af Sylvis, skogar, war äfwen en skogs-gud, en gammal gubbe, med getaben, och menniskio skapnad, liten til wäxten, och hölt i handen en Cypress: Han säjes älskat Cyparissus, en liten goße, som älskade en tamd hiort. När Sylvanus oförwarande dräpit thenne hiort, dog Goßen af sorg, hwarföre Silvanus förbytte Cyparissum i et träd af samma namn. Således hafwa the wisat at intet rum är thit Guds hand ej räcker, och ingen ting bedrifwes i skog eller på landet, som ej syns af någon Gud. Några säga, at igenom Silvanus, förstås Elementernas tiockare ämne, emedan thet

ej

ej litet bidrager til alla diurs och plantors wäxt.

Tredie Capitlet.

Om

Silenus.

Silenus, war en åldrig man, med osnygga näsborar, flintskallot hufwud, stora och breda öron, liten kropp, stöddjande sig på en käpp, och ridande på en åsna; han war Bacchi följeslagare, och therföre altid drucken.

Härigenom hafwa the afmålat winet. Ty alla theßa kropsens olägenheter förordsakas af fylleri. Hwadan han kallas ock Bacchi fosterfader. Han red på en åsna och stödde sig på en käpp, förty drinkare äro gierna obeqwäma til alla syßlor.

Fierde Capitlet.

Om

Satyri.

Satyri woro, som the förre, behornade, med Getafötter, och öfwer alt ludna; men hade thes utan en hä-

ſteſwantz. The dantzade under en ſtor och grenig Ek. Och woro the aldra-okyſkaſte. När några widunder ſynts uti ſkogarna, trodde gemene man ſtraxt at the woro gudar, theraf theße troll wordo ock therföre hollne.

Femte Capitlet.

Om

Fauni.

Theße Fauni, woro åſwen lika til ſin ſkapnad med the förra, allena til åſeendet olika, ty theße woro the, ſom förſkräckte; thet är et tal at Faunus Konung Piei Son hos the Latiner, hafwer warit Faunernas förſta fader, hwilken tog ſin ſyſter Fauna eller Fatua, en ſpåqwinna, til äkta. Han kallas Faunus af Faudo, ſpå. Thenne, emedan han upfant mycket til Guds dyrkan ländande och til åkerbruket, blef han räknad ibland Skogs-gudarnas antal: och emedan then olärda hopen ej kunde böjas til Gudarnas fruktan, utan igenom nya och förſkräckeliga bilder, hafwa the tilägnat them horn, och underliga ſkapnader.

Siette

Siette Capitlet.

Om

Priapus.

PRiapus war naken / hade en lija i handen : han war Veneris och Bacchi son, mycket afhållen af Fruentimren / och bleef therföre drefwen ur staden af männerna, han bar en lija, at afskära the onyttiga qwistar. Han war Trägårdars gud. Eljest förstås igenom honom, the naturliga tingens säd: han war Veneris och Bacchi son ; ty winet upwäcker kärleken. Han war ful: ty naturens giärning i sig är ock ful.

Siunde Capitlet.

Om

Aristœus.

ARistœus kallas Oljoträdens föreståndare, ty han säges först upfunnit sätt at giöra Olja, så ock honingens bruk, hwadan the gamle hållit honom för en gud. Han war Apollinis och Cyrenes son. Härmed hafwa the förstådt menniskiornas råd och försigtighet,

emedan then är oß ſtändigt til nytto och gagn.

Ottonde Capitlet.

Om

Terminus.

HAns bild war en fyrkantig ſten eller en ſtubbe, ſmorder och krönter: Han war theras åkras wärn och rämärke. Theße ſtenar woro ſå helige hållne, at then / ſom underſtod ſig röra them ifrån ſtället / hans hufwud wardt ſkyldigt at offras åt theße gudar. Man offrade them ockſå förſtlingen af jordenes frukt. Och theras högtid war then ſiſta dagen på året.

Nu följa Gudinnorna.

Nijonde Capitlet.

Om

Diana.

DIana, en angenäm Jungfru höll en boge i handen, och et pilkoger bar hon på ryggen, och thes bröſt war klädt med en hiorte hud. Hon war

ſnygt

snygt prydd; men intet qwinligen och flygtigt. Hon war ock ganska kysk, så at hon flydde alt manfolks umgånge. *Actæon*, en berömlig Jägare, witnat thet; ty tå han oförmodeligen såg *Diana* naken bada i en källa, blef han för wänd i en hiort, och wardt ihiälrefwen af sina egna hundar. Således förmanas wi at ej wara förwetne i the saker, som ej höra til oß, emedan thet har skadat många at weta andras hemligheter. *Diana* war eljeſt stiernornas prydnad; ty hon war Månen och sades wara trefaldig, eller äga tre ansigten. *Luna* eller Månen war hon i himmelen, *Diana* på jorden, och *Hecate* hos the underjordiska. Och Månen har likaſom trenne ansigten, förſt når hon wäxer med spitzliga horn, sedan i half cirkel wid half Månen och sidſt i fylle, hel rund.

Endymion, sades wara älskad af Månen. Han sades ligga i en ewig sömn fördiupad uti en Bärgs-grotta. I sielfwa wärket återigen war *Endymion* en stor Astrologus eller Stiernkikare, hwilken efter han förſt sågjes up-

funnit Månens lopp och förändringar, sades han älskas af Månen.

Diana sades wara wägars och bärgs förswararinna, emedan Månen mycket gagnar the resande och the jagande.

Tjonde Capitlet.

Om

Pales.

PAles, en gammal Gumma, war Herdars och foders Gudinnan. Hon dyrkades af Herdar på åkrar til at afwända odiur, och onda boskaps siukdomar.

Ellofte Capitlet.

Om

Flora.

FLora, som öfweralt war beprydd med blomster och roser, dyrkades hos the Romare för blomster-Gudinnan. Hon war i sielfwa wärket en ryktbar stöka, hwilken ägde stora penningar, så at thet Romerska folket bekom en stor penninge summa efter henne, och af thes årliga Intereſſe firades hennes födelse-

dag

dog, hwilket, som thet syntes för rådet något oanständigt, hafwa the satt en guda titul på thes stygghet.

Tolfte Capitlet.

Om

Feronia och Pomona

Feronia war Skogarnas Gudinna. Hon säjes haft sin lund på berget Soracte, hwilken, när han en gång upbrunnit, hafwa inwånare welat bortflytta Feroniæ bild, tå skogen strax på nytt skal grönskats igen. Några förstå härigenom intet annat än then innerste och inplantade trädens förmögenhet, at frambringa blomster och frukter.

Pomona, Gudinnan öfwer alla frukter, som träd och plantor framalstra.

Trettonde Capitlet.

Om

Nympherne.

NYmpherna, eller sköna Jungfrur som Poëterna afmålat, woro nästan oräkneliga: men kunna föras til trenne

1. The **Himmelska** som troddes wara siälar och tankar, föreſtodo the himmelska kretzar och utdelte ſtiernornas wärkningar i jordiska kroppar.

2. The **Jordiſka** hwilka woro endels Skogs-Jungfrur och kallades Dryades, några Oreades eller Berg-mör,

3. **Watn-*Nymper*** som elieſt kallas Nereides och Najades. The föreſtodo floder och watnen. Alla theße woro Gudarnas tienarinnor, och hwar och en hade ſina. Twenne exempel må man andraga ur Poëterna.

Arethuſa, en af Dianæ följeſlagarinnor intet mindre kyſk än ſkiön, geck en gång at bada i en källa, men bleſ af Alpheus efterjagad, och änteligen af Dianæ medömkan förbytt i en källa. Och Alpheus, at han ändå ſkulle få blanda ſit watn med henne (ty Alpheus war en flod), wände han ſig i watn och igenom underjordiſka gånger kom tilſammans med Arethuſa i Sicilien. Andre mena här igenom afmålas wåra ſinnens natur. Ty likaſom et ämne eftertraktar en wiß ſkapnad och ſit egenteliga goda; ſå efterlängtar wår ſiäl / dygden, ſom ſin rätta ſkapnad: ty Alphos

är

är en fläck: och Arethe är bygden efter Grækiſka orden.

Echo, en Nymph tilförene; men ſedan af Juno förwänder i et blott återſkall eller genliud, för thet hon mentes älſka Jupiter. Thenna Echo blef af kärlek uptänder til Narciſſus, en ſkön yngling, ſom jagade i ſkogen; men ſom Echo ej bekom hans genkärlek, gömde hon ſig i ſkogar, och ſynes nu af ingen utan blott höres. Men Narciſſus ſåg ſig i en källa och af kärlek til ſin egen ſkönhet blef förbytt i en Narciſs blomma. Hwad nytta thenna fabeln har lämnat åt efterwerlden är ingen annan, än at hämd följer på oförſigtighet och okyſkhet, liksom ſkuggan på kroppen: ty then, ſom förhäfwer ſig af kroppens ſägring han miſter ſit förnuftiga lif.

Femte Boken
Om Watn-Gudarna.
Första Capitlet.
Om
Neptunus.

§. 1.

§. 1.

NEptunus, Konungen för wath-gudarna, hade swart hår, himmesblå ögon, och en tretaggig gaffel, för en spira; war klädd i blå drägt: åkte i otäckter Wagn, omgifwen af en hop halfmenniskor, som til nedra delen woro fiskar. Han war Saturni son, hafwets regerare, floders och källors fader Han delade Riket med Jupiter och Pluto sina bröder, och bekom the länderna wid hafwet. Sedan bygde han Trojæ murar tillika med Apollo, hwarom förr är omtalt. Han bekom Amphitrite til sin gemål förmedelst Delphinens hielp, hwadan han ibland stiernorna blef upsatter.

§. 2.

Hans Bedrifter.

Han säges giordt hästen, och funnit sättet at rida, samt at styra skiepp. Han hade oräkneliga barn: Ibland andra theße märkwärdige.

Proteus en Herde öfwer hafsdiuren, han kunde förbyta sig i hwad skapnad han wille, nu flyta i watnet, nu brinna i elden, nu wara fisk, nu fogel.

Och

Och har thenne Proteus i sanning warit en slug och försigtig man, at förskaffa och bibehålla wänskapen, och at styra sina sinnens rörelser, hwilka han kunde skapa efter åtskilliga omständigheter och utgång. Ty man måste skicka sit upförande efter tiden.

Vertumnus, en Latinernas Gud war äfwen begofwad med samma förmögenhet. Femte andra, som Periclymenus, hwarigenom förstås en omåtelig girighetens giöl; ty oansedt gerigheten förwarar oräkneliga ägodelar, är hon doch ej nögd, ther med, utan igenom åtskilliga konstgrep efterstår en annars goda.

§. 3.

Diktens förklaring.

Igenom Neptunus, hafwa the förstådt then luft som omgaf watnet eller ock sielfwa watnets element. Hans hustru war Amphitite, som är sielfwa watnet. Neptuni skapnad som af Poëterne afmålas, hwad betyder thet annat, än hafwets natur och färg. Han hade en tretaggig spira, at wisa sin makt, at upröra hafwet, stilla thet och behålla thet i sit skick. Han säges först

upp-

upfunnit häſten, emedan en af ſamma namn ſåges förſt påfunnit konſten at rida, eller ock therföre, emedan ſkieppen ſynas likſom rida öfwer hafwets rygg. Häraf kan man ock til lefwernets förbätring taga något. Neptunus ſatte Delphin til tackſamhets tekn ibland ſtiernorna, ſåledes bör man med tack bemöta en wälgierning.

§. 4.

Om Göthernas Necken.

At Göthernas Necken warit en med Neptunus, ſynes ſielfwa namnet wiſa: han kallades Neck, Nickur. Nickudur Niptuner &c **Nickia** är thet, ſom går up och neder, ſom ſkeppet och wågen **Nepſa**, är ſtraffa och regera eller ſtyra. **Tua**, är en ſtängſel eller mur, och alt thet ſom omgiordar en annan ting, hwadan Neptunus, then, ſom ſtyrer och regerar hafwet. Af Grækerne kallas han Poſſedonos hwilket Doct. Rudb. förklarar at *Poſſe* eller Baſte, en mäktig och hård Konung, och *Don* et ſtormande watn, är Göthiſka. Här af ock har kommit ordet **Blåkulla**, ſom är Necken, af **blå**, himmelens och hafwets färg,

färg, samt kulla, hufwud, antingen, af Båtsmännernas blå Mößor eller af himmelens blå färg, som är hafwets kulla och hufwud. Hwadan man förwiste them til blåkulla eller hafwets swårigheter, som man önskade få förföka något ondt. Neckens häst kallades Skyto eller skuta, hwadan ordet skuta kommit, Neckens fartyg.

Andra Capitlet.

Om the öfrige hafs-Gudar.

Triton, Neptuni son, samt följeslagare och Trumpetare, han war til öfra delen en menniſkia, men til then nedra en fiſk, the twänne förſta fötterna woro häſte fötter, men hade en klyfder fiſkeſtiert.

Oceanus, födder af himmelen och Vesta, kallades af the gamla alla floders ja ock alla diurs, samt gudars fader, utaf hwilken all ting sades fått sin början; Ty när then Gudomeliga godheten eller kärleken, förſt ſkapade himmel och jord, blef sedan, wid watnets åtſkiljande, Oceanus en fader til all ting; ty watnets element eller wåtſkan är i

alla

alla ting. Hans barn sades wara oräkneliga; ty af solens strålar skiäras the dunster som updragas och bliswa til källor och floder. Ibland hans barn war Tychie, som är, lyckan; ty the seglande höra wara lyckelige; såsom ock *Nereus*, en stor spåman, födder och upfostrader af wågorne, han hade oräkneliga barn: hwadan Nereides hafs-Nympherne äro komna. Härigenom förstås råd och wettenskap at styra et skepp. Ty then behöfwes wist på Ocean och wågorna. Then föder många barn, thet äro åtskilliga påfinningar och förändringar som höra til seglandet. Nereus war en spåman; ty ingen är förfaren uti seglandet, som icke kan spå förut wädrens förändringar och wäderleken. Han säges kunna förbyta sig i åtskilliga skapnader, emedan thet hörer en wis til at lämpa sig efter många omständigheter.

Palæmon och *Ino* woro ock Siö-gudar. Och förstods therigenom stormwädrets wold; ty Palæmon war Auroræ son, efter wädren begynna mästadelen blåsa wid morgonrådnans ankomst, och efter wädren anfalla hafwet, sades

sades the störtat sig i hafwet. The höllos och för the siöfarandes gudar, ty wädren kunna ock styra the seglandes lycka.

Glaucus blef theraf siö-gud, at han kunde simma förtreffeligen wäl, så at han en lång tid förblef under watnet, änteligen blef han af et hafs-diur dräpen eller ock sprang sielf i siön at dränka sig, tå han sades bli förwänd i en siögud. Men härigenom hafwa the påmint at ingen menniskios ständ är så nedrigt, at ju icke Guds wilja kan thet uphöja.

Canopus får man här lägga til, hwilken war the Ægyptiers gud, och want seger igenom watnets tilhielp öfwer the Chaldæers gud. Ty när en träta upkom imellan theße bägge folkslagen, hwilken theras gud skulle wara större, antingen Ægyptiernas Canopus eller watnet eller the Chaldæers nemligen elden: Tå kommo bägge theras präster tilsammans med sina gudar. Conipi kropp eller buk war upfyld med watn, full af små osynliga hol, med wax öfwerdragna. När nu elden begynte för-

smälta waxet kom watnet och utsläkte then; och således want Canopus.

Tredie Capitlet.
Om hafs-widunder.

§. 1.

Sirenerna.

The hafwa warit trenne: woro til öfra kroppens del Jungfrur; men til then öfriga fiskar. The bodde wid Siciliens kuster: och plägade med sin sångs liuflighet locka the förbiseglande uti hafwet, och uptogo them sedan at upäta. Theras namn woro Parthenope, Ligea, och Leucosia. Och på thet theras sång thesto liufware skulle intränga sig i öronen, sammanfogade the thertil med en Cithras klang. Och sångo sådant, som mäst kom öfwerens med hwars och ens sinne och temperament. Thet berättes at allenast twänne som hördt theras sång undflytt thenna faran: Then ene war Ulysses Konungen på ön Itaca, hwilken om thenna instundande olyckan förut warnad af Circe, tilstoppade sina kameraters öron med wax

wax: och sig befalte han bindas wid skieps-masten, och således seglade han oskadd förbi theras strand. *Orpheus* war then andra, hwilken tog sin Cithra spelade therpå gudarnas lof med sådan förtrefflighet, at then förmörkade Sirenernas sång. Men efter thet war Sirenernas öde at the så länge skulle lefwa, tils någon dödelig undgått theras grymhet, funno the sig öfwerwundne af Orphei konst, och af förtwiflan störte sig i hafwet och blefwo förwände i stenar.

Härmed hafwa Poëterna afmålat, at förnuftet och sinnet drages ur sin satte ordning af wällustens lockemat, at själen therigenom förderfwas, och then theri förnöjer sig, lider skepsbrot til sit förstånd; och then som åstundar undwika them, bör tilsluta sina öron för lustarne; men bör uplåta them för Orphei sång, thet är, för the wisas bod och befalningar.

§. 2.

Om Scylla

Scylla säja några warit en skön Jungfru til median, men haft siu hund-

hufwuden. Andre säga henne til sin öfra del warit menniſkia, men til then nedra warg eller orm. Hon har warit Phorci dotter och ej Nili, hwilken när hon brann af älſkog til Glaucûs, giorde ſin medälſkarinna Circe ſå wred på ſig, at hon med förgiftade örter förtrollade then källan, hwareſt Scylla plägade ſig twå. Om hwilken ſak, ſom Scylla war okunnig, ſteg hon tit neder och bleſ til nedra delen förwänd i hunde lemmar, hwarföre hon af ſorg förſkräkter ſtörte ſig i hafwet, och bleſ förwänd i en af många ſkepsbrott ryktbar klippa, wid thet Siciliſka ſundet. Hon ſades wara omgifwen af hundar och wargar, ſom upåto them ſom ledo ſkiepsbrott, therföre, at the hwinande wågorna ſom häfwa ſig emot thenna klippan tyckas gifwa et liud ifrån ſig, ſom wargars eller hundars tiutande.

§. 3.

Om Charybdis.

Charybdis är en farlig watn-hwirfwel åfwen i ſamma Siciliens ſund, harde wid Scylla, hwilken med ſina giölar, upſwäljer och återigen upkaſtar alt hwad ſom förekommer; Thenna Charybdis.

dis sågjes warit en rofaktig qwinna, som blef af Jovis liungeld förwänd i thenna hafsgiölen, för thet hon bortstulit Herculis oxar. §. 1.

Scyllæ och Charybdis dikters uttydning.

Twänne ting giöra i synnerhet wårt lefnads haf farligit och osäkert: nemligen **wällust** och **fylleri**. Wälluften är Scylla, hwilken med sin bedrägeliga skönhet lockar the wärdslöse lefwande, och mera grymt än på et wildiurs sätt och raseri plågar och förderfwar them. Charybdis åter är **fylleriet**, hwars omätteligit opswälger alt ens goda. The woro grannar bägge; man finner ock sällan theße laster åtskilda.

Siette Boken.

Om Helfwetis-gudarna.

Första Capitlet.

§. 1.

Om

Charon.

CHaron, under en utgammal gubbes

bild, war the dödas färjekarl, hwilken på sin båt, skulle öfwersätta the begrafna kroppars själar til sina mörka rum, men the obegrafnas andar måste först et hundrade år fara wilse kring theßa flodernas stränder, tå the ändteligen ock fingo öfwerfart. Här igenom förstås et sundt råd, och glädien, som theraf kommer: nu efter Charon betyder glädie, hwad kan tå annan frögd upkomma i döds stunden hos en menniska än then som födes af et godt samwete och et hopp at slippa häriftån. Thet är then rätta färjemannen, som förer wåra själar til sina ewiga domare.

§. 2.

Afgrundens floder.

The hafwa räknat fyra floder i afgrundens rike.

Acheron. födder af Ceres eller Jorden, i en grotta, utan fader, hwilken emedan han ei understod sig at åskåda liuset, flöt han til the underjordiska makter och blef förbytt i en ganska bitter flod, hwilken emottager the ankommande själar. Han sades först emottaga själarna, ty när man är stadder

i

i dödskampen angriper en ångslans bitterhet siäl och sinnen, så at man finner theraf döden wara för handen. Tå kommer minnet och samwetet och lägger menniskian före alla hennes bedrifter, hwilken flod man aldraförst skal öfwerfara, som Poëterna diktat. Han sades wara jordenes son, emedan alt sinnes beswär och förwillelse kommer af någon omsorg at antingen förskaffa sig ägodelar eller behålla them. Thenne floden hade et bittert watn; wårt lif har oräkneliga obehageligheter. Således förmanas wi, at äga et godt samwete, som högeligen tröstar oß i wår sidsta stund.

Styx, war then andre floden, sades wara Acherontis dotter. Thenne ärhöltigenom sin dotter Victoria af Jupiter, at hennes gudomlighet aldrig kunde förkränkas af gudarna igenom någon ed. Så at then gud som swor wid floden Styx och ej höll then skulle et helt år och nijo dagar banlysas ifrån gudarnas bord och nectar. Härigenom haswa the förstådt thet hat och wämjelse, som följde på syndernas erkänzlo hwadan hon ock war Acherontis dotter. Then tredie floden

war

war *Cocytus*, han framlopp i et ångsligit sorl hwilket härmade the fördömdas gråt, som sielfwa hans namn betyder. Ty mästa delen the döende menniskor, gråma sig och förja, efter the ärkänna bättring af synden, tå the syndat emot Guds lag. Och ingen kan komma til the döda, utan igenom theßa floderna, thet är igenom theßa oroliga tankar.

Phlegeton eller Pyriphelegeton som brinner, efter han wälfwer sina eldwågar och swafwel-bölior. Igenom theße floder, fördes nu siälarne til Plutonis hof, i hwars förmak låg.

§. 3.

Cerberus,

Han war en trehöfdad hund, the underjordiskas förswar och wäktare, hade ormar på sit sit hufwud i stället för hår. Hwilken smickrade them som ingingo helt wänligen, men them som utgingo skälde han grufweligen på. Härigenom hafwa the afmålat girigheten, hwilken ei kommer utan af onda tankar. Ty thet hörer girigheten til at smikra, når ägodelar och rikedomar tilstöta; men at plågas, förja och ymka

sig

sig när man skal giöra några utgifter. Cerberus hade många hufwuden, ty girigheten är en källa til många laster och leder the dödliga til många elåndigheter, emedan många undertryckas för ägodelars skul nu af förgift, nu af swärd, och oräkneligit annat. Han sades bo i en grotta, emedan girigheten hwarken gagnar sig eller andra. Men Hercules: thet är: et sinnets ädelmodighet, framdrog then i liuset och förwärfwade sig en odödlig åra.

§. 4.

Pluto.

Han war helswetes konungen födder af Saturnus och Opis. Jovis och Neptuni broder; hwilken sades innehafwa the underjordiska riken, ei allenast therföre at han wid rikets delning efter sin fader bekom then delen som wäster åt låg, utan ock therföre at han införde begrafningars bruk, och the dödas sidsta åre-omkostningar, hwadan man trodde honom äga herrawälde öfwer the döda; han satt på en mörk Thron, förande en nyckel i sin hand, för en spira; ty sedan the döda en gång äro in-

slåpta i hans rike, tilslutas dörarna och äfwen utgången; han bar en krona, antingen af narciss blomster giord, eller Cypress löf; Narciss bar han, efter Proserpina blef af honom röfwad, då hon them plåckade; han hade en swart wagn och swarta hästar, som han brukade wid samma Proserpinæ bortröfwande. Han kallades Pluto som betyder rikedomar, efter the alle upgrafwas ur jordens underjordiska gömmor. Eljest kallades rikedomarnas gud ock Plutus, ty the äro alla onda tings lockemat, och then genaste wägen til afgrunden. Han war **blind** och ifrån sit sinne, ty han går ofta förbi the fromma wid rikedomars utdelande, och öfwerhopar twärt ther emot the ogudaktiga thermed. Han war **halt** ty rikedomar förskaffas långsammeligen; **rädd**, ty the förwaras med stor räddhoge och ömhet. Thenne Plutus war wäl ej ibland the underjordiska makter; men för namnets likhet har man honom här nämdt. Plutonis fru war

§. 5.

Proserpina.

Hon war Drottningen i thet under-

derjordiska riket, Cereris dotter och Jovis. Hwilken på thet sättet blef Plutonis gemål, nemligen när ingen af gudinnorna wille gifta sig med Pluto för thes fulhet, fant Pluto sig föranlåten at opstiga ur sin mörka boning, och afböja thet förakt honom skedde, thermedelst at han skulle lefwa en ungkarl: han upkom på en wagn ur en grotta på ön Sicilien, på et ställe ther han såg en hop af utwalde Jungfrur, som plåckade roser. En war der ibland then skönaste, wid namn Proserpina, til henne blef han uptänd i kärlek, bortröfwade henne, och for med henne ned til sitt rike igen. Therpå blefwo the andre Nympherne af fruktan hit och tit kringspridde. Hennes moder Ceres åter igen, når hon länge sökt henne kring alla werldenes ändar, med bloß som woro uptända af Æthnæ eldar, blef hon sedan förständigad om hennes bortröfwande, geck så til Jupiter och bekom löfte at få henne tilbakars igen, så framt hon intet smakat eller ätit hos the underjordiska. Men Proserpina blef öfwertygad sig hafwa ätit något af et granatäple, hwarföre Ceres förwände then

thet

thet uptäckte i en nattuggla. Doch bekom Ceres thet änteligen å nyo af Jupiter, at Proserpina halfwa året skulle wara hos oß och halfwa hos the underjordiska.

§. 6.

Thenne diktens förklaring.

Ceres är nu jorden, och hennes dotter Proserpina, skelfwa jordenes fruktsamhet eller säden. Hwilken emedan then om winteren ligger likasom förd̈old; men om sommaren framkommer, sades Proserpina halfwa året wara hos oß och halfwa borta. Hon sades röfwad på Sicilien, ty then ön hölts för then frukbaraste ort.

§. 7.

Om Parcæ.

Omkring Plutonis domstol, såg man trenne som kallades Parcæ, i hwilkas behag the ogudaktigas lefnad war, trenne dommare, som dömde the döda, och trenne plågo-andar eller Furier som the förd̈ömda plågade. Först om *Parcæ* menniskians lifs och d̈öds gudinnor, kallades ock wahl-Kyrior, af **wahl** d̈öd och **Kyrior**, herrinnor af et Grækiskt ord. The woro trenne kiäringar och

systrar

syſtrar klädde i en hwit drägt, med en purpur fäll beſtickad, hwilka woro födde antingen af natten eller nödwändigheten eller ock af thet oterliga werlds ämnet Chaos. The kallades Parcæ likaſom intet ſkonande. Then ena war *Chloto*, ſom ſpinner, *Lacheſis* ſom utdelar, och *Atropos* ſom wänder: theras syſla war at ſpinna menniſkians lifsträd. Ty Clotho hölt räcken och ſpann träden, Lacheſis wände ſländan eller hiulet och Atropos klypte af träden. Thet är, then förſta kallar oß in i lifwet och tiden, then andra framdriſwer wår lefnad, och then ſidſta afhänder oß thet. The ſades wara födde i et mörkt rum; at wiſa thet Guds domar ehuru förbolda the äro, doch ingen dödlig kan undfly.

§. 8.

Om Furiæ.

Furiæ eller plägo-andarna, woro ett ſlags widunder, af et qwinnolikt, men grymt anſigte; the woro wäpnade med uptända bläß, och ormar omkring hals och armar. Födde woro the af natten och Acheron. The kallades Furier, efter

efter the dreſwo the laſtefulla menniſkior til raſeri. Theras namn war *Alecto*, *Tiſyphone*, och *Megæra*. Theße hölles för Jungfrur; ty the kunna ej förledas ifrån ſin hämd och ſtraffs utfordrande, emedan the äro mißgiärningars hämnarinnor. The woro trenne / ty thet äro trenne affecter, ſom i ſynnerhet ſtörta menniſkorna i förderſwet. Nemligen **Wreden** til hämd, **Begärelſen** til rikedomar, och **Okyſkheten** til omäteliga wälluſter. Theras ſyſla war at handhafwa ſkiälmſtyckernas åtanka, hämd och onda ſamwete. Härigenom hafwa the afmålat, ſamwetets ånger och gråmande hos the ogudaktiga menniſkor, ſom ſtäller them före theras begångna ſynder.

§. 9.

Om

Natten, Döden och Sömnen/

Natten hölts och för en ibland the gamlaſte gudinnor, födder af thet förſta werlds ämnet Chaos ſom och Erebus the underjordiſkas gud och fader. Utaf theße bägge Erebo och natten föddes nu **döden**, med ſwarta wingar, och ſwart

swart bestiernad klädnad; hwilken the icke upreſt några tempel ej heller giordt några offer, ty han lät sig aldrig beweka med några böner. Hans broder war **Sömnen**, äfwen med wingar förſedd: uti hans hof woro twenne dörar, igenom hwilka drömmarna insläptes, them Morpheus, sömnens betiente, införde, hwilken ock kunde förkläda sig i ätskilliga skapnader. Men drömmarna sades sittia under hwart och et blad af en stor alm hos the underjordiska inwånare.

§. 10.

Thenna diktens mening.

Natten kallas then gamlaste af alla gudinnor, ty förr än himmel och jord war så war mörkret på jorden, hwilket the sade kommit ifrån afgrunden, emedan hon altid går omkring jorden, så at när Solen är på nedra himmelens del, är natten på then öfra. Och är natten ej annat än jordenes skugga. Hon är kallad en moder til alt; ty hon geck för all tings födelse. Om **Döden** äter hafwa the ingen ting diktat. Han war som förde al-

la dödeliga til sitt ställe efter döden. **Sömnen** hans broder afmålade the äfwen med wir gar, emedan han far ganska snält kring hela werlden, och han war dödens broder, ty wi förglömma och förgiäta alla beswär, så wäl i sömnen, som i döden. Twänne portarna, woro ögonen hwarigenom wi sedt hwad wi drömma, och munnen, wi ock talat ehet wi drömma.

§. 11.

The underjordiskas dommare.

Wid Plutonis domstol omkring Furierna och Parcæ stodo trenne dommare. *Minos* han satt allena, hölt en gyldene spiro, och skulle ransaka the andra bägges dommar; *Rhadamantus* skulle döma the Asianer, men *Æacus* the Europæer: Theße hafwa för sin förstigthet, billighet och rätträdighet, som the öfwade hos the Cretenser, blifwit hålne för siälarnas dommare. Och sades wara födde af Jupiter.

§ 12.

Några fördömda.

Gigantes eller Jättarna, födde af jorden och

och Himmelens blod, woro gansta stora, med Drake-fötter, hwilka understodo sig strida med the öfra Gudarna, at the skulle störta Jupiter ifrån Himmelens säte; men bleswo til afgrunden störte, hwar om tilförne wid Jupiter är omtalt.

Tityus Jovis son, hwilken när han understod sig at nödga Latona til okyskhet, blef han af Jupiter störtader til afgrunden. Hwareft han wid hwarje nytänning gifwer sin lefwer at upätas åt en gam. Således är ingen makt så stor at ju rättfärdighetens kraft then ej kan tukta. Och the förflutna synders åtanka är ej annat än rof-fogelar som gnaga ens innersta.

Phlegyas Lapithernus Konung i Thessalien, hwilken i wrede upbrände Appollinis Tempel; men blef af honom skuten med en pil, och lider thet straffet hos plågo-andarna, at han altid fruktar thet en stor sten, hwarunder han sitter, skall falla honom på hufwudet; thet doch aldrig skier: Han ropar ständigt: lärer, I dödeliga, rättrådigheten, och förakten intet Gudarna.

Ixion, hwilken när han blef uptagen

i himmelen, blef han så förmåten, at han wille giöra wåld på Juno. Hwarföre, honom til straff för sin förmåtna begärelse, giorde Jupiter en molnsky lik Juno, hwilken han för Gudinnan omfamnade, hwaraf föddes Centauri stygga widunder. Men han blef sedan störtader til afgrunden, hwarest han på et hiul bunden, ständigt omhwälfdes. Härigenom hafwa the wisat, at the undfångna wålgierningars bortglömmande äro Gudarna then obehageligaste kosten; och thet ej allenast, at man förgäter wålgierningarna, utan giör ock enom oförrätt ther til. Hwilket många Regenter hafwa förnummit, tå them blifwit försåt stälde af sina aldrakäraste wänner.

Sisyphus, en beryktad röfware, dräpen af Theseus, hwilken i helfwetit ständigt wältar en stor sten upföre et högt berg; men stenen, så snart han kommer til spetsen af berget, fäller han åter ned. Så förmanas menniskan ifrån grymhet och girighet.

Tantalus, Jovis son, hwilken när han bød alla Gudarna til gäst, och at förfara theras Gudom, framsatte för

för them at åta sin son Pelops sönderstyckad och kokad, hwilken gruflighet the alla afskydde, blef han dömder til thet straffet uti afgrunden, at han mitt ibland mat och dricka skal törsta och hungra; hwilket är så mycket odrägligare, som han får se, men icke smaka mat. Then dikten afmålar en girig: hwilken mitt ibland sina stora rikedomar doch brinner af törst at bekomma flera.

§. 13.

Om Afgrundens Widunder.

Många widunder äro i afgrunden updikade af Poëterna; men the aldrawärsta äro theßa:

Centauri, woro fordom et folkslag ifrån Thessalien, hwilka först begynte berida hästar och på them strida, hwaraf hände, at the omgräntsande folken som them först sågo, sade them hafwa dels Häste-dels Menniskolemmar. Och Poëterna sade them wara födde af Ixion och en molnsky.

Gerion, sades äga tre kroppar och wara trebubbel, ty han war en Konung öfwer tre län.

Gorgones woro trenne systrar, hade

et hufwud, intet med hår utan med ormar besatt, hwilket giorde åskådarena en sådan förskräckelse, at the som them sågo förbyttes i stenar. Härmed hafwa the afmålat theras fågring, hwaraf the blefwo så rörde, at the stodo som stenar orörliga.

Sphinx, hade et Jungfru-hufwud och ansikte, fogla-wingar, men til then öfriga kroppen war thet en hund. Hwilket widunder föröfwade mycket grymt anfall på the resande. Man frågade Apollinis orakel härom, hwilket swarade at ingen ända blefwo häruppå, förr än någon uplöst Sphingis gåta. Hwilket när många fåfängt budo til, blefwo the af Sphinx sönderrefna: Tå utgaf Creon Konungen i Thebis befallning, at then skulle bekomma hans syster til äkta, som uplöste Sphingis gåta, hwilket Oedipus giorde. Gåtan war thenna: Thet är et diur, hwilket om morgonen är fyrfotat, om middagen twåfotat, och om aftonen trefotat; hwilket Oedipus wiste wara menniskan, som i sin barndom kryper på händer och fötter, och således fyrfotad; i upwäxten twåfotad, men i sin ålder-

ålderdom trefotad, tå hon stödjer sig på kiäpp och krycka. Hwilken förklaring Sphinx så illa uptog, at hon störte sig ifrån et högt berg. Men Oedipus bekom til segerlön Jocasta, hwilken war hans moder; ty han wardt i sin barndom gifwen åt en soldat at dräpas, efter som thet war hans fader spådt, thet hans Son skulle taga honom af daga: Men thenna Soldaten hängde Oedipus med fötterna uti et träd: Tå en herde honom sedan fant och upfödde. Men som han i sin mognande ålder förnam sig ej wara Herdens son, satte han sig före at upsöka sina föräldrar. Och når han af oraklet fått inhämta, thet hans fader wore i Phocis, och skyndade sig thit, mötte han sin fader på wägen, och efter någon upkommen träta, drap honom, ej wetande at thet war hans fader. Therpå begaf han sig til Theben och erhöll sin seger och belöning som sagt är. Med sin moder födde han twenne söner, men når han sedan af wissa kännetekn fant sig hafwa dräpit sin fader och tagit sina moder til hustru, ref han ögonen ur sig, och ha-

de när giordt af med sig sielf, thereſt ej hans dotter honom förhindrat: Hans söner slogo ocksä ihiäl hwarannan i en inbördes kamp om Rikets förwaltande. Härigenom hafwa the welat utmärka, at hwar och en bör utstå sin lycka med et lika ädelmodigt sinne. Ty hwad betyder Sphingis wingar? nion intet lyckans obeständighet: Hwarföre hade thet et menniſko ansikte? om icke therföre, at thet är menniſkligit, wara underkaſtad eländigheter och lyckans omskiftelſer, och then som ej waktar sig wisliga i motgången, han plägas och sargas grufweligen af Sphinx. Eljeſt war Sphinx en röfwarinna, som wid et berg uppehöllt sig, och föröfwade på the reſande mycken grymhet, tils hon blef öfwerwunnen af Oedipi krigshär.

Andra Capitlet.

Om Elyſium eller Glyſiswall.

WID the underſordiſta orter, war thet och et ställe fullt af nöje och wälluſt, hwilket sades wara the lyck-

lyckſälla ſtålars ewiga boning, hwareſt idel ſäkerhet blomſtrade. Ther war ſtadig wår, och intet wäder bläſte ther, utan wäſtanwädret, och the Fälten woro öfwer alt beſådde med blomſterroſor, och alla fruktbärande trän. Et ſtändigt lius beſtrålade theßa liuſliga luſtfälten: The kallades på wärt mål **Glyſis wallar** eller **Gläſis wallar**, hwilket kommer af Glys lyſa och ſkina, hwadan glas kommer, ſom ſkiner. Så kallades the, efter Solen ſtändigt lyſte ther, och menar Doct. Rudb. thet ſamma boning warit här i Swerige; emedan Solen om ſommaren ej går neder wid the norra orter. Och thes utan för then långa ålder the förr ägt här i Swerige. Hwilken mening man lemnar therhän, och kan widlyftigare läſas therom uti Rudb. Atlant. Tom. I.

§. 2.

Om Lethe.

I theßa lyckſälla orter war en flod wid namn Lethe eller glömſko-Floden. Eho ſom ſmakade theß watn, han förglömde alt thet förſluta. Therföre,

når ſiälarna i många hundrade år wiſtats uti theße nöjſamma ſtällen, ſägas the hafwa druckit häraf och ſtigit åter igen up til the lefwande, och flyttat ſig i nya kroppar, hwilket the hade nödigt at giöra, på thet the ſkulle förgåta både the beſwär, ſom förr mött them i tiden, ſom ock the nöjen the hade niutit i theßa luſtfälten.

§. 3.

Theße Dikters förklaring.

Igenom Glyſiswallar, hafwa the förſtådt then otroliga glädie, ſom wid then ſidſta lefnads dagen inträngер ſig i wåra ſinnen, tå wi finna at wår lefnads wandel warit Gudelig och helig: Hwilket nöije, ſåſom en förſmak af Ewighetens godhet, ingen fiäder kan afmåla til ſin fullkomlighet. Igenom floden Lethe åter, hafwa the wellat inbilla menigheten, at ſiälarna ſkulle efter ſina förtienſter åter igen komma i andra kroppar: Dels och en döende menniſkas tilſtånd, at wi må lefwa fromt.

Siun-

Siunde Boken.

Om the mindre Gudar.

Huruwäl hos the Romare nästan oräkneliga Små-Gudar warit, wil man doch allenast antekna them, som föreståndt menniskan ifrån lefnads början til slutet.

Första Capitlet.

Om Hus-Gudar: Penates.

Deras namn och antal är oß obekant, och the sådes härska i himmelens innerste rum; utan theße sådes menniskan ej kunna lefwa: Elljest har på them warit en trefäldig ordning. 1:mo Woro the, som hade omsorg om Land och Riken. 2:do The som ägde wißa städer under sin omwärdnad. 3:tio The som föreståndo wißa hus. Härigenom hafwa the förstått sielfwa elementerna hwarwid wi äro födde.

§. 2.

Lares, Tomtegubbar.

Theße woro äfwen Hus-Gudar och föreståndo wägar och gränder, hwadan

the therstädes och dyrkades. The woro klädde i Hund-hudar, ja och ofta förbytte i Hundeliknelser, hwadan hundarna woro them helgade. Uti theras offer offrades förstlingen af frukten. Therifrån har början kommit at dyrka theße, at man wördade the döda som hemma woro begrafne, som Gudar, hwilka the sedan kallat Lares.

§. 3.

Genii, Andar.

Grækerne kallade them Dæniones, kloka och förståndiga, som wiste förut hwad ske skulle: ty the gofwo afgudaswar. Och höllts före at förtreffliga män och hielter efter döden för sin dygd bleſwo sådane. Theras skapnad war lik en orm, eller en goße eller flicka, och undertiden dyrkades the, under en gammal gubbes bild; hwilka the krönte med blad. Them offrade the ock på hwars och ens födelse dag, win, blomster och rökwärk. Theras ämbete war, at wara manfolkens förswarare och föreståndare ifrån waggan til grafwen, och wara theras förespråkare hos Gudarna. The woro

twenne

tweenne slag: en God eller hwit, och en Ond eller swart. Then gode äggade hwar och en tå han föddes til dygd; men then onda til odygd. Och berättas om Socrates, at han haft en Genius eller ande, som straffat honom när han försåg sig och felade, med tillagd underwisning, samt uppenbarade honom tilkommande ting; hwarigenom några mena skola förstås Socratis siäl och förnuft, andre en god ängel.

§. 4.

Förutan the Fem wanliga Gudar, som sades föreslå theras bröllop, hade the ock många andra. Hwaribland några skulle förena man och qwinna igenom ägtenskaps bandet, några skulle ledsaga Bruden hem i Brudgummens hus, en annan skulle wakta Bruden wid thes öfriga gierningar. Viriplaca hon skulle försona männerna med sina hustrur, hon hade et tempel i Rom, hwareft the Äkta makar kommo tilsammans at förenas, så ofta någon twist them emellan upkommen war. Några skulle föreslå the hafwande och hielpa them. Ibland hwilka war *Juno*, hwars bild höll en öppen hand

at

at emottaga fostret, och i then andra et uptändt bloss, at utmärka lifsliuset, som then nyfödde fick åskåda. Förutan andre som onödigt är upräkna. Ty ifrån födslostunden til slutet woro många Gudar updiktade, at hafwa omsorg wid hwart och et tings och syslas förrättande af menniskan. The tillägnade och wisa kroppars lemmar åt wisa Gudar, såsom hufwudet åt Jupiter, ögonen åt Cupido &c. Således hafwa the med sina många Gudar welat wisa at ingen del i werlden och intet rum är, som är tomt från Guds närwarelse. Ty fast the ej sutto i ägendom af then himmelska sanningen, förty CHristi lius hade tå ej ännu så klart uplyst werlden, hafwa the doch budit til efter sina krafter och sit förstånds skarphet, at wisa, thet ingen ond eller god gierning i löndom kunde begås, som GUD ej säge. Och som the funnit at GUD styrer alla menniskliga ting, hafwa the inrättat sina böner, offer och Gudsdyrkan, antingen at försona honom (under åtskilliga Gudars namn) eller begära något. Och thet bör lemnas Poëterna til beröm, som igenom dikter

och

och fabler, funnit på thet rådet at låta menniſkorna förſtå, thet GUD ſer alt och hörer alt. Och ſom then oförfarna gemene man ej kunde begripa, huru en GUD ſkulle kunna ſe all ting, och wara alleſtädes närwarande, hafwa the updiktat åtſkilliga Gudar, ſom the tilägna Gudomeliga egenſkaper, ſamt åtſkilliga namn för theras ſyßlors åtſkillighet. Och efter intet är i GUD ſom ej är GUD ſielf, ſå hafwa the ock ſagt, at the förnämſta Gudarna woro i ſläktſkap med hwarannan. Then Gudomeliga kraften, ſom ſtyrde the himmelſka ting, kallade the Jupiter, Gudarnes fader; then ſom ſtyrde thet underjordiſka hette Pluto, Jovis broder, och guds regering i watnet war Neptunus, åfwen Jovis broder. Hwilket utwiſar en Gud.

Åttonde Boken.

Om

Half-Gudar och Hieltar.

THe kallades Half-Gudar, ty the ſades bära himmelſka ſiälar och heliga

heliga sinnen, i menniſko-kroppar; til menniſkornas nytto och wälfärd.

Förſta Capitlet.

Om HERCULES.

§. 1.

Hans urſprung.

Thet woro många af thet namnet Hercules; men ſom alla the andras bedrifter tilſkrifwas then förnämſta, ſom war Jovis ſon, talar man endaſt om honom här. Hwilkens födelſe gick ſå til: Alcmena war then Thebaniſka Konung Amphitrionis huſtru. Thenne Amphitrion, när han war bortreſter, påtog Jupiter ſig hans utwärtes geſtalt och drägt, gick ſå til Alcmena, och utgaf ſig för wara hennes man, ſamt återkommen ifrån ſin reſa, tå han bekom hennes ſängelag, och aflade med henne en ſon wid namn Hercules, af then krops ſtorlek och lemmars ſtyrka, at man förundrade ſig theröfwer. I ſamma börd födde ock Alcmena en ſon af Amphitrion wid namn

Iphi-

hat och oförrätt. Doct. Rudb. deriverar hans namn af *Hår*, krigshår och kulle hufwud, en krigshårsa anförare, *Herttous* af Hår och toga anföra eller draga til strids.

§. 3.

Hans arbeten.

Som Hercules war dömder at tiena Eurysteo, åtlydde han sit öde och uträttade i tolf år ganska swåra arbeten, och oansedt han oräkneliga utstådt, upräknas doch tolf the förnämsta allenast.

1:mo Thet första hans arbete war at dräpa et Leyon, hwilket sades nedfallit ifrå Månens cirkel, och giordt then Nemæiska skogen farlig. Och emedan thetta Leyon ej kunde skadas af något Jern, ref Hercules thet sönder med sina naglar, afdrog thy sin hud, hwilken han brukade til tröja och harnesk. Sedan drap han

2:do En wattuorm, som ägde nijo hufwuden, och om ej theß blod förhindrades och stämdes igenom eld, når et theß hufwud afhöggs, så kom straxt et annat i stället: Men Hercules slog

honom

honom medelst Jolai hielp hwilken uptände brandar i skogen.

3:tio Et grymt wildswin öfwerwant han ock, samt ledde thet til Eurysteus, hwilket war hans tredie arbete.

4:to Sedan blef han befalter at föra en hiort til Mycenas, hwilken hade koppar fötter, och gyllende horn, hwilken ingen kunde fatta i sitt snälla lopp, eller torde röra, efter han war helgad åt Diana, Jagt-Gudinnan, hwilken han änteligen efter et års efterjagande hant, och bar honom på sina axlar hem.

5:to Thereefter fördref han en del, och dräpte en del af the Stymphaliska foglar, som wistades i siön Stymphalus, hwilka woro wane at äta menniskokött.

6:to När han fördrifwit Amazonernas krigshär, röfwade han ifrån theras Drottning Hippolite, thes undersköna gördel.

7:mo Therpå mökade han på en dag Augiæ stall, hwareft 3000. Oxar i 30. år blifwit fordrade, utan at theras excrementer blifwit utburna. Hwadan ordspråket kommit at renfa Augiæ

ſtall, når man wil utmärka et ſtort arbete.

8:vo Dher näſt underkufwade han en ſtor Oxe, ſom giorde ön Creta ſtor ſkada.

9:no Diomedes en Tyranniſk Konung i Thracien, ſom födde ſina Häſtar med ſina gäſters kött, öfwerwant han, och gaf hans kött åt thes egna häſtar at uråtas.

10:mo Geryon, Hiſpaniens tredubbla Konung, ſom omtald är tilförne, öfwerwant han med krig, och bortdref hans Oxar ſom åto gäſterna, ſamt hans twähufwade hund och Drakan med 7. hufwuden, hwilka aktade hans boſkap.

11:mo Ändteligen borttog han the gyllende äpplen i Heſperidum trägårdar, när han förſt ihielſlagit then Drakan ſom them förwarade.

12:mo Sidſt blef han befalter af Euryſteo at gå til helfwetet, och föra tådan med ſig hunden Cerberus. Hwilket han utan drögsmål giorde, och bragte then trehöfdade Cerberus med ſig bunden til the på Jorden boende. Hwilken ſå ſnart han ſåg liuſet utſpydde then förgiftiga örten Aconitum.

Theſſe äro the tolf Herculis arbeten:

Men

Men han har ock giordt många andra. Antæus en stor Jätte, war ganska grym emot alla främlingar, honom har Hercules länge slagits med; thenne Antæus hade then förmon, at så ofta han rörde wid Jorden nedslagen, upsprang han långt kraftigare, therföre när Hercules thet märkte, höll han honom så länge ifrån Jorden uppe tils han gaf up andan. Och när sedan Atlas som sades bära himmelen på sina axlar trötnade, tog Hercules then tyngden på sig.

Achelous, Oceani och Jordenes son, öfwerwann han i en besynnerlig strid, fast än Achelous förwände sig först i en orm och sedan i en Oxe. Ty sedan hans ena horn af Hercules blifwit afbrutit, måste han gie swiga, och i stället för thet ena, gaf han honom ymnighetens horn. Achelous har i sanning warit en flod i Grækeland, som flöt i så krokigt lopp, som en orm, och lika som en Oxe höll sig wid ängar, eller med sit sorl härmade Oxeläte. Hwilken när Hercules stämde innom en trångare gång, och thes twenne floder stämde uti en, sades thenne Achelous bekommit et ymnighetens horn

i stället för thet afbrutna. Ty efter ther floden warit, wäxte stor öfwerflödighet af allehanda frukter.

Dejanira, Konung Oenei dotter, war hans hustru: Hwilken, när Centaurus en gång wille förkränka, och för sin förmätenhet blef af Hercules ihjälskuten, lemnade han sin klädnad med blod besprängd, then förärde han *Dejaniræ*, sägande, at then hade en kraft at afwända sin man ifrån sin frillas oloftiga kärlek; hwilket hon försökte kort therefter: Ty ehuru Hercules wiste sig oöfwerwinnerlig, blef han dock omsider af wälluftan öfwerwunnen, och af kärlek trälade hos Omphale the Lydiers Drottning, förbytande sin klubba i en rock och sina pilar i en slända: Thetta förtrött hans hustru Dejanira, och tå sände hon honom then kläde-drägten hon bekommit, hwilken tå Hercules then sig iklädde, föll han i sådant raseri at han sig upbrände på et bål och blef räknad ibland Gudarna.

§. 4.

Thenna Diktens Förklaring.

Igenom Hercules förstås endast, både

de sinnets och kroppens ädla mod och styrka, som fördrifwer utur sinnet alla laster, hwadan han ock kallas Jovis son eller then Gudomeliga godheten, källan til alt godt: ibland the Första arbeten, som Hercules giorde war ormens öfwerwinnande i waggan; Ty början til all dygd och ädelhet i späda sinnen är en berömmelig täflan, at likna the framfarne hieltars ära och bragder. När man först blifwit äggad til dygd, så böra sedan högfärdens, wredens, förmätenhetens och sinnens yrhet och widunder neddämpas, hwilket är thet Nemæiska lejonet, som närer sig i okunnighetens skog, och utöder alla dygder. Och som mätteligheten är ganska nödig; ty af hwar och en last upkommer åtskillige fulheter, hwadan Hercules utödde wattu ormens många hufwuden. Men Hercules blef doch ändteligen til kärlek uptänder för Omphale: ty en wis man bör altid wakta sig, och så snart han litet afwiker ifrån dygden, bringas han til olofliga wälluster, hwilkas ändalykt är sorg och elände. Men han blef för sina dygder efter döden först wördad

som

som en hielte, sedan som en Gud. Elljest mena några at igenom Hydra eller wattuormens många hufwuden förstås många bröder, som sammansatte sig emot Hercules; hwad åter the gyllende åplen widkommer som han tog ur Hesperidum trägårdar, så förstå somlige therigenom några får af gullfärg som Helperus ägde. Then synes lika som en drake på sit gods akta sina gyllende åplen, som ej gifwer sig ro hwarken at sofwa eller arbeta för sin girighet. Doct. Rudbeck bewiser at igenom theße åplen förstås the bokliga konster, eller skriften, hwarutinnan the förwarades. The woro tre: minnet, memoria, målet sermo och märkie, literæ, ty then, som skal en annans dygd odödlig giöra, han måste minnas hwad han bedrifwit, genom målet thet förkunna; therföre sades åplen giöra en odödelig: Men theße twenne tillades thet tredie och i tre åplen förbyttes, hwilka äro the tre hufwud bokstäfwer hwar uti runstafwen kan fördelas, och theraf the andre öfrige skapas. Theße blefwo Minervæ öfwerantwardade: thet är i stenar uthuggne, nemligen ens

namn,

namn, härkomst och dygdiga lefwerne, hwilka genom odödligheten förskaffade. Stenarne kallades ärlen, och draken som sades them förwara, äro the drakar, som mäst på alla runstenar huggne blifwit, hwarom widlöftigare kan läsas i samma lärda bok Atlantica kallad.

Andra Capitlet.

Om

JASON.

§. 1.

Jason, war Konungens i Thessalien Æsonis son, hwilkom tillhörde efter sin Fader arfsrätten til Kronan, men som Hans Faderbroder Pelia, som under Jasons omyndige år thet förwaltade, wille ogerna öfwerlemna thet honom, ty sände han Jason til Colchis under sken at bekomma thet gyllende skinnet; men i sanning at han ther skulle omkomma.

§. 2.

Thet gyllende Skinnet.

Thetta skinnet war af en wedur, som antingen warit hwitt, eller pur-

purfärgat. Thenne weduren hade Phryxus bekommit af sin moder Nephele; Och tå han frukade för sin styfmoders förråt, satte han sig tillika med sin syster på thenne weduren, at undfly; men når the kommo til en sjö, föll hans syster Helle af i watnet, hwadan hafwet Hellespont fådt sit namn. Men Phryxus kom öfwer och flydde til Æson Konungen uti Colchis: hwareft han blef wänligen emottagen och offrade sin wedur åt Jupiter, men thes skin uphängde han i Martis lund i et träd, hwilket Eldsprutande oxar och en grym drake förwarade. Hit for nu Jason på et skepp, hwilket han bygt efter Palladis råd tillika med 49. utwalde ädlingar, hwaribland war Hercules, Orpheus, Castor och Pollux, hwilka blefwo kallade Argonautæ efter skeppets namn Argo; tå nu Jason efter en lång resa ändteligen thit anlände och fordrade af Konungen skinnet, befalte Konungen thet han först skulle ihiälslå the eldspyende oxar och drakan, samt thet krigsfolk, som af then drakans tänder opwäxte, så skulle han thet bekomma. Thet gierde Jason, tå

han

han fölgde Konungens dotters Medea råd, som honom älskade: ty tå han söft drakan, bortstal han skinnet och botflydde med Medea om natten. Fadren fölgde wäl efter; men som han blef förhindrad igenom sin sönderstyckade sons lemmars uptagande, hwilka Medea kringspridt på fälten, for Jason til sit Fädernesland med sina öfriga Camerader. Ändteligen blef Medea skilder wid Jason. Thetta år för ingen annan ordsak updiktat, än at the welat utwisa thet menniskliga lifwet plågas af åtskillige swårigheter, och at enhwar bör bruka sit förstånds råd och lius, på thet han oförskräkt må igenomgå alla lyckans omskiftelser. Eljest wilja några förstå igenom gyllende skinnet, et rikt Guld-bergwärk, eller the Schyters stora Rikedomar, och Jason hålles före then första som efter Noach byggt skepp.

Tredie Capitlet.

Om

Theseus.

NÅr Minos the Cretensers Konung,

wille hämna sin sons död, som the Athenienser dräpit af afwund til hans hielstebragder, lade han på theße Athenienser en swår lag, at hwart År 7. Ynglingar och 7. Jungfruer skulle sändas til Creta at upätas af Minotaurus, et widunder som war half oxe och half menniska. Tå kom ock lotten på Theseus at undergå samma öde, hwilken tå han bortreste, blef befalter af sin fader at om hans resa woro lyckelig skulle han förbyta sina swarta segel i hwita, på thet Fadren långt ifrån finge taga del i hans lycka. Men som Theseus inneslutен i Labyrinthen hwarest han ihielslog Minotaurus, utslåptes medelst Adriadnes konst, reste han doch hem med samma segel, och som hans fader tå mente honom wara död, störte han sig i hafwet, hwilket blef efter honom kallat Ægeum. Adriadne war Konung Minois dotter, hwilken för kärlek til Theseus släpte honom utur thenne Konstbyggnaden med et snöre, och följde honom på wägen til sit hem, men blef af honom doch öfwergifwen. Theseus har elest giordt många berömliga gierningar. Ibland an-

dra

dra, steg han neder til afgrunden jemte Pirithous, sin goda wän, at söka Jovis dotter til thes hustru; men blef ther bunden tils Hercules kom och löste honom. Sedan har han ock underkufwat Amazonerna: hwilka Sköldmöer woro stridsamma qwinnor, som wid floden Tanais wistades. Theße hade afskurit sig thet ena bröstet, at the thesto färdigare skulle wara at skuta med sina bogar; the fortplantade på thet sättet sit slägte at the reste til en Ö, hwareft idel manfolk war, låto sig af them besofwa, och the som fingo pilte-barn, upfostrade them intil 3:die Året och förde them tå til sina fäder på ön; Men sina flickebarn behöllo the sielfwa. Theßa öfwerwant Hercules tillika med Theseus, hwilken bekom theras Drottning Hippolite til hustru, hwaraf han födde Hippolytus; hwilken, fast han ej wille samtycka sin styfmoders Phædræ kärlek, blef han doch af henne anklagad och måste i sin oskuld, fly undan sin faders hämd. Theseus blef ock på slutet drefwen ifrån riket.

§. 2.

§. 2.

Thenna Diktens förklaring.

Igenom Labyrinthen hafwa the låtit förstå at thet menniſkliga lefwernet är fullt med ſwårigheter, och at thet är ſwårare at öfwerwinnas af wälluſt än the grymmaſte farligheter. Eljeſt säges ock theſſe ſpånelöſe Amazoner härkommit ifrån the gamle Göther. Hwarom mycket är at läſa i wåra Scribenters handlingar.

Fierde Capitlet.

Om

Caſtor och Pollux.

CAſtor och Pollux, twenne unga bröder, födde af Jupiter och Leda Konung Tyndari gemål, tå han ſig förwändt i en Swan. Theſſe woro ock med Iaſon på hans reſa til Colchis, och bleſwo ſedan kallade förſwarare, ſamt för ſin fromhet och mildhet höllos för Gudar, hwadan them ock hwita lamb offrades. The woro the ſiöfarandes Gudar, och omtalas i Apoſtl. Giern. 28: 11. Theſſe bägge

bleſwo

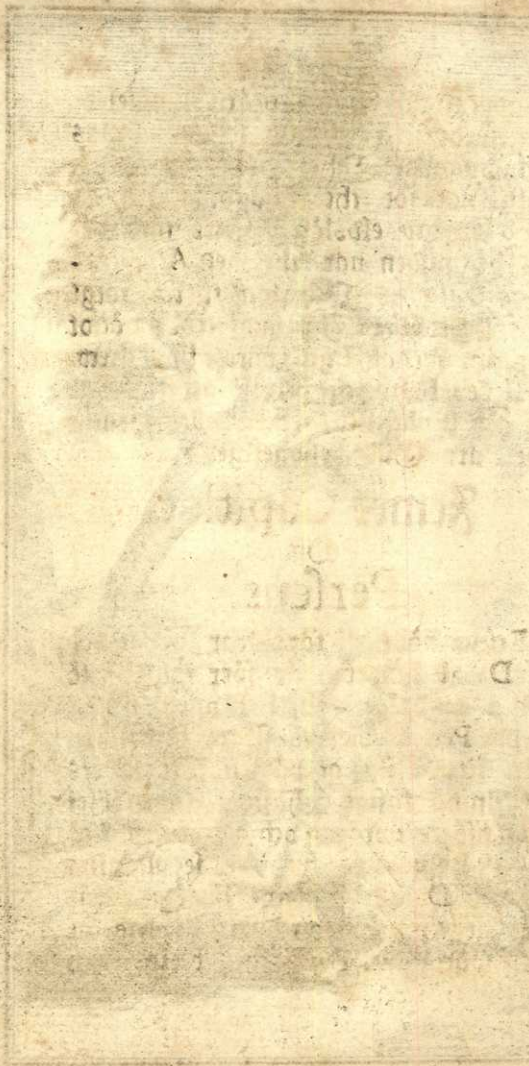

bleſwo ſedan flyttade up til himmelen, och förbytte i ſtiernor, ſom kallas Twillingarne; The troddes wara lycko-ſtiernor för the ſeglande, efter en gång twenne eldslågar ſynts wid theras huſwuden när the med Argonauterne ſeglade. Och ſom therpå följt et ſtilla wäder, har man trodt något mer än menniſkligit wara hos them. Således hafwa the bewiſt at frikoſtighet och benägenhet emot alla menniſkor, äro Gud behagelige.

Femte Capitlet.

Om Perſeus.

PErſeus hade til föräldrar Jupiter och Danaë hwarom är förr talat, tå han i guldregn ran i hennes ſköte: thenne Perſeus blef tå ſtraxt inneſluten i en liten kiſta at på ſin Morfaders befallning kaſtas i hafwet, men blef af en fiſkare uptagen och gifwen åt Konung Pilumnus, hwilken ſedan gifte ſig med Danaë. Thenne Theſeus, när han blef ſtor, bekom han af Mercur thes ſpårar, af Pluto thes hielm, och

af

af Minerva sköld, som likt en spegel sken. Sedan stridde han med Medusa hwilken hade ormar i stället för hår; hennes hufwud afhögg han, då han höll sin sköld emot henne, emedan Pallas styrde hans hand, hwilket hufwud han sedan bandt wid sin sköld, och förwände thermed alla åskådare i stenar. Ibland andra som han förwände war the Mauritaniers Konung Atlas, hwilken i et berg af samma namn förbyttes, för thet han utslutit honom ur sit gästherberge. Sedan blef ock af Medusæ blod, hästen Pegasus, hwilken når han flög: öpnade han en källa med sin hof på Helicons berg som blef kallad Hippocrene. Thenne blef sedan tagen af Bellerophoon.

§. 2.

Perseus, är wär siäls förnuft och försiktighet. Och som Medusa antingen war en sköka, eller är thet naturliga oskyldheten och wälluften som förwänder menniskorna i stenar; så dräpes then af Perseo och thes hufwud sättes på hans sköld, hwilket är äfwen wishetenes och kyskhetens wäld och makt.

Han

Han har dräpit Medusa; ty all menskelig försiktighet är swag utan GUDs hielp, utan hwilken wi ej kunna undfly the retande wälluster.

Siette Capitlet.

Om

Æsculapius.

Æsculap, Appollins son war läkedomens och alla läkares Gud, han afmålades som en gammal gubbe, then ther stödde sig på en lagerkrönter käpp med ormar omlindader. Han blef tagen ibland Gudarna, för thet han upöfwade läkare-konsten så, som tå ännu war ej särdeles upbrukad, at han gaf the siuka sin hälso igen, och them som twiflade om sin hälsas återwinnande giorde han ock helbregda igen. Här af sades han återkalla the döda til lifwet igen, hwilket the dödas Konung Pluto förtröt och erhölt alt therföre med sin bön hos Jupiter thet Æsculapius blef ihiälslagen af liungeld. Han bar en Lagercrants, ty thet trädet tienar til många läke-

domar

domar. Han höll en knölig staf i hand at thermed utmärka läkare-konstens swårhet. Han dyrkades uti Epidaurus under en orms gestalt, emedan the Romare når the thitkommo at afhämta Æsculapius, har en stor orm krålat sig up på theras skepp, hwilken, som the hållit för Æsculapius, hafwa och förd then med sig til Röm. Han hade twenne söner Machaon och Podalirius, hwilka i thet Trojaniska kriget giordt stor nytta. Han sades wara Apollinis son, ty solenes warma bårskar öfwer alla elementer, och giör luften skår och sund. Chiro sades wara hans Informator, ty han upfant först läkedomars bruk. Han sades wara half häst och half menniska, ty läkedom hörer både til the oförnuftiga och förnuftiga kreatur. Sades och wara född af odödliga föräldrar, ty läkare konsten synes wara en oändelig kunskap, som aldrig nog kan upöfwas af mensklig sinne.

Siunde Capitlet.

Om

Prometheus.

PRometheus, Japhets son och Deucalions fader, säges på så konstigt sätt hafwa skapat en menniska af gyttia, at Minerva theröfwer sig förundrade. Hon uplyfte honom til himmelen, at ther begära, hwad som kunde tiena til hans wärks fullbordande, då han tog solenes eld med sig på jorden at thermed upliswa sin menniska. Här öfwer blef Jupiter så wred, at han sände Pandora med en ask full af olyckor til honom; men han sielf uptog ej asken, utan hans broder Epimetheus, då alla plågor utsluppo på jorden, allenast hoppet blef qwar på bottnen. Prometheus blef för sin stöld pålagd at bindas wid berget Caucasus igenom Mercur, och en örn skulle upäta hans lefwer; men Hercules ihjälsköt örnen och frälste honom. I sanning har thenne Prometheus warit en ganska försiktig man, hwilken underwiste the wilda och otamde menniskor til at bät-

tre och förnuftigare lefwa, therföre sades han skapa en menniska utaf jordisk gyttia, och efter han observerade på berget Caucasus stiernornas lopp, sades han ther wara bunden, och som han lärde först at eldfyra med flinta och sten, samt liungeldens natur, sades han röfwat eld ifrån Gudarna. Och therföre at han lade stor flit härwid, sades örnen eller bekymret förtära hans lefwer. Hans son war Deucalion, hwilken tillika med sin hustru Pyrrha, endast i syndafloden öfwerlefde alla menniskor, theße rådfrågade Oraklet huru thet menniskliga slächtet skulle åter igen uprättas, och fingo swar at the skulle kasta then stora modrens ben bak om ryggen på sig: hwilka kastade steuar bak om sig och theraf blefwo menniskor. Ty en god och gudfruktig man samt hans nitiska hustru wända med sit lefwernes exempel och ärbara wandel, the grymma och stenhärda medlefwande til et mera folklikt och menskligit umgänge; hwilken dikt altså förmanar menniskorna til Gudarnas tyrkan och fromhet.

Atton-

Attonde Capitlet.

Om Atlas.

Atlas sades bära himmelen på sina axlar. Han war Konung i Mauritanien, Promethei broder. Thenne, når han förstått af oraklet at honom skulle inslunda förderf af Jovis son, beslöt han at undfägna ingen i gästherberge: Men Perseus Jovis son, tå han en gång reste igenom Arlantis land och wille besöka honom, blef han förskuten, hwarföre Perseus med sin sköld och Medusæ hufwuds wisande, wände honom i et berg af samma namn, hwilket war så högt at thet sades räcka up i himmelen. Han sades therföre bära himmelen, efter han war en berömlig stiernekikare och then som först lärdt om himmelens kreis och ordning. Hans döttrar woro Pleyades och Hyades, några stiernor, och hans broder war Hesperus, hwaraf sedan Italien kallades Hesperien efter han ther en tid wistades. Och emedan han ofta besteg berget Atlas at åskåda stiernor-

na, sades han äga Gudomelig ära, och förbyttes hon om i en klar stierna, hwilken, når hon går för Solen up kallas Lucifer, morgonstiernan; men når hon går efter, kallas Hesperus, Aftonstiernan.

Nijonde Capitlet.

Om Orpheus och Amphion.

§. 1.

Twenne bägge sades med sin luteklang ej allenast röra menniskor utan och så och stenar. Orpheus war Apollinis son, hwilken af sin fader bekom både lutan och konsten at så förträffeligen spela, at wildiuren dansade, floderna stadnade och skogarne rördes til förundran theröfwer. Med samma sin luta steg han neder til afgrunden at igensöka sin hustru Euridicen, hos Pluto och Proserpina, hwilka han så rörde med sin sångs liuflighet, at han bekom lof föra henne tilbakars til lifwet igen, doch med thet betingande, at han ej skulle se tilbaka på Euridice förr än han kom up ur afgrunden; men

som

som han ej kunde hålla thet, utan såg sig tilbaka, wardt hon återtagen til the döda at förblifwa ther. Orpheus lefde sedan ensam, och rådde många andra ifrån qwinno kärlek, hwarföre han blef sönderrifwen af qwinnor. Hans ben begrofwos doch af Muserne, och hans luta blef satter ibland stiernorna.

§. 2.

Amphion, äfwen en stor Musicant, war Jovis son, hwilken bekom sin luta af Mercurius och rörde ther med stenar: Eljest hafwa Orpheus och Amphion warit så wält lige at the med sin Poësie och dikter återkallat the wilda menniskor ifrån sit grofwa lefwerne; ty the första Philosopher woro Poëter, som then skarpa Philosophiens sanningar med Poësiens och wältalighetens sötma måste öfwerdraga när the kringspriddes. Alla goda män sades wara Gudabarn. Orpheus blidkade afgrundens makter, nemligen: sinnets oroligheter och förwirringar, och wille föra Euridicen i dagsluset, thet är rättrådigheten och fromheten, eller själenes förnuft; hwilket lätt förderfwas af kropps lustarne,

så framt ej förnuft och samwete får råda.

§. 3.

Arion förtienar äfwen at räknas hit. Han war en Lyrisk Poët ifrån ön Lesbus, hwilken samlat sig en stor hop penningar igenom sin konst; men när han på et skepp skulle resa ifrån Italien hem, stälte hans Camerater eller Skepsfolket försåt för honom at störta honom i hafwet och dela sig emellan hans skatt, tå utbad han sig få siunga en dikt, och spela på sin Cithra förr än han dog, hwilket honom tilstaddes, och therefter sprang han i hafwet, tå en Delphin kom och tog honom på ryggen förande honom til Tenaus. Delphinen blef therföre räknad ibland stiernorna; Men skeppsmännen blefwo sedan alla aflifwade, så snart thet blef uptäkt. Således äro Gudarne hämnare öfwer synderna, när också the oförnuftiga diuren undertiden på Guds befalning måste wara syndernas anklagare och bispringa the oskyldiga menniskor. Och all wälgierning som man giör en god menniska är GUDi angenäm.

Tijon-

Tijonde Capitlet.

Om

Achilles.

Achilles, war Pælei och Thetidis son, hwilken hans moder indoppade i floden Stygis watn, når han ännu war et barn, hwadan han blef så hård, at ingen pil eller swerd kunde såra honom, utan på thet ena fotbladet hwari hans moder höll honom når hon honom twådde; Men som hans moder hörde af orakler, at hennes son skulle förgås i Trojaniska belägringen, dölde hon honom i qwinnokläder i Konungshuset, ibland Konung Lycomedis döttrar. Doch som thet ock war spådt at Troja ej kunde intagas utan Achilles, blef han twungen igenom Ulyssis slughet, at taga wapn och resa med; ty Ulysses, så snart han fått spaning om Achillis hemliga uppehållande hos fruentimbren, klädde han sig i Köpmans drägt och tog åtskilliga waror efter hwar och ens art med sig. När nu the andra beskådade qwinnoprydnaden, armband och speglar, begynte then

förkladde Achilles handtera the utpryd-da swärd, Hielmar och Sköldar, som Ulysses frambar. Här af rönte han ho-nom wara man och måste så resa til kriget med, bewäpnader med the för-träffeligaste wapn hwilka Vulcanus ha-de smidt. Han blef ändteligen af Pa-ris igenom försåt dräpen och sårad på sit fötablod. Härigenom hafwa the lätt förstå at en tapper man bör fram-för all ting måst frukta och akta sig för wällustens lockemat.

Elfte Capitlet.

Om

Ulysses.

ULysses, Konung på ön Itaca, föd-der af Laërtes och Anticlea på wä-gen når hans moder skulle resa til Ita-ca. Han hade til hustru Penelope, en ganska försiktig och kysk qwinna, hwil-ken han ock så älskade, at når Tro-janiske kriget instundade, och han ej wille skiljas ifrå henne, loßade han sig wara ursinnig, spännande en oxe och et kyon för plogen, plögde på hafsstranden och sådde ther salt: Men

Pala-

Palamedes uptäckte hans bedrägeri på thet sättet, at han tog Telemach, Ulyssis son, och lade fram för plogen, tå han borthögde diuren och uplyfte plogen, hwaraf röntes at han ej war galen / och blef altså nödgad at fara med i kriget, hwareft han giordt många stora gierningar, och i synnerhet med sin wishet bortrögt alla förhinder, förutan hwilka Troja ej kunde intagas. Palladium, hwarom är förr talat, bortröfwade han, och sedan Achilles war dräpen, förskaffade han sig igenom sin wältalighet, hans wapn, hwaröfwer then tappre hielten Ajax, som äfwen them begärte afhände sig sielf lifwet. Therpå for han i 10. År wilse utan at få komma hem til sit Fädernesland, tå han giorde långt större bedrifter. Polyphemus dräpte han; och når han bekommit af Æolus, wäder-Guden, alla wädren inneslutne i en ask, och således war hardt in til sit hem, upläto hans följeslagare, tå han sof thenna kistan eller asken, menande theri någon skatt ligga förbold, tå alla wädren utsluppo och dreswo them åter ut på hafwets rymder. Therpå, når

hans

hans följeslagare blefwo förbytte af Circe i wildjur, twingade han henne återställa them i sit förra tilstånd, och han sielf brukade häremot en läkedom, som han af Mercur bekommit emot trulldom. Therpå undwek han the Sirenes förderfweliga sång, i thet han stoppade wax i sina reskameraters öron och befalte them binda sig wid skeppsmasten, när the seglade förbi theras ö. Slutteligen kom han efter utståndet skeppsbrott naken til Phæacilen hwareft han bekom skepp och kläder, och blef sofwande hemförder, då han upwäktes af Pallas och befaltes at antaga en tiggares dräkt. Han kom obekant i sit hof; men igenkändes af sin hustru och son, samt ihjälslog omsider alla otidiga friare och prinsar som i hans hof sig uppehållit i tanka at få Penelope til äkta.

Penelope, Ulyssis Gemål har warit et synnerligit mönster af kyskhet; ty på 20. års tid som hennes man Ulysses war borta och hölts för död, lät hon sig ej böjas hwarken af sina föräldrars intalan eller friares löften at gifta sig med någon annan.

Men

Men som theße prinsar giorde henne dageligen anspråk, at hon skulle thet lofwa them, begärte hon så mycken tid, som hon kunde giöra färdig then wäfwen på som hon begynt, och om Ulysses ej thes förinnan hemkommo, skulle hon gifta sig med någon af them. Och at på thetta sätt uppehålla them, upref hon om natten hwad hon wäfde om dagen, och således wardt intet hennes arbete färdigt; Men hon undslapp sina älskare, emedan Ulysses kom imedlertid hem.

§. 2.

Thenne Diktens uttydning.

Man finner, at Poëterna härigenom afbildat hela menniskans lefwerne / innefattat härunder åtskillig underwisning för the dödelige huru the skola skicka sig wid alla tilfällen och lyckans händelser. Ty hwem är Ulysses? om icke wisheten, som oförskräkt och oöfwerwinnerlig igenomgår alla farligheter? hwilka äro Ulyssis kamerater, om icke wåra sinnens rörelser? Och hwarföre har han förlorat så många af them wid många tilfällen, om icke

at

utwisa, thet wreden, sorg och olycka öfwerwinner många menniskor at the aldrig hinna til sit rätta ändemål och hemwist. Andra återigen förwändas af Circes wällust-dricker til wildiurs lefwerne. Men ock at wisa, thet the menstliga krafter ej giöra tilfylleſt at öfwerwinna faran, sades Mercurius gifwit Ulysses en läkedom. At han böd stoppa wax i öronen och sig fastbindas, lärer at et sundt förnuft skal tilstoppa sina öron eller hålla sig wid wisheten fast, at thet ej förledes af the bedrägeliga wällusters Sirener. Sidst skola wi på Palladis, thet är, wishetenes räd i tiggare drägt öfwerwinna och utsläcka alla wällusters och okyskhets retelser, som äro wår ständs friare.

Tolfte Capitlet.

Om Osiris, Apis och Serapis.

Tre heße tre höllos gemenligen för en Gud. *Osiris* Jovis son, når han många År regerat hos the Ægyptier, och lärdt them bokwett, blef han hål-

len

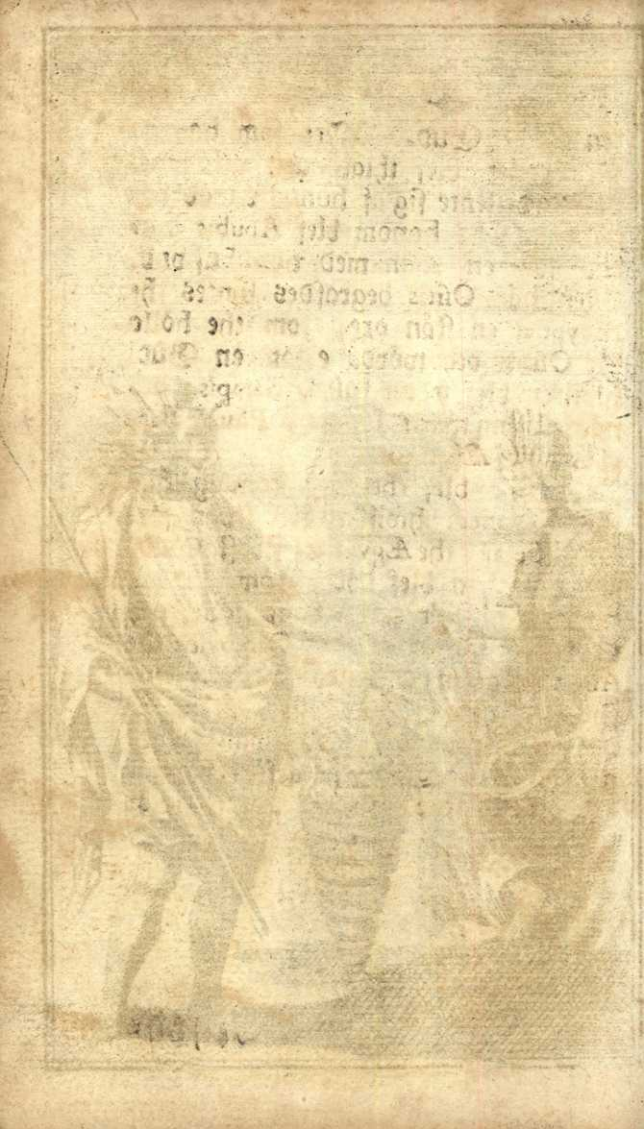

len för en Gud. Men som han af sin broder blef ihjälslagen och hans hustru betiente sig af hundars wådrande at upsöka honom blef Apubis dyrkad som en man med hundhufwud. Men når Osiris begrafdes syntes the Ægyptier en skön oxe, som the höllo för Osiris och wördade som en Gud, hwilken blef sedan kallad Serapis, och några mena warit Jupiter, Pluto, Bacchus eller Æsculapius.

Apis, blef therefter Konung hos the Ægyptier, hwilken blef sedan förbytt i Serapis the Ægyptiers förste Gud, och når han blef död, kom en oxe hwarom nyss är talt i hans ställe, och dyrkades för en Gud. Cambyles the Assyriers Konung, säges stuckit thenne the Ægyptiers helige Gud i låret, at om bloden runno, skulle man se honom ej wara Gud, hwarföre han säges och therföre lidit en ganska swår död.

Nijonde Boken.

Om Dygde-Gudinnorna.

§. 1.

De gamle hafwa ej allenaſt dyrkat hwar och en dygd, för en Gudinna, utan ock ſielfwa dygden.

§. 2.

Dygden och Åran.

Dygden dyrkades under en qwinnobragt, ſom ſatt på en fyrkantig ſten. Åt henne upbygde Marcellus et Tempel och therjemte Årans boning, ſå at man igenom Dygdenes tempel ſkulle ingå i årans ſal. Härigenom gifwes tilkänna, at man ej kommer til åra utan igenom dygd. Man offrade henne med bart hufwud, ty åran är et ädelt högt: hwadan wi ock blotta hufwudet för ſtora och hederwärda perſoner.

§. 3.

Troheten.

Hon hade ſit Tempel i Rom, hwilket Numa Pompilius förſt berättas hafwa åt henne helgat. Hennes offer för-

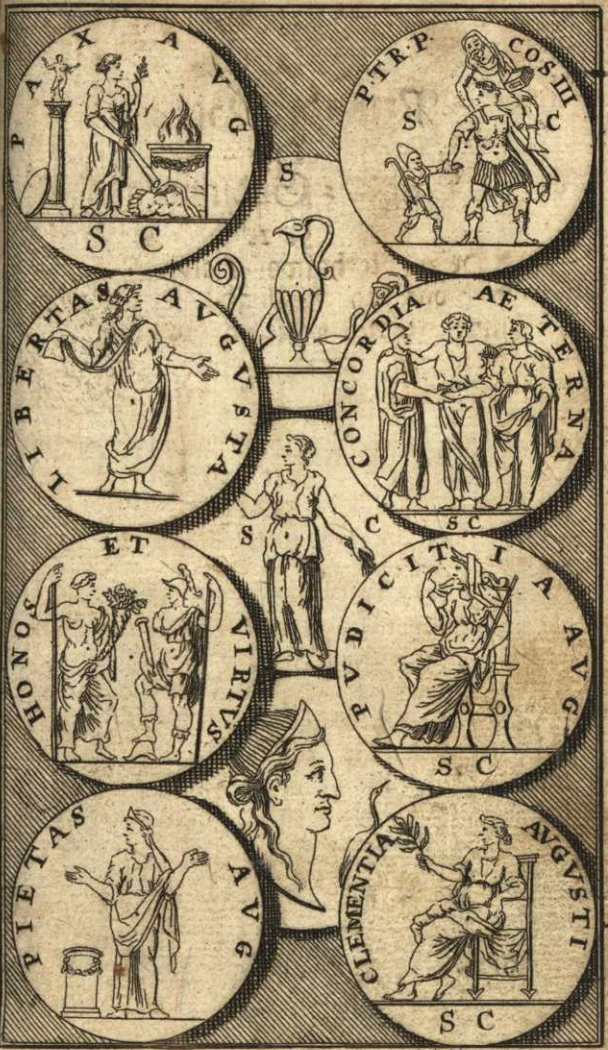
PAX AVG
S C
P.TR.P. COS III
S C
LIBERTAS AVGVSTA
CONCORDIA AETERNA
S C
ET
HONOS VIRTVS
PVDICITIA AVG
S C
PIETAS AVG
CLEMENTIA AVGVSTI
S C

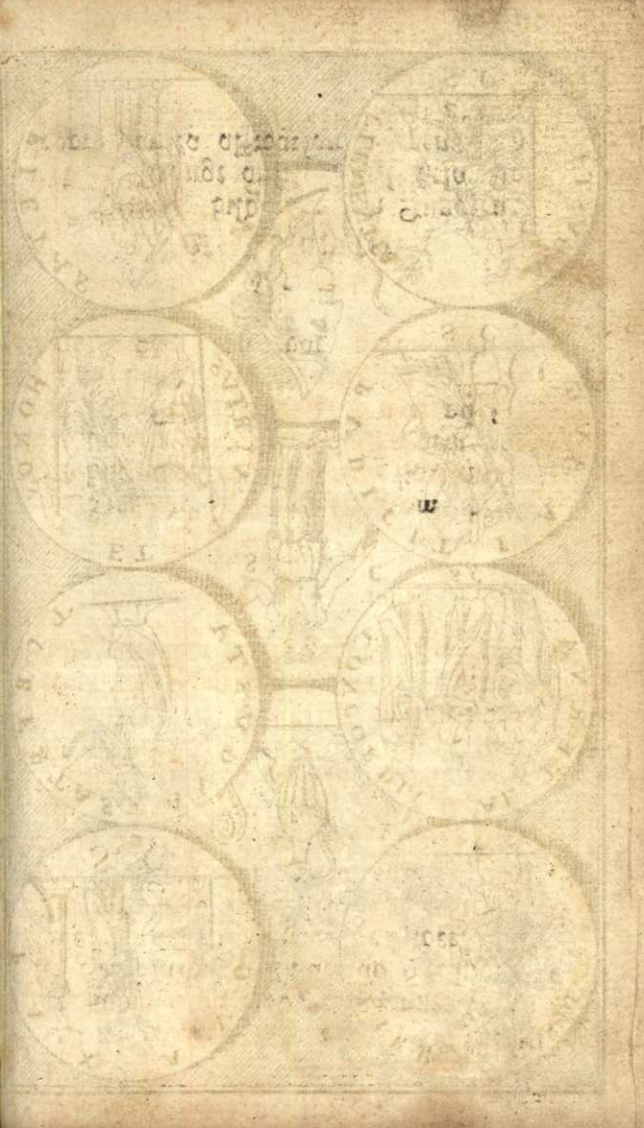

förråttades utan blod, och hennes präster hade insvept sit hufvud i et hwitt kläde, sina händer hade the öfwerkläde de äfwen med hwitt kläde, at wisa thet troheten bör wara hemlig och förwarad, samt at utmärka sinnets renhet, hwarifrån troheten sades hafwa sit ursprung. En hwit hund war hennes kännetekn, emedan hunden är thet trognaste diur. Eller ock twenne händer tilsammans fogade, eller twenne Jungfruer som räckte hwarannan handen.

§. 4.

Hoppet.

Hade ock sit Tempel i Rom, hennes bild war en ståndande qwinna, som uplyfte med sin wänstra arm något litet sin kiortelfåll, men på sin högra hand, bar hon et fat med en bägare på, som war giord som et blomster.

§. 5.

Rättrådigheten.

Hennes bild wer en Jungfru, med et strängt ansikte, til hela sin kropp ganska alfwarsam; men doch pryde-

prydelig och Majestätisk. Hos the Ægyptier afmålades hon utan hufwud och höll then wänstra handen utsträkt. Eljest afmålades hon ock som en Drottning med en Gullkrona krönter, och med hwit band förbundne ögon, hållande i högra handen et blottat swerd; men i then wänstra en wiktskål.

§. 6.

Gudfruktigheten.

Åt henne säges Attilius hafwa uprest et Tempel i Rom på samma ställe som then qwinnan bodde hwilken närde sin moder i fängelset med sin mjölk. Hennes moder, som war för någon mißgierning skull innesluten i fängelset, blef besökter af thenna sin dotter, och sedan wakten funnit henne ej hafwa någon mat med sig, blef hon inslåppt, då modren dödde hennes spenar, hwarföre bägge twå blefwo sedan af allmänna medel underhållne: och rummet therstädes helgat åt Gudfruktigheten: Et thylikt exempel tildrog sig ock med Cimon, en gammal gubbe, som ock närdes af sin dotters mjölk. Hon afmålades som en qwinna

med

med betäckt hufwud, i en swart fotsid kortel, hållande i högra handen et kors, men i wänstra et rökelse-kar.

§ 7.

Barmhertigheten.

Henne hafwa the Athenienser aldra-först upreft tempel och altare, ty som Herculis slächtingar fruktade sig efter hans död blifwa illa handterade af them som Hercules plägat, hafwa the upreft en fri-stad och säker undflykt uti Athen, hwilket war barmhertighetenes tempel, hwarifrån ingen kunde drifwas när han thitflydde.

§. 8.

Mildheten.

Mildheten, liknade en ganska wänlig Printsessa, prydder i en silfwerskrud, hållande i högra handen en oljequist, men med sin wänstra klappade hon en Delphin, hwilkens inelfwor sades wara utan galla; För hennes fötter lågo swerd och ris: At Cæsars mildhet blef upräftat et Tempel.

§. 9.

Kyskheten.

Hon hade sit Tempel också i Rom

hwilket Virginia låtit upbygga. Therinne fick ingen qwinna offra utan hon war känder för synnerlig kyskhet, och then som ej gift sig mer än en gång.

§. 10.

Sanfärdigheten.

Hon hade blottade armar, och en stor del af bröstet war bart; och til then öfriga delen antingen klädd i en sniöhwit klädnad eller et tunt nät, hållande i högra händen en spegel; men med then wänstra omfattade hon solen.

§. 11.

Samdrägtigheten.

Hon dyrkades af the gamla Romare, och hade åtskilliga Tempel. Hon höll i högra handen et knippe af samlade rilar ombundne med et hwitt rep, i then wänstra handen förde hon ymnighetenes horn hwarutur framkommo åtskillige frukter; Hennes hufwud war omgifwit med en krona af oljoqwistar, och hennes kännetekn woro twenne hundar tilhopa fogade.

§. 12.

Friden.

Friden hade ock et heligt altare och

och ganska präktigt Tempel uti Rom. Hon afmålades som en qwinna, hwilken bar några ax, och war krönter med en olje- eller lagerkrants, undertiden ock med roser. Hennes kännetekn war en Härholds staf.

§. 13.

Wälfärden.

Hon har warit i så stor heder hos the Romare, at the höllo thet heligt at nämna henne. Hennes bild, war en qwinna, sittande på en Thron och och hölt i högra handen et fat, brede wid henne stod et Altare hwarpå låg en orm, som igenom sina slångningar uphögde sit hufwud.

§. 14.

Lyckfällheten.

Thenne Gudinnan hade ock sit Tempel och Altare uti Rom. Hon war lik en wördsam qwinna, hållande i högra handen en Härholds- eller Frids-staf, och i then wänstra ymnighetenes horn.

§. 15.

Penningen.

The Romare åkallade också Gu-

dinnan Penning, på thet the skulle blifwa rika; hennes söner koppar och silfwerpenningar wördades ock. Och thenne Guden eller Gudinnan dyrka många ännu.

§. 16.

The dyrkade ock Sanningheten, ty the åstundade mäst wara frie. The upreste ock altare åt Löyet, och upreste et Tempel midt på wägen åt en god Gud.

Man tilsätter här ännu några dygders afmålningar. som:

§. 17.

Tapperheten.

En Hieltemodig qwinna, krönter med en Ekekrants, och iklädder en stridskortel, hwars fladdrande släp war upskörtat på ryggen, i högra handen höll hon et spiut; men med wänstra armen stödde hon sig på en stadig pelare.

§. 18.

Mätteligheten.

En Jungfru som bar en krants af Tallqwistar, emedan thet trädet fordom prydde the heliga Templen.

Hon

Hon war klädder i en hwit drägt och blandade watn i winet.

§. 19.

Frikostigheten.

En glad flicka, hölt i höger en gyllende kädia, och i wänster ymnighetenes horn. Undertiden afmåladeſ hon ſom en drottning, i gyllende klädnad prydder, med en keiſerlig krona, hwilken utſpridde penningar åt folket.

§. 20.

Ädelmodigheten.

Klädder i en leſonahud för en hielm, i höger hölt hon en ſpira och i wänſter en örn, ſom med utſperrade ögon åſkådar ſolens ſträlar, och med ſin fot trampar Jordklotet.

§. 21.

Höfligheten.

En angenäm flicka, i enfaldig dock ſnygger klädnad, hwarpå några kronor up och nedwände woro kaſtade. Henne woro åtſkillige wärktyg fordom tilägnade, ſom cirkel och andre Mathematiſke Inſtrumenter.

§. 22.

Ödmiukheten.

En glad Jungfru, klädd i en hwit drägt med blomster beprydd, på hufwudet bar hon en myrten krants, och klappade en liten hund med händerna.

§. 23.

Frids tapperheten.

En hieltinna uti en präktig Romerſk fridskiortel klädder, hwilken med högra handen styrde et lejon som satt wid hennes högra ſida, med et betſel, och med then wänſtra omfamnade hon en pelare.

§. 24.

Förnöyſamheten.

War en qwinna naken til både armar och fötter, i enfaldig och ärbar tröja, hållande en iſopknippa i handen, och blef ledſagad af en Chamæleont, hwilket diur ſäges födas och leſwa af wäder.

§. 25.

Tyſtlåtenheten.

En qwinna, ſom höll handen för munnen, klädder i en drägt full med ögon och öron, och bar en ſignets-ring,

uti

uti hwilken Harpocratis bild utstucken war, ty han war en Philosoph, som lärde sina disciplar at tiga stilla.

§ 26.

Flitigheten.

En Jungfru, krönter med en lagerkrants, hållande i ena handen en sporre, och i then andra et urwärk.

§. 27.

Kärligheten.

En älskwärder Jungfru, klädder i en röd fridskiortel, besprängder med små gyllende fläckar. Hon stod wid en brinnande spis, kyssande en liten pilt.

§. 28.

Gästfriheten.

En qwinna af et hurtigt anseende, krönter med en krants af lind, emedan thet trädet plägar förfrista wandringsmän med en angenäm skugga. I ena handen höll hon en stor bägare i then andra en sönderdelad tårning.

§. 29.

Tacksamheten.

War en flicka som hade bredewid sig en trogen hund, i then högra han-

den hade hon en stork, och med then wänstra pekade hon på en fruktbärande åker, som mer gifwer än han får.

Andra Capitlet.

Om

Lasterna.

THe hafwa ock helgat Tempel åt lasterna eller the onda Gudarna, hwilka ofta giöra oß skada och sätta sig emot wår nytta.

§. 1.

Afwunden.

Afwunden war en Gudinna, som såg blek och mager ut, och aldrig såg hon glad ut om hon ej thertil twingade sig. Hennes gula hy giorde henne faselig, hennes mund och tunga woro fulla af förgift, och ormar klädde hennes hufwud, hon sof sällan, och hwad hon såg förtröt hon, i synnerhet andras framgång.

§. 2.

Förſmädelſen.

THe Athenienſer hafwa ock upreſt altare åt **Förſmädelſen**, hwilken Apelles

pelles med sådane färgor aftagit: Thet satt en man med långa och wida öron, hwilken med en utsträkt hand inbjöd then kommande förnämdelsen. Therwid stodo twenne qwinnor **Okunnighet** och **Misstanka**, theremot framrusade förnämdelsen med krusadt och prydt hår, brinnande ögon och wredsamt ansikte, höll i wänstra handen et uptändt bloss, men med högra fattade hon en liten gosse wid halsen, hwilken sträkte sina händer bönfallande til högdene. Förut gick then orena **afwunden**, **bedrägeri** och **förstätens stämplar nna** omringade hennes sida, therpå följde then förkladde bättringen, med en sargad klädnad, och högde dock hufwudet tilbakars, likasom hon skulle emottaga then senfotade sanningen.

§. 3.

Bedrägeriet.

Thet afmålades med menniskoansikte, och war til then öfriga delen en orm, hwars stiert liknade en Scorpions spets, hon plägade simma i Cocyti wågor, hållande lallenast uppe hufwudet.

§. 4.

Oenigheten.

Hon afmålades med utslagit hår och uphögt hufwud åt högden, samt sönderrifna kläder. Hon såg wredsam ut och höll en darrande fakla i sin blodfulla hand.

§. 5.

Raseriet.

Raseriet war nu bundet, nu fritt och grymt, thet satt uppå the grymma wapnen, och bak på ryggen bunden med många koppar kädior, thet gömde sit sargade ansikte innom en blodig hielm. I wänstra handen höll thet Martis sköld och oräkneliga krigs gewär, men i högra höll thet en eldbrand, hwarmed thet hotade hela jorden med brand.

§. 6.

Ryktet.

Ryktet hade ock sin kyrka; som talar om alt hwad i skog och byar händer och fördubblar sina ord ehwart thet går: Thet är thet snällaste ting i werlden, som i början är litet, men sedan uphöjer thet sig til skyn, och

gömmer

gömmer sit hufwud ibland molnen. Jorden är thes fader, hwilken födt Nyktet med snälla fötter och skadeliga wingar; Nyktet har så många wakande ögon, tungor, munnar och öron, som fiädrar på sin kropp. Om nattetid flyger thet ned i himmelens mörker, och sofwer aldrig, utan sitter som en wäktarinna på the högsta torn och slott, och ibland förskräcker många städer med sanning, ibland med osanning.

§. 7.

Lyckan.

Lyckan, afmålades blind; ty hon kommer snart til the goda snart til the onda, och giör them blinda som hon är hos, och hennes wagn drogs äfwen af blinda häster. Hon sades efter sin egen wilja styra the menskliga tingen. Hon bar et klot på sit hufwud, och stod äfwen på et klot, at wisa hennes obeständighet, i ena handen höll hon ymnighetenes horn och i then andra höll hon et wattukrus, ty hon skänker både lyckfalighet och plägor.

§. 8.

Pesten, Rädhogan, och Fruktan

ten, Fattigdomen, Konsten, nödwändigheten och wäderleken, dyrkades ock fordom af the blinda hedningar uti sina Tempel.

§. 9.

Stillatigandet.

The Latiner och Ægyptier dyrkade ock tyfthets Gudar och Gudinnor: Angeronia och Tacita afmålades med en tillsluten och förseglad mun, i Gudinnans Voluntatis eller wälluftens Tempel, at utmärka, thet man med tyfthet bör tåla och utstå ångslan och sinnets bekymmer, med et tåligt sinne och igenom tålamodet komma til wälluften.

Harpocratet hölts af Ægyptierne för tyfthetens Gud, honom helgades et Perfiskt träd, hwars blad woro lika tungor; men thes frukt liknade hiertan. Han afmålades, som en gosse, hel naken och krönter med en twåsitsad Biskops mössa, hållande i wänstra handen ymnighetenes horn och et högra handens finger lade han på munnen at utmärka thermed stillatigandet. Elfest kallades en Philosoph, som lärde sina discipler stillatigandet, och Harpocrates.

Tijon-

Tijonde Boken.

Första Capitlet.

Om

The siu werldenes underwärk.

1:sta. *Coloſſus*, har warit ſolenes ſtod, upreſter wid hafsſtranden, til 70. famnars högd, hwars tumme en menniſka ej med bägge ſina armar kunde omfamna, emellan thes ben kunde et ſkepp med uphißade ſegel framdrifwas i ſin hamn. Han bygdes på tolf års tid, och koſtade ungefär 211500 daler. Han ſtod i 56. År och ändteligen förderfwades af en jordbäfning. Häraf bleſwo the, ſom bodde på ön Rhodus kallade Colloſſenſer.

2:dra. *Dianæ* Tempel uti Epheſo ſom har warit ganſka präktigt och i ſtor förundran hållit af the gamla. Hela Aſien har i 220. år warit begreppen at bygga thet; Hwar och en af thes 127. pelare har en Konung förfärdigat. Sielfwa Gudinnans bild har warit af Ebenholtz.

3:die. *Mauſoleum*, Konung Mauſolei graf, förfärdigad igenom thes Gemåls Arthe-

Arthemiſiæ omſorg. Thenne graf war af then hwitaſte marmor, och ganſka konſtigt bygd, och ſtod på 36. konſtigt utarbetade pelare.

4:de. Jovis bild ſom war ganſka ſtor och präktig förfärdigad genom Phidias utaf Ebenholts.

5:te. Staden Babylons murar, förfärdigade af Drottning Semiramis hwilkas omkrets war 60000. ſteg, högden 200. fot och bredden 50. ſå at ſex wagnar kunde möta hwarannan therofwan uppå.

6:te. Ægyptens Pyramider, hwarutinnan Ægyptens Konunga-kroppar ſäges ligga begrafna: The woro bygde af ganſka ſtora ſtenar.

7:de. Konung Cyr i Konunga Hof, hwilket Menon bygt med undranswärd konſt. Stenarne woro ſmmanfogade med guld.

Andra Capitlet.

Om

The Förnämſte Konſtnärer.

Dædulus, hwarom ock förr är något omrördt, war en ganſka konſtig

Bygg-

Byggmåstare, han byggde then konstiga Labyrinthus på Creta, giorde wingar åt sig och sin son, thet är segel och master på skeppen.

Androbius, en konstrik målare, som ibland annat afmålade Danaë buren af wådren öfwer hafwet, hwilket siöröfwarena med förundran åskådade.

Apelles har ej mindre beröm förwärfwat sig igenom målare-konsten. Han målade Venus med så älskanswärdt lynne upkommande ur hafwets stummande böljor, at hwar man sig theröfwer förundrade; men som han lemnade then ofullkommen, war ingen som henne kunde fullmåla. Honom allena höll Alexander wärdig at aftaga sig.

Aristides kunde ock så konstigt måla, at han syntes härma sinnets rörelserna.

Batycles giorde en konstig wagn, som kunde röra sig sielf, och

Callimachus giorde en Lucern eller lykta af koppar, som bran hela året, och dock förtärdes ej olian theruti.

Cresicles giorde en qwinnobild af sten, så dägelig, at Clitophns blef kär therutinnan.

Demetrius giorde Minerva af kop-

par

par, i hwars sköld några drakar woro så nätt formerade, at när man slötte therpå, gaf then et klang ifrån sig, som af en Cithra.

Parrhasius säges först hafwa upfunnit proportioner i målningar. Ibland annat förtreffligit målade han windruswor, af hwilka foglarna bedrogos och äfwen thes konstiga gardiner.

Zeuxis en berömlig målare förwärfwade sig så stora rikedomar igenom sin konst, at han bar en klädnad som hans namn med Gullbokstäfwer påwirkad war. Hans förnämsta wärk war Penelope, hwilken han så målat at man såg i then målningen förutan hennes skönhet, äfwen thes kyskhet och återhåld samt alla the seder, som hos en ärbar qwinna plåga framlysa.

Härmed sluta wi thetta lilla wärket om the hedniska afgudar och hwad therunder förstås, nemligen:

thet wi skola lära gifwa
Then sanna GUDEN allena Äran.

Register.

A.

Aceſta 115
Achelous 179
Acheron 150
Achilles 199. 201
Aconitum 178
Actæon 135
Adonis 99
Facus 160
Afwunden 216
Ægina 30
Æolus 115
Æſculapius 191
Æſon 184
Ætna 28
Aganippe - pides 125
Aglaja 98
ἀγοχον 43
Ajax 201
Alcmena 30. 174
Alecto 158
Alectryo 81
Alpheus 138
Amalthæa 26
Amazones 187
Amphion 197
Amphitrite 112
Amphitryon 174
Andar, Genii 170
Androbius 223
Angeronia 220
Anticlea 200
Antiopa 30
Antæus 179
Apelles 223
Aphrodite 67
Apis 204
Apis et bij 34
Afgud 205
Apollo 44. 50
Arethuſa 138
Arete 139
Argo & Argonautæ 184
Argus 85
Arion 198
Ariſtæus 133
Ariſtides 223
Arthemiſia 222
Aſmunder 42
Aſtarte l. Venus 93
Aſtræa l. adaſtræa 126
Atalanta 95
Atlas 189. 195
Atropos 157
Aurora l. Aurea hora 101

B.

Baal, Beelzebub 33. 63
Babylons murar 223
Bacchus 72
Bacchanalia 75
Bal Baldur 63
Barmhertigheten 202
Battus 68
Batycles 223
Bedrägeriet 217
Beelzebub 33. 63
Bellona 79

Belus 33
Biformis 74
Biſtonis 82
Biörnen 31
Beld Bol 63
Boreades 108
Blotmau 84
Blutmadur 27
Blåfulla 142
Bures Son eller Sadur 108

C.

Cacus 112
Caculus 113
Cadmoneer 38
Cadmus 32. 38
Caduceus 67
Caduciſer 71
Caliſto 30
Callimachus 223
Calliope Calliopea 124
Canopus 145
Caſtalides 125
Caſtor 188
Caucaſus 193
Centauri 163
Coelum 104
Cephalus 102
Cerberus 152
Ceres 104. 120
Cham 33
Chaos 158
Charites 98
Charon 149
Charybdis ibid.
Chiron 192
Circe 59
Claviger, Clauſius 190
Clio 127
Clotho 151
Clytia 49
Clytona 50
Cocytus 152
Coloſſus 221
Corybantes 120
Creon 164
Creſicles 223
Creta 63
Cupido 97
Curetes 120
Cybele 119
Cycloper 46. 112
Cypariſſus 47. 130
Cypris 93
Cyrenes 133
Cytherea l. Venus 93

D.

Dædalus 61. 122
Dæmones 170
Danaë 29. 189
Daphne 48
Deïanira 180
Delphicus 50
Delphin 198
Demetrius 228
Deucalion 193
Diana 134
Dianæ Tempel 221
Deomedes 178
Dis 43
Diſa 86
Domare Underjordiſke 160
Dryades 138
Dygden 206

Dygds-Gudinnor ibid.
Döden 158

E.

Echo 139
Eld afbildas genom Vulcanus 113
- - - - Veſta 117
Elyſium l. Glyſiswall 166
Endymion 135
Epimetheus 112. 193
Erato 124
Erebus 158
Eriſichton 122
Euphroſyne 98
Europa 31. 38
Eurydice 196
Euryſthæus 175
Euterpe l. Eutorpia 124

F.

Fablers nytta 4
Fattigdomen 220
Faunus, Fauni 130
Feronia 137
Flitigheten 215
Flora 136
Fortuna vid. Lyckſälligheten
Friden 210
Fridstapperheten 214
Friheten 212
Frikoſtigheten 213
Frukten 219
Furier 156
Folleri afbildas genom Charybdis 149
Förſträckelſe 79
Förnöjſamheten 214
Förſmädelſen 216

G.

Ganymedes 31. 87
Genii, Andar 170
Geryon l. Gerion 163 178
Gigantes 161
Gio 86
Glaucus 145
Gläſis wall 166
Glyſis wall ibid.
Gorgones 163
Gratiæ 98
Gro 108
Gud, giftwes en allenaſt 12
Gudar 173
- - Half-Gudar 173
- - Helfwets-Gudar 149
- - Himmelſke Gudar 23
- - Hus-Gudar 169
- - Landt-Gudar 127
- - Mindre Gudar 167
- - Skogs-Gudar ibid.
- - Utſkillige Folks Gudar 6
Gudinnor Himmelſke 84
- - Jordiſke 116
- - Landt-Gudinnor 134

H.

He 48. 63
Hamala 42
Hammon 33
Harmonia 39

Harpocrates 220
Hecate 109. 135
Heimdalur 71
Helena 96
Heliconiades 124
Helitrophium 49
Helle 184
Herculeser Hertog 174
Hermaphroditus 67
Hermes 66
Hermons Berg 39
Hermonie ibid.
Hesperus 195
Hevæer 39
Hiältar eller Half-Gudar 173
Hippocrene 190
Hippocrenides 124
Hippolite 177
Hippomenes 9
Hoppet 207
Horæ 86. 93
Horus 57
Hrim Tußar 24. 42
Hugi i. e. Siäl 108
Hus-Gudar 169
Hyades 195
Hyacinthus 47
Hydra 176
Höfligheten 213

I.

Jacchus 74
Januarius 109
Janus ibid.
Japhet 193
Jasion eller Hetan 182
Jason 183
Icarus 62
Ida 25
Iduna eller Minerva 91
Ino 144
Io eller Isis 85
Jo, Jomala 42
Jocasta 165
Jofur 40
Jovis Bild 24. 222
Iphiclus 175
Iris 86
Isis 85
Ithys 83
Juno 84
Junar 86
Jupiter 33
Juvans Pater eller Jupiter ibid.
Ixion 161

K.

Kärligheten 215
Konsten 220
Kyskheten 209

L.

Labyrinth 61
Lachesis 157
Ladon 130
Læda 30
Latona 45. 53. 100
Lethe 167
Leucothoë 49
Leucosia 146
Liber Pater 44
Ligea 146

Logi eller eld 108
Lucifer 101
Luna 128
Lycaon 29.36
Lyckſälheten 211

M.

Machâon 192
Male 43
Mars eller Mavors 79
Mauſolæum 221
Medéa 185
Meduſa 190
Meduſæ hufwud 87
Megæra 158
Melanis eller Venus 94
Melpomene 124
Memnon 102
Menelaus 97
Menon 222
Mercurius 64
Merkursmadur 71
Midas 49. 55
Mildheten 208
Minerva 87
Minnatyr 42
Minnur eller Minerva 91
Minos 160
Minotaurus 61. 186
Mitra 5
Mißtankar 216
Mnemoſyne 123
Momus 115
Morpheus 159
Moſes 76
Munder 42
Munſkänk Jovis 38
Muſerne 223
Mätteligheten 212

N.

Nahama 214
Najades 138
Narciſſus 139
Natten 158
Nattugla Minervæ fogel 87
Necken eller Neptunus 27. 139. 142
Nectar 31
Nemeſis 126
Nephele 184
Neptunus 139. 142
Nereïdes 138
Nereus 145
Neria 80
Nichudur, Nichur eller Neptunus 142
Nimrod 33. 76
Niobe 100
Niord 108
Niptuner eller Neptunus 142
Noah 106
Nyctimene 94
Nympher 138
Nödwändigheten 220

O.

Ocean 104. 143
Oden 83
Oedipus 164
Oenigheten 218
Offer the dödas 19
- - Underjordiſkas ibid.
- - Watn-Gudarnas 18
- - Öfre Gudars 14

Offer-

Offer-Dior 21
Omphale 180
Opis 104. 119
Oreades 188
Orpheus 147. 196
Oſiris 204

P.

Pactolus 75
Palamedes 201
Palæmon 144
Palats Cyri 222
Pales 136
Pallas, Palladium 88
Pan 127
Pandion 82
Pandora 193. 114
Parcæ 156
Paris 96
Parnaſſen 82
Parnaſſides 124
Parrhaſius 224
Parthenope 146
Paſiphaê 60
Palulcius eller Janus 110
Pegaſides 124
Pegaſus 190
Pelia 183
Penates 169
Pene ope 128. 200. 202
Penningen 211
Pentheus 75
Periclymenus 141
Perſephone 121. 154
Perſeus 189
Peſten 219
Phædra 187
Phaëton 57
Phidias 222
Philomela eller Philomena 82
Philoſophiens ålbre förtelning 125
Phlegeton 152
Phlegyas 161
Phœbus 51
Phryxus 184
Pierides 124
Pilumnus 189
Pleïades 195
Pluto 34. 121. 153
Podalirius 191
Pollux 188
Polyhymnia 124
Polyphemus 113
Pomona 137
Poſſedonus 142
Priapus 133
Procris 102
Progne 80
Prometheus 112. 193
Proſerpina 121. 154
Protheus 140
Pyramider Ægyptens 222
Pyramis 94
Pyriphlegeton 152
Pyrrha 193
Pythius 51
Pytho 45

R.

Rhadamanthus 160
Rhamnuſia 126
Rhea 117. 119

Ropet 79
Räddhoga ibid.

S.

Saa, Sadur eller Mercurius 108
Samdrägtigheten 210
Sanfärdigheten ibid.
Salmacis 67
Saturnus 34. 103
Satyri 131
Scylla 147
Sem 107
Serapis 205
Sidon 38
Silenus 130
Silvanus ibid.
Sirener 146
Sisyphus 162
Skinn gyllene 183
Skrymer eller
Skrymerus i. e. Mercurius 108
Skyto 142
Sköldemöer 187
Solen 57
Sphinx 164
Spinräck upfunnen af Pallas 9
Stelles 182
Stillatigandet 220
Styx 157
Syrer 38
Syrinx 128
Sömnen 160

T.

Tacita 220
Tantalus 162
Tacksamheten 215
Tapperheten 212
Telemak 201
Tempel Dianæ 221
Tereus 82
Terra 104
Terminus 134
Terpsichore 124
Thalia ibid.
Thamyris 125
Theben 32
Telchines 120
Themis 126
Theseus 185
Thetys l. Thetis 106
Thisbe 94
This Thys Thyrsson 45
Thiod Kongar 25
Tiresias 89
Tisiphone 158
Titar 25
Tithon 102
Tityus 161
Thor 40. 42
Trefot 52
Triptolemus 128
Triton 142
Troheten 206
Tubalcain 114
Tupp 87
Tyche 144
Tystlåtenheten 214

V.

V.

Venus 92
Vergion 43
Verticordia 94
Vertumnus 141
Vesta 116
Via Lactea 175
Volicanus 111
Voluptas 220
Ulysses 59. 89
Urania 124
Ursa Major 31
Urgatha Loki 108
Vulcanus 111

W.

Wahlkyrier eller Parcæ 156
Watn Nympher 138
Werldenes 7. Under 221
Widunder hafwets 146
Wrede 79
Wäderleken 220
Wälfärden 211
Wälluſt afbildas genom Scylla 147
Wälluſten 220

Y.

Yfwerborne 102

Z.

Zeuxis 224

Ä.

Ädelmodigheten 213
Äran 206

Ö.

Ödmiukheten 214

Corrigenda.

Pag. 17. lin. 14. ſtår men förr/ läs och förr. p. 23. l. 14. ſtår Bellona, läs Aurora. p. 27. l. 1. ſtår cornu copiæ, läs cornu Amaltheæ eller copiæ, dito l. 23. ſtår Plarone, läs Plutone. p. 28. l. 24. ſtår hwilket ſå, läs hwilket bers ſå dito l. 25. ſtår ſprutade berget, läs ſprutade mycken. p. 45. l. 13. ſtår Hennes / läs Hans. dito l. 27. ſtår Ynglingen ſom, läs Ynglingen älſkade. p. 71. l. 19. ſtår Heimdalus, läs Heimdalur. p. 80. l. 8. ſtår Förebod Maritus, läs Förestod Maritis. p. 84. l. 7. ſtår at räknades, läs hit räknades. p. 108. l. 19. ſtår Urgathaloki, läs Urgatha Loki. p. 114. l. 18. 22. läs Tubalcain. p. 125. l. 15. läs Physica- p. 130. l. 1. ſtår och ſant at/ läs ſant han at. p. 132. l. 15. ſtår Faudo, läs Fando. p. 141. l. 10. ſtår Förmögenhet. jämte, läs Förmögenhet jemte andra, p. 142. l. 17. ſtår tua läs Tun. p. 170. l. 11. ſtår Dæniones, läs Dæmones. p. 175. l. 1. ſtår Iphiſtus, läs Iphiclus. p. 176. l. 4. ſtår Hertous, läs Hertog. p. 205. l. 4. ſtår Apubis, läs Apis.

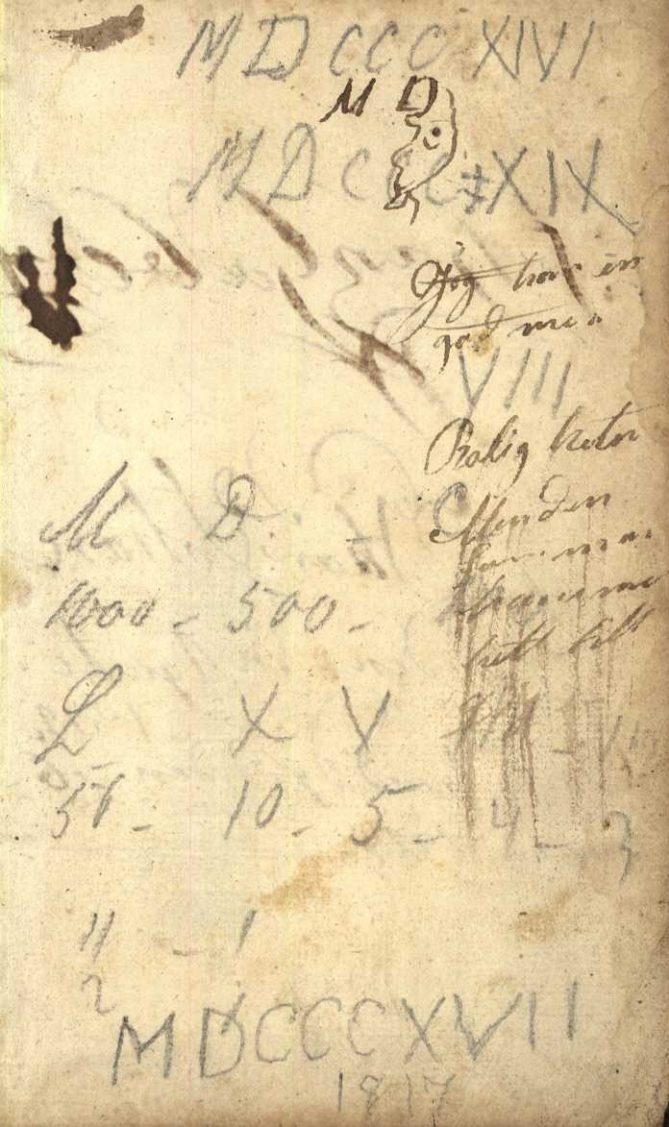

MDCCCXIVI

MD

MDCCCXIX

Jag har en
god mer

VIII

Rolig kotor
Minden
[illegible]
[illegible]
[illegible]

M D
1000 - 500 -

L X V
56 - 10 - 5 - 4 - 3

11 - 1
2

MDCCCXVII
1817

Johan Godberg

Ar Thar Johan
Föd den 13. Agusti
Ar 1812
Call Agusd Föd den 16
juni 1814

6000097595
Göteborgs universitetsbibliotek